

Π. Γ. ΔΕΛΤΑ

ΓΙΑ
ΤΗΝ
ΠΑΤΡΙΔΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΕ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ

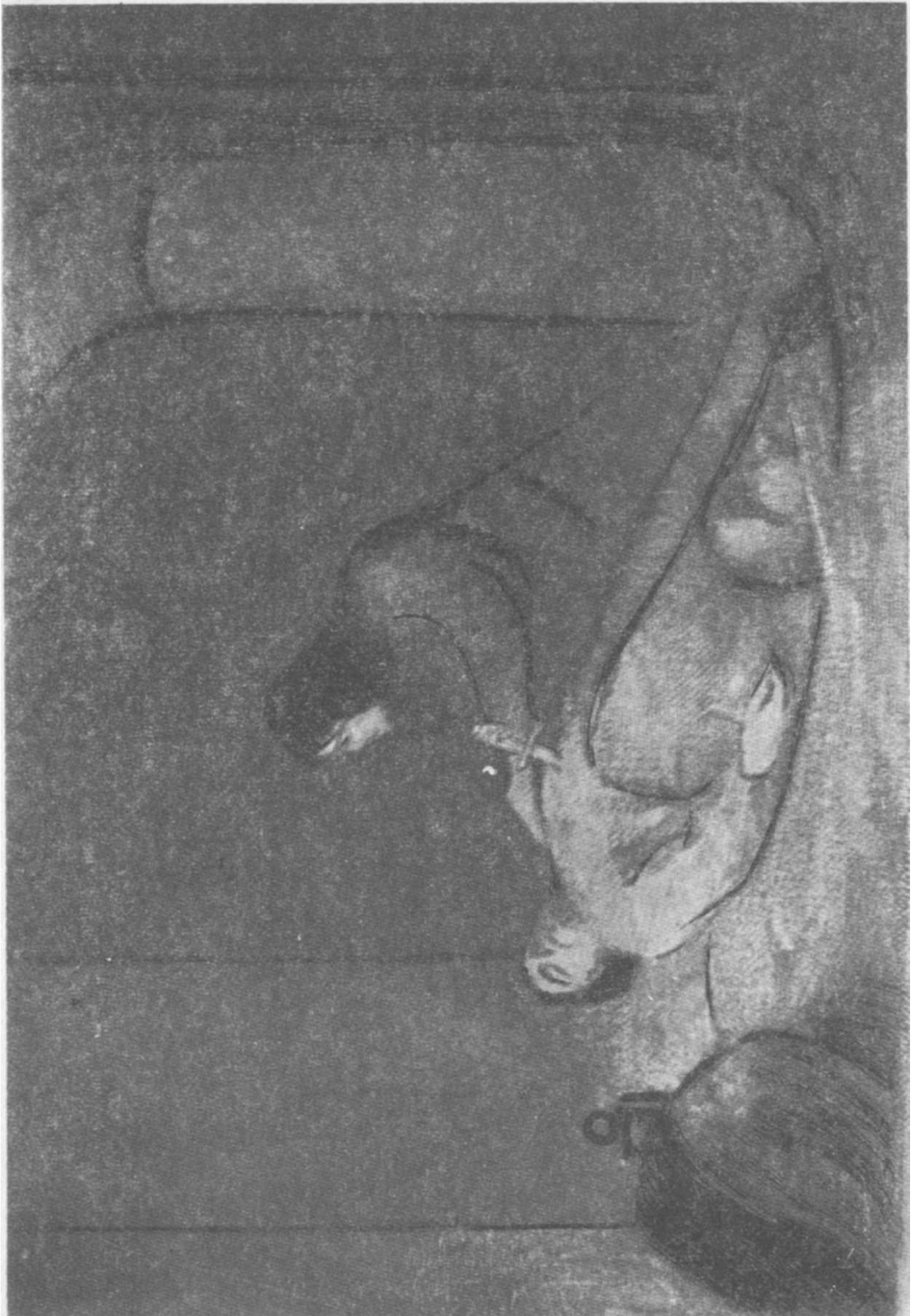
Πρώτη έκδοση.....	1909
Λεύτερη έκδοση.....	1915
Τρίτη έκδοση.....	1926
Τετάρτη έκδοση.....	1936
Πέμπτη έκδοση.....	1946
Έκτη έκδοση.....	1955
Εβδόμη έκδοση.....	1959
Ογδόη έκδοση.....	1962
Ενάτη έκδοση.....	1965
Δεκάτη έκδοση.....	1967
Ενδέκατη έκδοση.....	1968
Δωδέκατη έκδοση.....	1970
Δεκάτη τρίτη έκδοση.....	1973
Δεκάτη τετάρτη έκδοση.....	1974
Δεκάτη πέμπτη έκδοση.....	1975
Δεκάτη έκτη έκδοση.....	1976
Δεκάτη εβδόμη έκδοση.....	1976
Δεκάτη ογδόη έκδοση.....	1977
Δεκάτη ενάτη έκδοση.....	1979
Εικοστή έκδοση.....	1980
Εικοστή πρώτη έκδοση.....	1982
Εικοστή δεύτερη έκδοση.....	1984
Εικοστή τρίτη έκδοση.....	1985
Εικοστή τετάρτη έκδοση.....	1987
Εικοστή πέμπτη έκδοση.....	1988
Εικοστή έκτη έκδοση.....	1989
Εικοστή εβδόμη έκδοση.....	1991

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΕ ΜΟΝΟΤΟΝΙΚΟ

Πρώτη έκδοση:.....Ιανουάριος 1992

Εξώφυλλο: Ε. Σπυρίδωνος
Μακέττα εξωφύλλου: Δημήτρης Καλοκύρης
Αρχικά - Εικόνες: Ν. Λύτρας
Διόρθωση: Χριστίνα Κοροπούλη
Στοιχειοθεσία: Ν. Γεωργακοπούλου - Π. Πιεροπούλου Ο.Ε.
Εκτύπωση, βιβλιοδεσία: Γ. Αργυρόπουλος Ε.Π.Ε.
© by «Hestia» 1992
Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Ι. Δ. Κολλάρου & Σίας Α.Ε.
Σόλωνος 60 - Αθήνα 10672

ISBN 960-05-0314-1

- Αλέξιε... μ' ακούς;...

Π.Σ. ΔΕΛΤΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ν. ΛΥΤΡΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

ΑΘΗΝΑ 1992

Πηνελόπη Στεφάνου Δέλτα

Η μεγαλύτερη μορφή της νεοελληνικής παιδικής λογοτεχνίας. Κόρη του εθνικού ευεργέτη Εμμανουήλ Μπενάκη, γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1874, όταν ο Ελληνισμός ανθούσε στην κτισμένη από το Μέγα Αλέξανδρο μεγαλούπολη της Αιγύπτου. Αργότερα έζησε ένα διάστημα στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας (1906 - 1912). Τον καιρό εκείνο στην τουρκοκρατούμενη ακόμα Μακεδονία μας διεξαγόταν ο ηρωικός Μακεδονικός Αγώνας που έληξε ένδοξα με την απελευθέρωση της το 1912. Εκείνη την κρίσιμη για την Πατρίδα μας εποχή ζώντας σε ξένη γη η λογοτέχνηδά μας εξέδωσε στο Λονδίνο τα πρώτα παλλόμενα από αγνό πατριωτισμό παιδικά βιβλία της: «Για την Πατρίδα» (Λονδίνο 1909 - με εικονογράφηση του Νικηφόρου Λύτρα) μαζί με το παραμύθι «Η καρδιά της Βασιλοπούλας», «Παραμύθι χωρίς όνομα» (Λονδίνο 1910 - μια αλληγορία για το δυναμισμό του νέου Ελληνισμού), «Στον καιρό του Βουλγαροκτόνου» (Λονδίνο 1911 - μεγάλο ιστορικό αφήγημα από τον καιρό της δόξας του Βυζαντίου).

Το 1915 εκδίδει στην Αθήνα τα «Παραμύθια και άλλα». Από το 1916, ενώ μαινόταν ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος (1914 - 1918), εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα. Εδώ βρισκόταν από το 1910 και ο πατέρας της και είχε ήδη διατελέσει Βουλευτής, Υπουργός και το 1914 - 1916 Δήμαρχος Αθηναίων. Αυτός χάρισε στην Αθήνα τη Μπενάκειο Βιβλιοθήκη, το Νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού, το Δημοτικό Σταθμό Πρώτων Βοηθειών και άλλα κοινωφελή ιδρύματα. Η κόρη του εθνικού ευεργέτη πρόσφερε στο Έθνος μεγαλύτερη ευεργεσία από τον πατέρα της με τα υπέροχα παιδικά βιβλία που χάρισε στα Ελληνόπουλα, τη χρυσή ελπίδα του Έθνους, και μ' αυτά ενέπνευσε σε αναρίθμητες παιδικές ψυχές αισθήματα ευγένειας, ανθρωπισμού και πατριωτισμού. Μ' αυτά τους εμφύτευσε εθνική υπερηφάνεια για ό,τι ωραίο πρόσφερε ο Ελληνισμός στην ανθρωπότητα και βαθειά αγάπη προς τις αθάνατες αξίες της ελληνοχριστιανικής κληρονομιάς μας.

Το 1921 εκδίδονται τα διηγήματα «Τ' ανεύθυνα» (Ψυχές παιδιών - Για γονείς και δασκάλους), το 1925 «Η ζωή του Χριστού» (με βάση τις πληροφορίες των Ευαγγελιστών, εμπλουτι-

σμένες με ιστορικές και γεωγραφικές γνώσεις της εποχής και του περιβάλλοντος του Χριστού), το 1934 «Ο Μάγκας», το 1937 το ιστορικό αφήγημα «Τα μυστικά του βάλτου» (από το Μακεδονικό Αγώνα). Παιδαγωγικού περιεχομένου είναι το βιβλίο της: «Στοχασμοί για την ανατροφή των παιδιών μας» (για γονείς και δασκάλους). Τα βιβλία της αγαπήθηκαν και διαβάστηκαν πολύ από τα Ελληνόπουλα, όπως αποδεικνύεται και από τις πολυάριθμες επανεκδόσεις τους.

Η ίδια ζούσε με πλήρη συνέπεια προς τις αρχές που διακήρυσσε: «Πρόσεχε, μην είναι θεωρητικές οι σκέψεις σου. Πρόσεχε, μη και δεν τις εφαρμόζεις στη ζωή». Είχε οργανώσει στο σπίτι της ιατρείο για τους φτωχούς και αγωνιζόταν να τους ανακουφίζει οικονομικά.

Ο σύζυγος της Στέφανος Δέλτας διακρίθηκε για τη μεγάλη συμβολή του στην επίλυση των προβλημάτων του 1,5 εκατομμυρίου προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής. Διορίσθηκε το 1923 μέλος της τετραμελούς (από ένα Αμερικανό, ένα Άγγλο και δύο Έλληνες) Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων, η οποία ιδρύθηκε τότε και μέσα στα επόμενα έτη επιτέλεσε τεράστιο έργο.

Εκείνα όμως τα έτη άρχισε ένα προσωπικό πρόβλημα της Πηνελόπης Δέλτα. Από το 1925, τη χρονιά που πρωτοδημοσίευσε τη «Ζωή του Χριστού», άρχισε η ίδια να σηκώνει το σταυρό μιας ασθένειας που την άφησε μισοπαράλυτη.

Πέθανε τη 2α Μαΐου 1941, μη αντέχοντας τον πόνο για την κατάκτηση της Πατρίδας μας από τους Γερμανούς, που την 27η Απριλίου εισήλθαν στην Αθήνα και ύψωσαν στην Ακρόπολη τη σημαία με τον αγκυλωτό σταυρό.

Μετά το θάνατο της εξεδόθη από τον Ξ. Λευκοπατρίδη σε ογκώδη τόμο «Η αλληλογραφία της Π.Σ. Δέλτα 1903 - 1940», όπου παρελαύνουν εξέχοντα πρόσωπα της πολιτικής, των γραμμάτων και των επιστημών και όπου εκφράζονται ολοζώντανα οι ιδέες και τάσεις που χαρακτήριζαν τότε την ελληνική διάνοηση και πολιτική.

Σήμερα, 50 χρόνια μετά το θάνατο της μεγάλης λογοτέχνιδας, τα Ελληνόπουλα διαβάζουν με την ίδια αγάπη τα βιβλία της.

Η Πατρίδα θα την ευγνωμονεί αιώνια!

Α'. ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

Ενόσω ο Αυτοκράτορας Βασίλειος Β' βρίσκονταν στη Μικρασία στα 995, για να ελευθερώσει το Χαλέπι, που το πολιορκούσε ένα χρόνο ολόκληρο ο Εμίρης της Αιγύπτου, οι Βούλγαροι πήραν θάρρος και, σαν καταστρεπτική αντάρα, έπεσαν στη Μακεδονία.

Βασιλέας τους ήταν τότε ο Σαμουήλ, άξιος αντίπαλος του Βασιλείου Β'.

Ωφελήθηκε κείνος από την απουσία του Αυτοκράτορα και ρίχθηκε στη Μακεδονία με το στρατό του, κυρίευσε πόλεις και φρούρια, έκαψε, ρήμαξε, αφάνισε ό,τι βρήκε στο δρόμο του, κατέκτησε πάλι σε λίγους μήνες όλη τη χώρα που είχε βάλει τέσσερα χρόνια να την ελευθερώσει ο Βασίλειος.

Κι έτσι έγινε κύριος της Ηπείρου, της Βόρειας και Δυτικής Μακεδονίας, της Θράκης και της Θεσσαλίας. Πρωτεύουσα του ήταν η Αχρίδα¹, ψηλά χτισμένη μέσα στ' άγρια βουνά, που σηκώνουν υπερήφανα και άφθαστα τις χίλιες κορυφές τους παράπλευρα στη λίμνη της Αχρίδας.

Στα τέλη του 995 έφθασε ο Σαμουήλ ως τη Θεσσαλονίκη, όπου φρούραρχος ήταν ο Αρμένης μάγιστρος Γρηγόριος Ταρωνίτης.

Για να τον υποχρεώσει να βγει να πολεμήσει στον κάμπο, ο Σαμουήλ έστειλε ένα μικρό σώμα ως κάτω από τα κάστρα της πόλεως, ενώ ο ίδιος, με τον υπόλοιπο στρατό, του έστηνε καρτέρι.

Ο Γρηγόριος ανέθεσε στο γιο του τον Ασώτη να βγει με την προφυλακή να πολεμήσει τους Βουλγάρους προσκόπους. Και ο ίδιος ακολούθησε με όλη τη φρουρά που έμενε στη Θεσσαλονίκη.

Ο Ασώτης ήταν πολύ νέος.

Καταχαρούμενος που του ανέθεσε ο πατέρας του μια τέτοια σπουδαία εντολή, θέλησε να δείξει πως ήταν άξιος της εμπιστοσύνης του, βγήκε με τους διαλεχτούς του στρατιώτες και ορμητικά έπεσε πάνω στους εχθρούς.

Εύκολα τους έτρεψε σε φυγή. Αλλά στον ενθουσιασμό της νί-

¹ Η Αχρίδα των Βουλγάρων δεν ήταν η σημερινή Οχρίδα, αλλά η αρχαία Λυχνιδός. Ήταν χτισμένη απάνω στο βουνό Πέτρινο, στο νότιο μέρος της λίμνης της Αχρίδας, που βρίσκεται κι αυτή μέσα στα βουνά, 690 μέτρα ψηλότερα από τη θάλασσα. Σήμερα δε σώζονται παρά μόνο λίγα ερείπια από την πρωτεύουσα του Σαμουήλ, δυο χιλιόμετρα περίπου από τη Βυζαντινή μονή του Οσίου Ναούμ.

κης απομακρύνθηκε πολύ κι έπεσε στην παγίδα που του είχε στήσει ο Σαμουήλ.

Ευθύς τον περικύκλωσαν οι Βούλγαροι. Αυτός σαν λεοντάρι πολεμούσε με μερικούς πιστούς του, και δεν εννοούσε να παραδοθεί.

Κοντά του ηρωικά πολεμούσε κι ένας του παιδικός φίλος, ο Αλέξιος Αργυρός.

Βλέποντας την καταστροφή αναπόφευκτη, του φώναξε ο Ασώτης:

- Τρέξε, ξέφυγε τους, φθάσε ως τον πατέρα μου, πες του να έλθει όσο είναι καιρός ακόμα...

Ο Αλέξιος δεν περίμενε ν' ακούσει περισσότερα. Κέντησε τα πλευρά του αλόγου του και πετάχθηκε ακράτητος ανάμεσα στους Βουλγάρους.

Με μια σπαθιά άνοιξε το κεφάλι του πρώτου που ζήτησε να τον σταματήσει, χτύπησε ένα - δυο άλλους, και ξεφεύγοντας από μέσα από τα βέλη που σαν βροχή έπεφταν γύρω του, έτρεξε κατά το φρούριο.

Ο μάγιστρος ωστόσο είχε δει τον κίνδυνο που έτρεχε ο γιος του, και πηλάλα κατάφθανε με τη φρουρά.

- Ο γιός μου! Πού είναι ο Ασώτης; φώναξε καθώς είδε τον Αλέξιο.

- Τρέχα! Πρόφθασε! Φθάσε! απάντησε λαχανιασμένος ο Αλέξιος. Βαστά ακόμα, μα δεν του μένουν παρά μια φούχτα άντρες.

Και, χωρίς να σταματήσει, γύρισε το άλογο του και ξαναρίχθηκε στη μάχη με τον Γρηγόριο και τους δικούς του.

Μάταια προσπάθησε ο Γρηγόριος να φθάσει ως το γιο του. Τον περικύκλωσαν οι Βούλγαροι, και το πλήθος τους απέκοψε το μικρό ελληνικό σώμα.

Ο μάγιστρος είδε τον κίνδυνο κι εννόησε πως ελπίδα σωτηρίας δεν του έμενε. Βαριά πληγωμένος κιόλας, έγειρε στον Αλέξιο, που πολεμούσε κοντά του, και του έχωσε στο χέρι ένα χρυσομάνικο μαχαίρι στολισμένο με πολύτιμες πέτρες.

- Δώσε το αυτό του Ασώτη, είπε, και πες του να το μπήξει στο στήθος του κάλλιο, παρά να ξεχάσει τι χρωστά στην πατρίδα.

Στην αγριότητα της μάχης, μόλις πρόφθασε ο Αλέξιος να κρύψει

το μαχαίρι στον κόρφο του.

Και ο μάγιστρος έπεσε από το άλογο νεκρός.

Χτυπώντας με λύσσα τους εχθρούς, ο Αλέξιος προσπάθησε, με το σπαθί του, ν' ανοίξει δρόμο ως τον Ασώτη, που τον έβλεπε ακόμα γερό στο άλογο του. Μα τη στιγμή που έφθανε πια κοντά του, το ζώο κυλίστηκε στα χώματα σκοτωμένο, σέρνοντας μαζί και τον Ασώτη.

Μ' έναν πήδο βρέθηκε κι ο Αλέξιος καταγής.

- Πάρε το άλογο μου! φώναξε. Γρήγορα! Φύγε! Ωστόσο κρατώ τους εχθρούς...

Ήταν πια αργά. Το πλήθος των Βουλγάρων έπεσε απάνω τους, τους καταπόνεσε, τους αιχμαλώτισε.

Και δεμένους τούς έσυραν στον Σαμουήλ.

Αφού σκοτώθηκε ο Ταρωνίτης και καταστράφηκε η φρουρά τους, οι Θεσσαλονικιοί κλείστηκαν στην πόλη τους και με τρόπο περιμέναν την εκδίκηση του Σαμουήλ.

Αυτός όμως δε σκοτίστηκε πια με αυτούς, δεν έχασε καιρό σε πολιορκίες.

Ξένοιαστος πως πίσω του δεν άφηνε δυνάμεις ελληνικές που μπορούσαν να εμποδίσουν τους σκοπούς του, παράτησε τη Θεσσαλονίκη και τράβηξε για την Ελλάδα, αφού πρώτα έστειλε τους αιχμαλώτους του με συνοδεία στην Αχρίδα.

Στο μεταξύ ο Αυτοκράτορας είχε επιστρέψει στη Βασιλεύουσα, όπου έμαθε την καταστροφή της φρουράς της Θεσσαλονίκης, και το τέλος του Γρηγορίου Ταρωνίτη. Ταράχθηκε, φουρκίστηκε για την επιτυχία του Σαμουήλ, αλλά και λυπήθηκε πολύ, γιατί ο Ταρωνίτης ήταν ένας από τους αγαπημένους του στρατηγούς.

Με τη συνηθισμένη του όμως δραστηριότητα, παραμέρισε πένθη και λύπες και, χωρίς να χάσει καιρό, έστειλε αμέσως έναν από τους ικανότερους του στρατηγούς, τον Νικηφόρο Ουρανό, με μεγάλο στρατό, να σταματήσει τους Βουλγάρους.

Ο Σαμουήλ είχε κατεβεί στην Ελλάδα και είχε προχωρήσει ως μέσα στην Πελοπόννησο.

Όπου περνούσε, δεν άφηνε πίσω του παρά στάχτη κι ερείπια.

Εκεί, του έφθασε η είδηση πως καινούριος στρατηγός είχε φθάσει στη Θεσσαλονίκη με στρατό.

Ευθύς γύρισε πίσω, πέρασε τον Ισθμό της Κορίνθου, ανέβηκε στη Στερεά Ελλάδα, και σταμάτησε στον Σπερχειό, που ήταν πλημμυρισμένος και τον εμπόδιζε να περάσει με το στρατό του.

Εκεί, κοντά στις Θερμοπύλες, κατέβηκε και τον πρόφθασε ο Ουρανός.

Ο ποταμός χώριζε τα δυο στρατόπεδα και ο Σαμουήλ και οι στρατιώτες του, με την ιδέα πως τα πλημμυρισμένα νερά θα εμπόδιζαν τους Έλληνες να περάσουν, δεν ανησύχησαν.

Ο Νικηφόρος Ουρανός όμως ζήτησε και βρήκε μια ρηχοτοπιά, και το βράδυ, σιωπηλά, πέρασε με όλο του το στρατό στην άλλη όχθη, όπου έπεσε πάνω στο κοιμισμένο στρατόπεδο των εχθρών και τους κατάκοψε.

Τόσοι Βούλγαροι σκοτώθηκαν εκείνη τη νύχτα, που μετά είκοσι χρόνια, όταν πέρασε από κει ο Βουλγαροκτόνος πηγαίνοντας στις Αθήνας, ο ίδιος σάστισε σαν είδε τ' αμέτρητα κόκαλα σκορπισμένα άταφα, που άσπριζαν την πεδιάδα ως πέρα.

Ο Σαμουήλ κι ο γιος του ο Ρωμανός πληγώθηκαν και οι δυο σ' αυτή τη μάχη.

Κρυμμένοι όλη μέρα ανάμεσα στα πτώματα, έμειναν απαρατήρητοι. Και, αφού νύχτωσε, σηκώθηκαν κι έφυγαν κρυφά.

Αψηφώντας τις πληγές τους και την κούραση, περπατούσαν τη νύχτα και κρύβονταν την ημέρα.

Μέρες και μέρες, και με την επιμονή και το θάρρος τους, που δεν το έχασαν ποτέ, οι δυο αυτοί γενναίοι άντρες κατόρθωσαν να περάσουν τα βουνά της Αιτωλίας και τ' άγρια κορφοβούνια του Πίνδου, και να φθάσουν στην Ήπειρο, όπου είχαν συγκεντρώσει τις υπόλοιπες στρατιωτικές τους δυνάμεις και όπου ήξεραν πως οι Έλληνες δε μπορούσαν να τους ακολουθήσουν.

Β'. ΣΚΛΑΒΙΑ

Στο μεταξύ, ο Ασώτης με τον Αλέξιο και μερικούς άλλους αιχμαλώτους Έλληνες έμειναν κλεισμένοι στην Αχρίδα.

Τους είχαν στο παλάτι, στην υπηρεσία της βασιλικής οικογένειας, όπου, σχετικώς, δεν κακοπερνούσαν και πολύ. Μαθημένοι όμως στο βυζαντινό πολιτισμό, που ήταν ο λεπτότερος εκείνης της εποχής, ένιωθαν βαρύτερα τη βαρβαρότητα του κατακτητή, αγανακτούσαν με τη σκληράδα, τη βαναυσότητα του Βουλγάρου, που εκδηλώνονταν σε κάθε τους επαφή, ακόμα και στις πιο ασήμαντες περιστάσεις της καθημερινής τους υπηρεσίας.

Και η ιδέα μόνο πως ήταν αιχμάλωτοι και στα ξένα τους απέλπιζε.

- Δεν ξέρω τι περιμένω για να μπήξω το μαχαίρι του πατέρα μου στην καρδιά μου! έλεγε κάποτε ο Ασώτης του Αλέξιου. Τι χειρότερο μπορεί να μας συμβεί; Μένουμε δούλοι εδώ, δεν μπορούμε να υπηρετήσουμε το Βασιλιά μας, και ωστόσο ο εχθρός ρημάζει την Ελλάδα. Τι ελπίζουμε και τι περιμένουμε;

- Περιμένουμε περίσταση να δώσουμε τη ζωή μας στην πατρίδα, απαντούσε ο Αλέξιος.

- Μα πώς να τη δώσουμε, αφού μας κρατούν εδώ κλεισμένους; επέμενε ο Ασώτης.

- Παντού και πάντα μπορεί κανείς να υπηρετήσει την πατρίδα του, έλεγε ο Αλέξιος. Και τη ζωή σου δεν έχεις δικαίωμα να τη σπαταλήσεις ή να την πετάξεις. Ξόδεψε την, δώσε την, μα με τρόπο που να ωφελήσει. Δε χρησιμεύει να πεθάνουμε από αγάπη ή από λύπη για την πατρίδα. Πρέπει ο θάνατος μας να ωφελήσει σε κάτι. Ειδεμή είναι άχρηστος.

Ο Ασώτης δεν επέμενε. Αναγνώριζε πως τα λόγια του Αλέξιου ήταν σωστά. Μα στην πρώτη περίπτωση, δηλαδή κάθε φορά που έφθαναν καινούρια μηνύματα πως ο εχθρός προχωρούσε, και αύξανε η αυθάδεια των Βουλγάρων, τον έπιανε πάλι απελπισία.

Μια μέρα ήλθε η είδηση πως καινούριος στρατός, με στρατηγό τον Νικηφόρο Ουρανό, είχε πάει στη Θεσσαλονίκη και από κει κατέβαινε στην Ελλάδα. Και συγχρόνως μαθεύτηκε πως ο Σαμουήλ βιαστικά παρατούσε την Πελοπόννησο και γύριζε ν' απαντήσει τον

Νικηφόρο.

Οι Έλληνες αιχμάλωτοι της Αχρίδας, από την ώρα που το έμαθαν, ζούσαν σ' αιώνια ταραχή.

- Να φύγομε! Να φύγομε! έλεγε ο Ασώτης, που πήγαινε κι έρχονταν στην κάμαρα τους σαν αγρίμι στο κλουβί.

- Ναι, να φύγομε! απαντούσε ο Αλέξιος. Μα πώς; Μας φυλάγουν στενά.

Κάθε τόσο έφθαναν καινούριοι αγγελιαφόροι, με μηνύματα των Βουλγάρων πως γύριζαν από τη Θεσσαλία φορτωμένοι λάφυρα, σέρνοντας πίσω τους κοπάδια τους αιχμαλώτους.

Έξαφνα έπαυσαν οι ειδήσεις.

Κανένας πια δεν έφθανε από το στρατόπεδο.

Οι μέρες περνούσαν, μα νέα δεν έρχονταν.

- Όλα καλά, έλεγαν οι Βούλγαροι αυλικοί. Θα τις φαν πάλι οι Έλληνες και θα πέσει ευθύς η Θεσσαλονίκη.

Τ' άκουαν οι Έλληνες και μάτωνε η καρδιά τους.

- Να φύγομε! Ναι, να φύγομε! έλεγε τώρα ο Αλέξιος, συχνότερα ακόμη και από τον Ασώτη.

Έξαφνα διαδόθηκε η είδηση πως απαντήθηκαν τα δυο στρατεύματα, πως έγινε μάχη, πως οι Έλληνες καταστράφηκαν και ο Σαμουήλ γύριζε στην Αχρίδα νικητής και τροπαιούχος.

Λεπτομέρειες δεν ήξερε κανείς, ούτε κανένας ήξερε ποιος είχε φέρει την είδηση.

Αλλά το έλεγαν όλοι, άρα ήταν αλήθεια.

Εκείνη τη μέρα, όταν οι Έλληνες αιχμάλωτοι πήγαν στα βασιλικά δωμάτια, ήταν τόσο μαραμένοι και σκοτεινοί, ώστε το παρατήρησε η κόρη του Σαμουήλ, η Μιροσλάβα, που τους είχε στην υπηρεσία της.

Ήταν κι αυτή χαρούμενη για όσα είχε ακούσει για τη νίκη του πατέρα της. Η αθυμία όμως του Ασώτη τη συγκίνησε.

Τον ρώτησε τι έχει.

- Η χαρά σου είναι λύπη μου, Δέσποινα, αποκρίθηκε ο Ασώτης.

Μερικοί αξιωματικοί Βούλγαροι, που έστεκαν εκεί, θύμωσαν με τα λόγια του και θέλησαν να τον βγάλουν έξω.

Μα η βασιλοπούλα τούς σταμάτησε και πρόσταξε να την αφήσουν μόνη με τους δυο Έλληνες.

- Γιατί σε λυπεί τόσο η νίκη του πατέρα μου; ρώτησε η βασιλοπούλα όταν έμειναν μόνοι. Δεν το ήξερες πως ήταν μοιραίο να νικήσει;

Ο Ασώτης δεν αποκρίθηκε.

Τότε γύρισε η Μιροσλάβα στον Αλέξιο και τον ρώτησε κι εκείνον γιατί έμεναν τόσο σκοτεινοί και μαύροι εκεί που όλη η χώρα πανηγύριζε.

- Είμαστε Έλληνες εμείς, Δέσποινα, αποκρίθηκε απλά ο Αλέξιος.

Η βασιλοπούλα έμεινε συλλογισμένη. Ύστερα είπε με κάποιο δισταγμό:

- Εγώ χαίρομαι. Και όμως μπορούσα να είμαι Ελληνίδα κι εγώ.

Ο Αλέξιος χαμογέλασε.

- Σα δύσκολο θα ήταν, είπε, εσύ, κόρη του Βασιλιά της Βουλγαρίας!

- Και όμως μισοείμαι Ελληνίδα, ξαναείπε η βασιλοπούλα, γιατί η μητέρα μου ήταν από την Ελλάδα.

Ο Ασώτης ταραχτήκε.

- Η μητέρα σου; ρώτησε.

- Ναι, η μητέρα μου. Δεν ακούσατε ποτέ την ιστορία της πανόμορφης Λαρισιώτισσας σκλάβας που την αγάπησε ο Σαμουήλ;

- Όχι, Δέσποινα, αποκρίθηκε ο Αλέξιος, δεν έτυχε να την ακούσομε.

- Όταν κατέβηκε την πρώτη φορά ο πατέρας μου στην Ελλάδα, είπε η Μιροσλάβα, και για πρώτη φορά κατέκτησε τη Λάρισα, έκανε και τότε πολλούς αιχμαλώτους. Ανάμεσα στις γυναίκες ήταν και η μητέρα μου, νέο κορίτσι και πολύ όμορφο. Την έφεραν μπροστά στον πατέρα μου και, σαν την είδε, την αγάπησε ευθύς τόσο, που την παντρεύτηκε αμέσως, και σα βασίλισσα του την έφερε στον τόπο του. Όστε βλέπετε πως, αν και δεν είμαι από την Πόλη σαν και σας, είμαι όμως Ελληνίδα. Και περισσότερο από σας έπρεπε να λυπούμαι για το σκληρό αυτόν πόλεμο, που γίνεται πάλι στα ίδια μέρη όπου γεννήθηκε η μητέρα μου. Κι έτσι μπορώ να νιώσω και τη δική σας λύπη...

- Όχι, Δέσποινα, διέκοψε ο Αλέξιος, δεν μπορείς να τη νιώσεις. Γιατί όσο και αν η μητέρα σου ήταν Ελληνίδα, η πατρίδα σου εσένα είναι η Βουλγαρία.

- Ενώ η δική σας είναι η Κωνσταντινούπολη... είπε συλλογισμένη η βασιλοπούλα. Μα εδώ μακριά που βρισκόμαστε, εξακολούθησε, δεν μπορούμε δυστυχώς διόλου να επηρεάσουμε τα πράγματα, ούτε σεις ούτ' εγώ. Θα ήθελα όμως να κάνω ό,τι περνά από το χέρι μου, για να γίνει η ζωή σας υποφερτή. Ελπίζω να μην έχετε παράπονα με κανένα και να σας μεταχειρίζονται όλοι κατά τη σειρά σας, σαν πατρίκιοι που είσθε.

- Δεν έχομε παράπονα, Δέσποινα, είπε ο Αλέξιος. Και η θέση μας θα ήταν ζηλευτή για κάθε άλλον. Μα είμαστε ξένοι και δούλοι. Η αλυσίδα μας είναι βαριά, όσο κι αν την έχει χρυσώσει η καλοσύνη σου.

- Θέλεις να πεις ότι σας πειράζει που δεν έχετε την ελευθερία σας; Μου είναι εύκολο να ζητήσω από τον πατέρα μου, όταν επιστρέψει, να καταργήσει τη στρατιωτική επίβλεψη που σας έχουν τώρα. Ή μήπως και αυτό δε σας αρκεί; Μήπως θέλετε και να φύγετε, να γυρίσετε στην Πόλη;

- Ναι! αναφώνησε ο Ασώτης. Το μαντεύεις, Δέσποινα. Αυτό σου ζητούμε. Σε ικετεύομε, κάνε το! Και να είσαι ευλογημένη!

Γονάτισε μπροστά της, πήρε το χέρι της και το φίλησε με συγκίνηση.

Η βασιλοπούλα σηκώθηκε βιαστικά. Το γλυκό της πρόσωπο ήταν κατάχλωμο και ταραγμένο.

- Μου ζητάς πράγματα αδύνατα, είπε με πολλή λύπη.

Και με το χέρι τους έκαμε νόημα να φύγουν. Οι δύο Έλληνες υποκλίθηκαν βαθιά και βγήκαν από το δωμάτιο.

Μόλις βρέθηκαν μόνοι, ο Ασώτης έσφιξε το χέρι του φίλου του.

- Αλέξιε... να φύγομε... ψιθύρισε.

- Απόψε, αποκρίθηκε ο Αλέξιος.

Γ'. ΤΟ ΝΙΚΗΜΕΝΟ ΘΗΡΙΟ

ΟΙ ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ πέρασαν τη μέρα στο δωμάτιο τους. Το σχέδιο της φυγής ήταν απλό όσο και τολμηρό. Να βγουν τη νύχτα στον κήπο, να τραβήξουν κατά το πυκνότερο μέρος του δάσους, να πάρουν τα μονοπάτια του Πέτρινου, που απλώνεται πλάγι στη λίμνη της Αχρίδας, και, κρυμμένοι μέσα στις πυκνές καρυδιές και βαλανιδιές που σκεπάζουν το βουνό, από κορυφή σε κορυφή περπατώντας μόνο τη νύχτα, μακριά από χώρες και στρατιωτικούς δρόμους, να φθάσουν ως τη Θεσσαλονίκη.

Τώρα ήταν πια ήσυχoi. Είχαν πάρει την απόφαση να φύγουν.

Ήξεραν πως αν τους έπιαναν η ποινή θα ήταν θάνατος. Αλλά τη θυσία της ζωής τους την είχαν κάνει από καιρό, και ο θάνατος τους φαίνονταν προτιμότερος από την αγωνία που είχαν περάσει τις τελευταίες εκείνες μέρες με τα νέα του πολέμου.

Η νίκη του Σαμουήλ είχε εξάψει τα μυαλά των Βουλγάρων.

Από το πρωί έπιναν και τραγουδούσαν. Η χώρα ήταν ένα μεγάλο πανηγύρι.

Η ιδέα πως ο Βασιλέας τους έφερνε τόσους θησαυρούς μαζεμένους από την Ελλάδα στη φτωχιά όσο και άγρια πατρίδα τους, τους είχε μεθύσει περισσότερο ακόμα και από το κρασί. Από στόμα σε στόμα μεγάλωναν όλο και περισσότερο τα κατορθώματα του στρατού τους και αύξανε ο αριθμός των αιχμαλώτων που έσερνε ο Σαμουήλ πίσω του, στη θριαμβευτική του πορεία μέσα από την Ελλάδα.

Προς το βράδυ ο θόρυβος μεγάλωσε ακόμα. Το παλάτι αντηχούσε από τραγούδια και φωνές. Οι στρατιώτες της φρουράς, μαζεμένοι στις ταβέρνες, ξεχνούσαν την ώρα της φυλακής.

Τα φρούρια ήταν έρημα, αφύλαχτα.

- Λες και συνωμοτούν μαζί μας, πως θέλουν να ευκολύνουν τη φυγή μας, είπε σιγά ο Ασώτης του Αλέξιου, που ήταν σκυμμένος μαζί του στο παράθυρο. Δες, ούτε ένας άνθρωπος δε φαίνεται στις επάλξεις. Οι φρουροί εγκατέλειψαν τους πύργους, τα γεφύρια και τις πύλες. Το φρούριο είναι νεκρό.

- Ο Κύριος θα μας βοηθήσει, ψιθύρισε ο Αλέξιος. Σε λίγη ώρα το σκοτάδι θα είναι πυκνό. Μα φλόγα οδηγήτρα θα έχουμε την ελπίδα

πως θα ξαναδούμε τη γλυκιά πατρίδα...

Η νύχτα εκείνη ήταν σκοτεινή. Η ώρα είχε έλθει. Ο Αλέξιος έκρυψε ένα μαχαίρι στον κόρφο του και τυλίχθηκε στον μανδύα του.

- Έχεις όπλο; ρώτησε τον Ασώτη.
- Ναι. Το ενθύμιο του πατέρα μου.
- Πάμε.

Με προσοχή άνοιξαν την πόρτα και βγήκαν στον έρημο και σκοτεινό διάδρομο, όπου ο φρουρός είχε ξεχάσει ν' ανάψει το φανάρι.

Σιωπηλά προχώρησαν κατά την έξοδο.

Η πόρτα είχε μείνει ξεκλειδωτή και ο φρουρός έλειπε.

- Η Παναγιά μάς προστατεύει! ψιθύρισε ο Ασώτης.
 - Σιωπή κι εμπρός... αποκρίθηκε επίσης χαμηλόφωνα ο Αλέξιος.
- Βγήκαν στο περιβόλι.

Τ' άστρα έφεγγαν καθαρά κι ολόχρυσά στο φθινοπωριάτικο ουρανό, αλλά τα παράθυρα του παλατιού ήταν τόσο φωτισμένα, που έξω η αφέγγαρη νύχτα φαίνονταν πιο σκοτεινή.

Προσεκτικά πήγαιναν οι δυο φίλοι, χωρίς ν' απομακρύνονται από τα δέντρα του κήπου.

Έξαφνα ο Ασώτης, που περπατούσε πρώτος, σταμάτησε.

- Τι τρέχει; ψιθύρισε ο Αλέξιος.

Ο Ασώτης πλησίασε και, με το στόμα στο αυτί του άλλου, ρώτησε:

- Δεν άκουσες τίποτα;
- Όχι.
- Και όμως κάποιος μας ακολουθεί.

Ο Αλέξιος έβαλε το χέρι στον κόρφο του κι έπιασε τη λαβή του μαχαιριού του.

- Ο θάνατος μας θα τους στοιχίσει ακριβά, μουρμούρισε.
- Έννοια σου... το μαχαίρι του πατέρα μου ξέρει από τέτοιους λογαριασμούς.

Ακίνητοι ακροάζουνταν οι δυο φίλοι κρατώντας την αναπνοή τους.

Γύρω η σιωπή ήταν απόλυτη. Μόνο πού και πού κανένας απόμακρος ήχος έφθανε ως αυτούς από το μέρος του παλατιού, όπου στρατιώτες και αξιωματικοί εξακολουθούσαν να πίνουν και να

χαίρουνται για τη νίκη του Σαμουήλ.

Ο Ασώτης προχώρησε μερικά βήματα και σταμάτησε ν' ακούσει. Ο Αλέξιος τον ακολούθησε. Και πάλι έκαναν μερικά βήματα, και πάλι σταμάτησαν.

Τίποτα δεν ακούουνταν.

- Θα γελάστηκες, είπε σιγά ο Αλέξιος, είμαστε μόνοι εδώ...

- Και όμως... μουρμούρισε ο Ασώτης, είμαι βέβαιος πως ήταν περπάτημα.

Πήγαιναν με προσοχή, από δέντρο σε δέντρο, κατά το δάσος. Αν πρόφθαιναν να φθάσουν ως εκεί απαραίτητοι, θα ήταν ελεύθεροι.

Είχαν πια απομακρυνθεί αρκετά από το παλάτι και περπατούσαν προσεκτικά μα γρηγορότερα, όταν ο Ασώτης σταμάτησε απότομα.

- Πάλι... είπε σιγά. Δεν τ' άκουσες;

- Πού;

- Πίσω μας, μες στα χαμόδεντρα...

Ο Αλέξιος γύρισε πίσω μερικά βήματα και χώρισε τα κλαδιά να δει καλύτερα.

Κάτι άσπρισε μες στους θάμνους.

Του φάνηκε σαν γυναικείο φόρεμα.

Πριν όμως καλοκαταλάβει τι τρέχει, δυο άντρες βγήκαν από τα πυκνά δέντρα σε άλλο μέρος του δρόμου και ρίχθηκαν απάνω στον Ασώτη.

Ο Ασώτης δεν είχε προφθάσει να βγάλει το μαχαίρι του. Μα ήταν παλικάρι και δυνατός, δεν ήταν εύκολο να τον καταπονέσουν.

Στο θαμπό φως της αστροφεγγιάς, ο Αλέξιος αναγνώρισε βουλγαρικές στολές. Και, αν και πολύ κουρελιασμένες, είδε πως ήταν από τη βασιλική σωματοφυλακή.

Έτρεξε να βοηθήσει το φίλο του και, σφίγγοντας το μαχαίρι του, ζύγωσε το νεώτερο που πάλευε με τον Ασώτη και τον έπιασε από το λαιμό.

- Πρόσεξε, Ρωμανέ! φώναξε ο άλλος Βούλγαρος, άνθρωπος ηλικιωμένος, με μακριά άσπρα γένια. Πρόσεξε! Αυτός είναι οπλισμένος.

- Δυο με δυο, είπε ο Αλέξιος, βάστα, αδελφέ, δικοί μας είναι!

Μα την ίδια στιγμή μεταξύ τους ρίχθηκε μια γυναίκα.

- Κάτω τα όπλα! είπε επιτακτικά. Εγώ προστάζω εδώ. Δε θέλω

να χυθεί αίμα.

Όλους τούς ξάφνισε η φωνή της. Μα πρώτος συνήλθε από τη σάστισή του ο πιο ηλικιωμένος και θέλησε να την παραμερίσει.

Καθώς όμως την πλησίασε και την είδε, έβγαλε μια χαρούμενη φωνή και την άρπαξε στην αγκαλιά του.

Εκείνη τρόμαξε, θέλησε ν' αντισταθεί. Ρίχθηκε πίσω, τον κοίταξε και τον αναγνώρισε.

- Πατέρα! φώναξε.

Με το χέρι τής σκέπασε κείνος το στόμα.

- Σώπα! Μη λες ονόματα!

- Πατέρα, εσύ!... επανέλαβε πιο σιγά. Και ο σύντροφος σου ποιος είναι;... Ρωμανέ, μην είσαι συ;

- Εγώ είμαι, είπε απότομα ο νέος. Μα δε μου λες εσύ, γιατί είσ' εδώ με τους δυο αυτούς αιχμαλώτους την ώρα που γυρεύουν να δραπετεύσουν;

Ο Ασώτης κι ο Αλέξιος είχαν αναγνωρίσει τη βασιλοπούλα, τον Σαμουήλ και τον Ρωμανό. Κατάλαβαν πως ήταν χαμένοι, πως η μαρτυρία της βασιλοπούλας θα τους έστελνε στο θάνατο. Μα ήταν αποφασισμένοι να μην παραδοθούν, και να πέσουν πολεμώντας σαν παλικάρια.

Η βασιλοπούλα κοίταξε τον πατέρα της με μάτια λαφιασμένα και απέφυγε ν' απαντήσει του αδελφού της.

- Πώς έφθασες μόνος, έτσι, από το δάσος, πατέρα; ρώτησε.

- Πες μου εσύ καλύτερα· γιατί δεν είναι κανένας φρουρός στη θέση του, στα έξω τείχη; αντερώτησε ο Σαμουήλ. Κι εξήγησε μου γιατί βρίσκεσαι μονάχη εδώ, μ' αυτούς τους δυο ξένους;

Η Μιροσλάβα έριξε μια ματιά του Ασώτη, κατάλαβε πως βαστούσε στα χέρια της τη ζωή των δυο Ελλήνων και πήρε την απόφαση της.

- Αυτοί οι δύο ξένοι είναι αξιωματικοί της συνοδείας μου, δεν το ξέρεις; είπε με θάρρος, ενώ η καρδιά της χτυπούσε τρελά στα στήθη της. Βγήκα να κάνω το βραδινό μου περίπατο, κι επειδή η βραδιά ήταν όμορφη, έμεινα λίγο περισσότερο. Οι δυο αυτοί αξιωματικοί με συνοδεύουν.

- Και μεταξύ σε τόσους άλλους, αυτούς μονάχα διάλεξες για συντροφιά; ρώτησε σαρκαστικά ο Ρωμανός.

- Δεν τους διάλεξα εγώ, είπε η Μιροσλάβα, μα είναι οι μόνοι που μου έμειναν. Οι άλλοι δεν αδειάζουν. Όλοι τραγουδούν και πίνουν εκεί μέσα· και με το χέρι έδειξε το φωτισμένο παλάτι, μισοκρυμμένο πίσω από τα δέντρα. Και πανηγυρίζουν τη νίκη σου, πατέρα, και την καταστροφή των Βυζαντινών.

- Τη νίκη μου! φώναξε ο Σαμουήλ και με πνιγμένη φωνή επανέλαβε: Τη νίκη μου!...

- Ναι, τη νίκη σου, πατέρα. Από το πρωί που έφθασε η είδηση, όλη η χώρα είναι ανάστατη. Άντρες και γυναίκες πίνουν και τραγουδούν και χαίρονται. Δε βλέπεις; Ούτε ένας στρατιώτης δε φαίνεται πουθενά! Μόνο τούτοι οι δυο ξένοι, όπως τους λες, μου έμειναν για συνοδεία...

- Ποιος έφερε την είδηση; διέκοψε ο Ρωμανός με σουφρωμένα φρύδια.

- Δεν ξέρω... Κανένας δεν ξέρει, είπε η Μιροσλάβα τρομαγμένη με το ύφος του αδελφού της. Όλος ο κόσμος όμως το λέγει...

Ο Σαμουήλ άρπαξε το κεφάλι του στα χέρια του. Ένα παράπονο βαθύ, σα μουγκρητό, ξέφυγε.

- Αλίμονο μου! βόγγησε.

Ρίχτηκε καταγής στα χόρτα, έκρυσσε το πρόσωπο του στα χέρια κι έκλαψε με αναφιλητά που τάραζαν όλο του το κορμί.

Ο Αλέξιος είχε πάρει το χέρι του φίλου του και το έσφιγγε δυνατά.

Η επιστροφή του Σαμουήλ, που έφθανε μονάχος με το γιο του, τα κουρελιασμένα ρούχα τους, τα κλάματα του πατέρα και το σκοτεινιασμένο πρόσωπο του γιού, όλα μαζί τον έκαναν να υποψιάζεται πως ίσως η νίκη δεν ήταν από το μέρος των Βουλγάρων.

Η Μιροσλάβα ταραγμένη γονάτισε πλάγι στον πατέρα της, και γύρευε με τα χέρια της και τα φιλιό της να τον ησυχάσει.

- Πατέρα, πες μου τι έχεις; Γιατί κλαις έτσι, εσύ που φθάνεις νικητής;

Ο Σαμουήλ μισοσηκώθηκε και απότομα την έσπρωξε από κοντά του.

- Σώπα! είπε άγρια. Δε φθάνω νικητής. Φθάνω νικημένος, τσακισμένος, ντροπιασμένος, χωρίς ένα στρατιώτη, με τα ρούχα μόνο που φορώ και που τα πήρα από έναν πεθαμένο σωματοφύλακα, για

να μη με γνωρίσουν από τη στολή μου πως ήμουν ο Σαμουήλ, εγώ, πληγωμένος, πεινασμένος, ελεεινός! Εγώ, το θηρίο των βουνών της Βουλγαρίας!...

Το μάτι του έπεσε στους δυο νέους που στέκουνταν εκεί κοντά, χέρι με χέρι, και άκουαν την ξομολόγησή του.

- Τ' ακούσατε σεις, Έλληνες; εξακολούθησε ο Σαμουήλ, τρέμοντας από την αναστάτωση της ψυχής του. Χαρείτε που η καταστροφή εσύντριψε τώρα τον ακαταμάχητο εχθρό σας, εμένα που νίκησα τον Βασίλειο σας στην Τριαδίτσα². Χαρείτε τώρα! Γιατί θα έλθει πάλι η ώρα μου! Ο Σαμουήλ δεν πέθανε ακόμα! Και όσο ζει... ας τρέμει το Βυζάντιο!

Ο Ρωμανός, βλέποντας τον πατέρα του να εξάπτεται όλο και περισσότερο, είπε της αδελφής του να τους οδηγήσει στο παλάτι με τρόπο που να μην τους δει κανείς.

- Πρέπει ν' αλλάξουμε ρούχα και να σκεφθούμε ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος ν' αναγγείλομε την κακή είδηση, της είπε.

Η Μιροσλάβα πρότεινε να έλθουν όλοι στα δωμάτια της, και παρήγγειλε του Ασώτη να πάει μπρος, να δει αν έμενε ακόμα αφύλακτη η πόρτα απ' όπου είχαν βγει. Ο Σαμουήλ συνταράχτηκε.

- Γιατί αφύλακτη; ρώτησε. Πού είναι ο φρουρός;

- Σου το είπα, όλοι πίνουν, αξιωματικοί και στρατιώτες, αποκρίθηκε η βασιλοπούλα. Δεν έμειναν παρά τούτοι οι δυο πιστοί μου αξιωματικοί για την υπηρεσία μου.

Φώναξε τον Ασώτη να του δώσει τις οδηγίες της. Στα σκοτεινά, κρυφά, έσκυψ' εκείνος και φίλησε βιαστικά το χέρι της.

- Η ζωή μας και των δυο είναι δική σου, είπε. Κι έφυγε να κάνει την παραγγελία της.

Ήταν προχωρημένη η νύχτα, όταν ο Ασώτης και ο Αλέξιος βρέθηκαν πάλι μόνοι, κλεισμένοι στο δωμάτιο τους.

- Δεν ήταν γραφτό μας να ξαναδούμε την πατρίδα, είπε με πίκρα ο Ασώτης.

Ο Αλέξιος περπατούσε σιωπηλά και συλλογισμένος, απάνω - κάτω στην κάμαρα.

Σταμάτησε μπρος στο φίλο του.

- Τι να σου πω; είπε ζωηρά. Όλα φαίνονται μαύρα για μας, και

2 Τριαδίτσα, η σημερινή Σόφια.

η ελευθερία μας χαμένη για πάντα. Και όμως κάτι μου λέει πως δεν πρέπει ν' απελπιζόμαστε.

- Τι περιμένεις ακόμα;

- Δεν ξέρω, μα κάτι περιμένω. Δε βρίσκεις παράξενα όσα έτυχαν απόψε;

- Παράξενα, ναι, μα τι μπορούν να μας βοηθήσουν όλα αυτά;

- Θυμάσαι πως άμα πρωτοβγήκαμε άκουσες βήματα πίσω μας μες στα δέντρα; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Ναι! Ήταν η βασιλοπούλα που σεριάνιζε στα περιβόλια.

- Και μας είδε βέβαια την ώρα που βγήκαμε, αφού μας ακολούθησε. Και όμως δε φώναξε κανένα να μας πιάσει.

- Λοιπόν;

- Λοιπόν, όταν αναγνώρισε τον Σαμουήλ και δεν είχε παρά μια λέξη να πει για να χαθούμε, όχι μόνο δεν την είπε, αλλά και ψέμα είπε για να μας σώσει.

- Και ύστερα; ρώτησε νευρικά ο Ασώτης.

- Ύστερα;... Ίσως στο τέλος μας βγάλει η ίδια η Μιροσλάβα από δω... Κατάλαβες;

Ο Ασώτης άρχισε να περπατά πάνω - κάτω, όπως πρώτα ο Αλέξιος.

- Σα να ονειρεύεσαι, είπε συλλογισμένος. Μα είναι στη φύση σου να ελπίζεις πάντα.

Ο Αλέξιος γέλασε.

- Ναι, ελπίζω πάντα, αποκρίθηκε. Και ίσως αυτή τη φορά να μην ελπίζω στα χαμένα.

Δ'. Ο ΟΡΚΟΣ

ΟΤΑΝ ΜΑΘΕΥΤΗΚΕ στη χώρα η επιστροφή του Σαμουήλ και η καταστροφή του στρατού του, η χαρά της παραμονής μεταστράφηκε σε θρήνο.

Ποτάμια δάκρυα έπνιξαν τα τραγούδια. Δεν ήταν σπίτι όπου να μην έκλαιγαν ένα χαμένο γιο ή άντρα ή πατέρα.

Και η Βουλγαρία ολόκληρη θρήνησε την εθνική της συμφορά.

Μετά τη μάχη του Σπερχειού ο Νικηφόρος Ουρανός γύρισε στη Θεσσαλονίκη με το στρατό του, αφού πρώτα ελευθέρωσε κι έστειλε στην πατρίδα τους όλους τους Έλληνες που είχε αιχμαλωτίσει στο πέρασμα του ο Σαμουήλ.

Πίσω του έσερνε ο Ουρανός δώδεκα χιλιάδες αιχμαλώτους Βουλγάρους. Και, κατά την άγρια συνήθεια εκείνης της εποχής, μαζί με τ' άπειρα λάφυρα, κουβαλούσε και χίλια κεφάλια των πιο σημαντικών αρχηγών που είχαν σκοτωθεί στη μάχη.

Άφησε μέρος του στρατού του στη Θεσσαλονίκη, κι εκείνος πήγε στην Πόλη για να εορτάσει το θρίαμβο του. Η Ελλάδα ήταν ελεύθερη.

Στη Μακεδονία, οι Βούλγαροι, ταπεινωμένοι και φοβισμένοι, είχαν τραβηχτεί στα κυριότερα τους φρούρια, και για λίγον καιρό, άφησαν κάπως ήσυχους τους δυστυχισμένους αγροτικούς πληθυσμούς, που για χρόνια και χρόνια είχαν υποφέρει φοβερά από τις αγριότητες και τις πιέσεις τους.

Ο ίδιος ο Σαμουήλ είχε χάσει το θάρρος του.

Έστειλε αγγελιαφόρους στον Βασίλειο Β' με γράμματα όπου υπόσχονταν υποταγή, και τον παρακαλούσε να τον έχει στην ευμένειά του.

Στο μεταξύ, η Μιροσλάβα ομολόγησε στον πατέρα της πως αγαπούσε τον Ασώτη, και του είπε πως ποτέ δε θα παραδέχονταν να παντρευτεί άλλον.

Ο πονηρός Σαμουήλ όχι μόνο δεν εναντιώθηκε, αλλ' απεναντίας μεταχειρίστηκε για τους σκοπούς του την αγάπη της κόρης του.

Για να δείξει στον Βασίλειο ακόμα περισσότερη προθυμία, ελευθέρωσε τον Ασώτη και τον Αλέξιο, καθώς και όσους αιχμαλώτους Βυζαντινούς είχε κρατήσει στην Αχρίδα, και πάντρεψε την

κόρη του με τον όμορφο Αρμένη.

Κι έτσι βγήκε σωστή η πρόβλεψη του Αλέξιου πως η βασιλοπούλα θα τους ελευθέρωνε!

Πριν όμως τελειώσουν καλά - καλά οι διαπραγματεύσεις με τη Βασιλεύουσα και υπογραφεί η ειρήνη, μόλις πρόφθασε να μαζέψει νέο στρατό ο Σαμουήλ, άλλαξε γνώμη. Επαναστάτησε πάλι και άρχισε τις εχθροπραξίες στη Μακεδονία.

Τότε ο Βουλγαροκτόνος έστειλε τον πιστό του Νικηφόρο Ουρανό με στρατό στην Βουλγαρία και ο πόλεμος ξανάναψε αγριότερος παρά ποτέ.

Ήταν γραφτό πως, όσο ζούσε ο Σαμουήλ, το Βυζάντιο δε θα ησύχαζε.

Πριν όμως τα ξαναχαλάσει με τον Αυτοκράτορα, και αφού έγιναν τα στεφανώματα του Ασώτη και της Μιροσλάβας, ο Σαμουήλ είχε διορίσει το γαμπρό του στρατηγό στο Δυρράχιο και τον είχε στείλει εκεί με τη γυναίκα του και με μεγάλη συνοδεία.

Φυσικά, ο Αλέξιος συνόδευε το φίλο του στη νέα του θέση.

Το Δυρράχιο ήταν από τις σημαντικότερες παραθαλάσσιες πόλεις της Αδριατικής. Ελληνικότατη πάντα, χτισμένη σε βράχο, απάνω σε ακρωτήριο, και λαμπρά οχυρωμένη, ακόμα και όταν ο Σαμουήλ είχε υποτάξει σχεδόν όλη τη Μακεδονία και όλη την Ήπειρο, αυτή έμενε πιστή στο Βασιλέα της. Όταν όμως νικήθηκε ο Βασίλειος στην Τριαδίτσα και αναγκάστηκε ν' αποσυρθεί με τα στρατεύματά του, βρέθηκε το Δυρράχιο αποκομμένο, χωρίς βοήθεια από την πρωτεύουσα. Και τότε έπεσε στην εξουσία του Σαμουήλ, περίπου στα 986.

Στα δέκα αυτά χρόνια που είχαν περάσει από τότε, μερικοί από τους μεγιστάνες μπήκαν στην υπηρεσία του Σαμουήλ κι έγιναν και αυτοί Βούλγαροι. Πολλοί όμως, αν και κατείχαν θέσεις σημαντικές και μεγάλες στην κυβέρνηση του θέματος, έμεναν Έλληνες πιστοί, όσο και αν δεν τολμούσαν να τ' ομολογήσουν, από φόβο των τυράννων.

Ήταν αρκετά συνηθισμένο πράμα, στην ταραγμένη εκείνη εποχή, ένας άρχοντας ή στρατηγός ή διοικητής φρουρίου να γυρνά πότε από το μέρος του Αυτοκράτορα, πότε από το μέρος του Σαμουήλ, παραδίνοντας στον αντίπαλο το φρούριο ή το θέμα που του

είχαν εμπιστευθεί, με ευκολία και ασυνειδησία που δύσκολα τα νιώθουμε σήμερα.

Ακόμα ευκολώτερα γυρνούσαν οι αγροτικοί πληθυσμοί. Και το περίεργο ήταν, που κατά την περίπτωση, είτε οι Βούλγαροι τους στρατολογούσαν είτε οι Έλληνες, οι πολεμικοί αυτοί αγρότες υπηρετούσαν το ένα ή το άλλο κράτος με την ίδια ανδρεία.

Ο Ασώτης και ο Αλέξιος, στα καινούρια αξιώματά τους, μια λαχτάρα είχαν: Να γυρίσουν στην Πόλη.

Όσο ο Σαμουήλ ήταν ταπεινωμένος και πρόθυμος να υποταχθεί στον Αυτοκράτορα, έμεναν και αυτοί στη Βουλγαρία, με την ιδέα πως η ενέργεια τους μπορούσε να διευκολύνει και να βιάσει τη συνεννόηση. Μόλις όμως άλλαξε απόφαση ο Σαμουήλ και άρχισε πάλι τον πόλεμο, οι δυο φίλοι βρέθηκαν σε μεγάλη ψυχική στενοχώρια.

Το τελευταίο μήνυμα του Γρηγορίου Ταρωνίτη δεν έφευγε πια από το νου του γιού του. Του φαίνονταν πως, μένοντας στην υπηρεσία του επίορκου Σαμουήλ, παρέβαινε την εντολή του πατέρα του και πως ξεχνούσε τα χρέη προς την πατρίδα.

Σε λίγον καιρό, τόσο άλλαξε ο Ασώτης, ώστε η γυναίκα του το παρατήρησε και τον ρώτησε τι στενοχώρια ή λύπη τον έτρωγε έτσι.

Της ομολόγησε τότε πως δεν μπορούσε να παραδεχθεί να ζει σε τιμές και μεγαλεία βουλγάρικα, όσο ο Σαμουήλ, επίορκος, εξακολουθούσε να πολεμά το Βασιλέα του.

- Θα φύγω! Πρέπει να φύγω! έλεγε. Δεν μπορώ να υπηρετώ τον εχθρό της πατρίδας μου.

Η Μιροσλάβα έμεινε μια στιγμή συλλογισμένη.

- Και ο Αλέξιος; ρώτησε. Τι θα κάνει σα φύγεις;

- Θα φύγει μαζί μου. Έχει ήδη ετοιμάσει όλα για τη φυγή μας. Κι αν δε φύγω εγώ, θα φύγει μόνος.

Ανήσυχος κοίταξε τη γυναίκα του.

- Δε θέλω όμως να σ' αφήσω, της είπε. Η Μιροσλάβα αγκάλιασε τον άντρα της.

- Και βέβαια δε θα μ' αφήσεις! του είπε με δάκρυα στα μάτια. Μα ούτε και θα μείνεις! Κι εγώ είμαι Ελληνίδα από τη μητέρα μου, μαζί θα φύγομε, είμαι έτοιμη να σ' ακολουθήσω ως την άκρη του κόσμου.

Όταν εκείνο το βράδυ μπήκε ο Αλέξιος στο ιδιαίτερο δωμάτιο

του Ασώτη, για να συζητήσουν και ν' αποφασίσουν με τι τρόπο θα έφευγαν, είδε με απορία εκεί και τη Μιροσλάβα.

- Της τα είπα όλα, εξήγησε ο Ασώτης, και παραδέχεται να έλθει μαζί μας. Πότε μπορούμε να φύγομε;

- Αύριο.

- Γιατί όχι απόψε;

- Γιατί μένει το ζήτημα του Δυρραχίου. Πρέπει εσύ ο ίδιος να μιλήσεις και ν' αποφασίσεις με τον Χρυσήλιο.

- Ας έλθει λοιπόν αμέσως, είπε ο Ασώτης.

Ο Δυνάστης Χρυσήλιος ήταν ένας από τους μεγιστάνες του Δυρραχίου, που είχε μείνει πιστός στον Αυτοκράτορα. Ο Αλέξιος τον είχε γνωρίσει αρκετά, για να ξέρει πως ήταν άνθρωπος της εμπιστοσύνης, και είχε συνεννοηθεί μαζί του για να παραδώσουν το Δυρράχιο στον Βασίλειο Β'.

Μεταξύ τους αποφάσισαν τ' ακόλουθα.

Ο Ασώτης θα έφευγε, τάχα για να επιθεωρήσει τα φρούρια στο θέμα του Δυρραχίου, όπως το είχε αναγγείλει από καιρό, και θ' άφηνε τον Χρυσήλιο προσωρινό διοικητή στη θέση του. Οι στρατιώτες της φρουράς ήταν Βούλγαροι, καθώς και μερικοί αξιωματικοί. Οι κάτοικοι όμως ήταν σχεδόν όλοι Έλληνες, και οι περισσότεροι είχαν μείνει αφοσιωμένοι στον Βουλγαροκτόνο.

Μερικοί όμως ήταν ουδέτεροι και μπορούσαν να γυρίσουν από το μέρος των Βουλγάρων, ενώ άλλοι πάλι, ευτυχώς οι λιγότεροι, είχαν γίνει ολωσδιόλου Βούλγαροι.

Γι' αυτό έπρεπε όλη η συνεννόηση να τελειώσει μυστικά και γρήγορα, για να μην προφθάσει να υποψιαστεί ή να μάθει τίποτα ο Σαμουήλ και στείλει στρατό και ματαιώσει το σχέδιο της παραδόσεως του Δυρραχίου.

Ο Ασώτης θα πήγαινε στην Πόλη, θα παρουσιάζονταν στον Αυτοκράτορα και θα του πρότεινε να του παραδώσει την πόλη. Αν ο Βασιλέας παραδέχονταν το σχέδιο, θα έστελνε αμέσως έναν αγγελιαφόρο στον Χρυσήλιο για να τον ειδοποιήσει.

Θα έφευγε συγχρόνως και ο στόλος για το Δυρράχιο, και ο Χρυσήλιος αναλάμβανε την υποχρέωση να παραδώσει την πόλη όταν θα παρουσιάζονταν τα βασιλικά καράβια.

Τότε η φρουρά, σχετικώς μικρή, δε θα τολμούσε ν' αντισταθεί

Τότε οι τρεις άντρες μαζί άπλωσαν το δεξι χέρι...

σε χώρα όπου τα αισθήματα ήταν τόσο ελληνικά. Και τα πνεύματα, προετοιμασμένα από τον Χρυσήλιο, θα παραδέχονταν την αυτοκρατορική κυριαρχία.

Κι έτσι, χωρίς αιματοχυσία, θα γύριζε το κλειδί της Αδριατικής στην εξουσία του Ελληνικού Κράτους.

Αφού τα ξαναείπαν εκείνο το βράδυ κι έμειναν σύμφωνοι, ο Αλέξιος πήρε ένα εικόνισμα της Παναγίας.

- Ορκίσου, είπε του Χρυσήλιου, σε τούτο το άγιο εικόνισμα, να μείνεις πιστός στο λόγο σου και στο Βασιλέα σου.

Ο Δυνάστης άπλωσε το χέρι του πάνω στην εικόνα.

- Πες εσύ τον όρκο, Αργυρέ, και θα ορκιστώ μαζί σου, είπε.

- Κι εσύ, Ασώτη, είπε ο Αλέξιος.

Τότε οι τρεις άντρες μαζί άπλωσαν το δεξί χέρι πάνω στο εικόνισμα της Παναγίας και ο Αλέξιος είπε:

- Ορκίζομαι να κρατήσω τη μεγαλύτερη μυστικότητα ως την τέλεια επιτυχία του σκοπού μας. Ορκίζομαι να δώσω το αίμα μου, τη ζωή μου και την τιμή μου ακόμα, για την Πατρίδα και τον Βασιλέα μου.

- Ορκίζομαι! είπε με δύναμη ο Ασώτης.

- Ορκίζομαι, επανέλαβε ο Χρυσήλιος. Οι τρεις άντρες φιλήθηκαν με συγκίνηση.

Ο Χρυσήλιος τότε έβγαλε ένα φαρδύ δαχτυλίδι που φορούσε και το έδωσε του Ασώτη.

Ήταν απλό, χωρίς στολίδια ή πέτρες. Από το μέσα μέρος είχε σκαλισμένο ένα βυζαντινό σταυρό, και αντίκρυ ήταν χαραγμένα τα γράμματα: ε ο α α π π.

Ο Ασώτης πήρε το δαχτυλίδι και το κοίταξε με περιέργεια.

- Τι σημασία έχουν αυτά τα γράμματα, Χρυσήλιε; ρώτησε.

- «Εις οιωνός άριστος, άμύνεσθαι περί πάτρης»³, αποκρίθηκε ο Χρυσήλιος. Στείλε μου πίσω το δαχτυλίδι αυτό με την απάντηση του Βασιλέα, ειδημή δε θα πιστέψω. Οι δρόμοι είναι δύσκολοι και οι Βούλγαροι πονηροί.

Την άλλη μέρα το βράδυ, ο Ασώτης με τη γυναίκα του, τον Αλέξιο και λίγους πιστούς στρατιώτες βγήκαν από το Δυρράχιο για τη

³ Ομηρικός στίχος από την Ιλιάδα, που σημαίνει: «Μια προφητεία είναι καλύτερη απ' όλες, πολέμα για την πατρίδα σου.»

δήθεν περιοδεία στα φρούρια.

Μόλις όμως απομακρύνθηκαν αρκετά, ώστε να μη φαίνονται από τα κάστρα, γύρισαν πάλι προς τη θάλασσα όπου ανάμεσα στους βράχους ήταν κρυμμένο ένα καΐκι.

Μπήκαν στο καΐκι και τράβηξαν ίσια σ' ένα αυτοκρατορικό καράβι που περιπολούσε στα νερά της Αδριατικής και που τους περίμενε, στα σκοτεινά κρυμμένο, για να τους πάει στη Βασιλεύουσα.

Ε'. ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Μόλις έφθασε ο Ασώτης στην Πόλη, πήγε στο παλάτι του Βουκολέοντος και παρουσιάστηκε στον Αυτοκράτορα μαζί με τον Αλέξιο, για να του αναφέρει πως έφυγε από τους Βουλγάρους και να του ιστορήσει τη συνεννόηση του με τον Χρυσήλιο.

Ο Βασίλειος δέχθηκε με χαρά το γιο του Γρηγορίου Ταρωνίτη, καθώς και τον Αλέξιο. Τους έκανε τιμές μεγάλες, διόρισε τον Ασώτη μάγιστρο σαν τον πατέρα του, τη γυναίκα του ζωστή⁴ και τον Αλέξιο εταιριάρχη⁵. Η γυναίκα του Ασώτη μπήκε στην ιδιαίτερη υπηρεσία της Αυτοκράτειρας Ελένης.

Ο Βασίλειος δεν ήταν παντρεμένος. Η Ελένη ήταν γυναίκα του Κωνσταντίνου Η' που βασίλευε μαζί με τον αδελφό του τον Βουλγαροκτόνο.

Μόνο όμως με τ' όνομα ήταν βασιλέας ο Κωνσταντίνος. Όσο δραστήριος και ικανός ήταν ο Βασίλειος, τόσο ακαμάτης και ανίκανος ο αδελφός του. Όλη την κυβέρνηση την κρατούσε ο Βασίλειος στα χέρια του.

Ο Κωνσταντίνος είχε μόνο τις τιμές της βασιλείας, χωρίς ποτέ ν' αναλαμβάνει και τα βάρη της διοίκησης. Περνούσε τον καιρό του στο παλάτι διασκεδάζοντας με τους αυλικούς του και γυμνάζοντας άλογα για το ιπποδρόμιο, όπου έτρεχε κάποτε και ο ίδιος, ενόσω ο Βουλγαροκτόνος πολεμούσε πότε τους Άραβες στην καρδιά της Μικρασίας, πότε τους Βουλγάρους ως μέσα στα βουνά της Ροδόπης.

Ο Ασώτης είχε φέρει μαζί του γράμματα του Χρυσήλιου και τα έδωσε στον Βασίλειο.

Στα γράμματα αυτά ο Δυνάστης έγραφε του Βασιλέα πως είναι έτοιμος να παραδώσει το Δυρράχιο μόλις παρουσιαστεί ο Βυζαντινός στόλος, αρκεί μόνο να του το μηνύσει αρκετά νωρίς, με κανένα πιστό του αγγελιαφόρο, ώστε να προετοιμάσει εκεί τα πράματα και να μη γίνει περιττή αιματοχυσία. Έπρεπε ο αγγελιαφόρος να είναι άνθρωπος έμπιστος, γιατί όλη η υπόθεση ήθελε μεγάλη ταχύτητα και

4 *Ζωστή: εκλεκτός τίτλος που δίνονταν σε γυναίκες των αριστοκρατών που κατείχαν τις πρώτες θέσεις του Κράτους. Οι ζωστές φορούσαν ιδιαίτερη στολή με διακριτική χρυσή ζώνη.*

5 *Εταιριάρχης: διοικητής του πρώτου τάγματος των ξένων σωματοφυλάκων του Βασιλέα.*

μυστικότητα στην εκτέλεση. Έπρεπε όμως να είναι και ικανός, έξυπνος, θαρραλέος, μην πέσει στα χέρια των Βουλγάρων που θα τον αιχμαλώτιζαν ή θα τον σκότωναν. Σε κανένα Έλληνα δεν επιτρέπονταν να περάσει στη κεντρική Μακεδονία. Αν έπεφτε κανένας στα χέρια τους τον βασάνιζαν φρικτά!

Ο Βασίλειος χωρίς δισταγμό δέχθηκε τις προτάσεις του Χρυσήλιου.

Πρόσταξε ευθύς να ετοιμαστεί στόλος για το Δυρράχιο και αρχηγό του στόλου διόρισε τον πατρικό Ευστάθιο Δαφνομήλη, άνθρωπο τολμηρό και δραστήριο που τη ζωή του δε τη λογάριαζε τίποτα όταν ήταν να τη βάλει στην υπηρεσία της πατρίδας του.

Στο μεταξύ, η ζωή του Αλέξιου είχε αλλάξει.

Σε μια μεγάλη τελετή στην Αγία - Σοφιά είχε δει την Αυτοκράτειρα Ελένη με τις τρεις βασιλοπούλες και τη συνοδεία της.

Απ' όλες τις όμορφες αρχόντισσες, που ακολουθούσαν την Αυγούστα, μια ξεχώρισε ο Αλέξιος, ένα χλωμό κορίτσι με μαύρα μάτια και λιγνή κορμοστασιά. Εκεί που στέκονταν, πλάγι στη βασιλοπούλα Ζωή, από το ανοιχτό παράθυρο έπεφτε μια ακτίνα του ήλιου στα καστανά της μαλλιά, και του φάνηκε του Αλέξιου σαν αίγλη ολόχρυση που είχε ανάψει έξαφνα και φώτιζε το συλλογισμένο και λεπτό της πρόσωπο.

Από κείνη την ώρα δεν είχε ο Αλέξιος άλλη σκέψη παρά να μάθει τ' όνομα της.

Την ξαναείδε στα δωμάτια της Αυτοκράτειρας. Είχε γίνει λόγος στο παλάτι για τους δυο Έλληνες αιχμαλώτους του Σαμουήλ που είχαν γυρίσει στην Πόλη, και η Ελένη και οι κόρες της θέλησαν να τους γνωρίσουν.

Ανάμεσα στις γυναίκες της Αυτοκράτειρας ευθύς αναγνώρισε ο Αλέξιος τη μαυρομάτα της εκκλησίας. Του είπαν πως την έλεγαν Θέκλα και πως ήταν πεντάρφανη.

Από την πρώτη ώρα την αγάπησε ο Αλέξιος και τη ζήτησε. Συγκινημένη τον δέχτηκε η κόρη, και οι αρραβώνες έγιναν με μεγάλη επισημότητα από την ίδια την Αυτοκράτειρα, που αντάλλαξε τα δαχτυλίδια τους.

Στο παλάτι την αγαπούσαν για τις χάρες της και την ομορφιά της, μα προπάντων για τη γενναιότητα που είχε δείξει στη δυστυχία

της.

Η ιστορία της ήταν περίεργη.

Ήταν κόρη Γαλαξειδιώτισσα και ζούσε με τον αδερφό της τον Χαραλάμπη.

Όταν πλάκωσαν οι Βούλγαροι στην Ελλάδα, στα 996, στην εκστρατεία εκείνη που τελείωσε τόσο τραγικά για τον Σαμουήλ στη μάχη του Σπερχειού, οι Γαλαξειδιώτες οχυρώθηκαν στην πόλη τους και αντιστάθηκαν γενναία.

Οι Βούλγαροι κατόρθωσαν να γκρεμίσουν ένα μέρος από το τειχόκαστρο και μπήκαν στην πόλη. Εκεί όμως, ύστερα από άγρια πάλη, οι Γαλαξειδιώτες τους καταπόνεσαν και τους κατάκοψαν. Τόσοι σκοτώθηκαν Βούλγαροι κι Έλληνες, που το αίμα έτρεχε ποτάμι στους δρόμους.

Αλλά σε λίγο ήρθαν άλλοι Βούλγαροι, μεγάλο πλήθος, και οι Γαλαξειδιώτες είδαν πως ήταν αδύνατο να τους αντιπολεμήσουν. Τότε κατέφυγαν όλοι στα καράβια τους. Δεν έμειναν στη χώρα παρά μερικοί γέροι, που δεν τους χωρούσαν τα καράβια και ο Χαραλάμπης που αρνήθηκε ν' αφήσει την πατρίδα του.

Η Θέκλα, για να μην αποχωριστεί τον αδερφό της, κρύφτηκε στην εκκλησία ώσπου έφυγαν οι τελευταίοι κάτοικοι. Γονατιστή μπροστά στο Σταυρωμένο τη βρήκε ο Χαραλάμπης, όταν πήγε να ξεομολογηθεί και να μεταλάβει πριν αντικρίσει τους εχθρούς.

Τα δυο αδέρφια προσευχήθηκαν μαζί, και ο Χαραλάμπης παρακάλεσε ολόψυχα την Παναγία να πάρει την αδερφή του στην προστασία της, όταν λείπει αυτός που ήταν ο τελευταίος της προστάτης. Ύστερα φόρεσε τα όπλα του, αφού πρώτα τα ευλόγησε ο ιερέας, φίλησε σφιχτά την αδερφή του την αποχαιρέτησε κι έφυγε.

Ίσια στο κάστρο πήγε και στάθηκε στην πύλη μόνος, ατρόμητος, αποφασισμένος να πέσει ηρωικά, αλλά να μην αφήσει τη θέση που είχε διαλέξει.

Έφτασαν οι Βούλγαροι και σα λεοντάρι μονάχος αντιστάθηκε ο Χαραλάμπης, σκοτώνοντας όσους τόλμησαν να πλησιάσουν. Περιτριγυρισμένος από κεφάλια κομμένα, και ματοκυλισμένα κορμιά, έμενε όρθιος μπροστά στην πύλη κι εμπόδιζε, μόνος αυτός, το πλήθος των Βουλγάρων που, διψασμένοι αίμα, γύρευαν να χυθούν στην έρημη πολιτεία.

Μα στο τέλος, το σπαθί του έσπασε στο χέρι του, και σαν τον είδαν ξαρμάτωτο, με άγριους αλαλαγμούς έπεσαν απάνω του και ζωντανό τον άρπαξαν. Και ποιος με το σπαθί, ποιος με τη λόγχη κατασπάραξαν το πεσμένο παλικάρι και το έκαναν κομμάτια.

Τότε μπήκαν στο κάστρο και το κατέστρεψαν. Έκαψαν τα σπίτια της χώρας και μπήκαν στις εκκλησίες όπου έσφαξαν τους γέροντες.

Κρυμμένη πίσω από μια κολόνα της εκκλησίας, κρατώντας σφιχτά ένα μαχαίρι, περίμενε η Θέκλα να έλθουν οι Βούλγαροι για να τους πολεμήσει και να πέσει σαν άξια αδερφή του Χαραλάμπη, όχι όμως να παραδοθεί.

Θα την έσφαζαν βέβαια κι αυτή. Μα έγινε τότε ένα μεγάλο θαύμα, όπως διηγείται το «Χρονικό του Γαλαξειδιού». Την ώρα που ένας στρατιώτης έκλεβε τα χρυσά σκεύη της εκκλησίας χωρίστηκε το χέρι του από το σώμα κι αυτός έπεσε νεκρός.

Την ίδια στιγμή φανερώθηκε ένας καβαλάρης με όπλα φωτεινά και ρίχθηκε στους Βουλγάρους με το σπαθί στο χέρι, σκοτώνοντας όλους όσοι ήταν μέσα στην εκκλησία. Ύστερα έδιωξε τους άλλους ως τα βουνά κι έγινε άφαντος.

Μετά το θάνατο του Χαραλάμπη, η Θέκλα δε θέλησε να μείνει πια στο Γαλαξειδί και πήγε στην Πόλη, όπου είχαν καταφύγει μερικοί γνωστοί της.

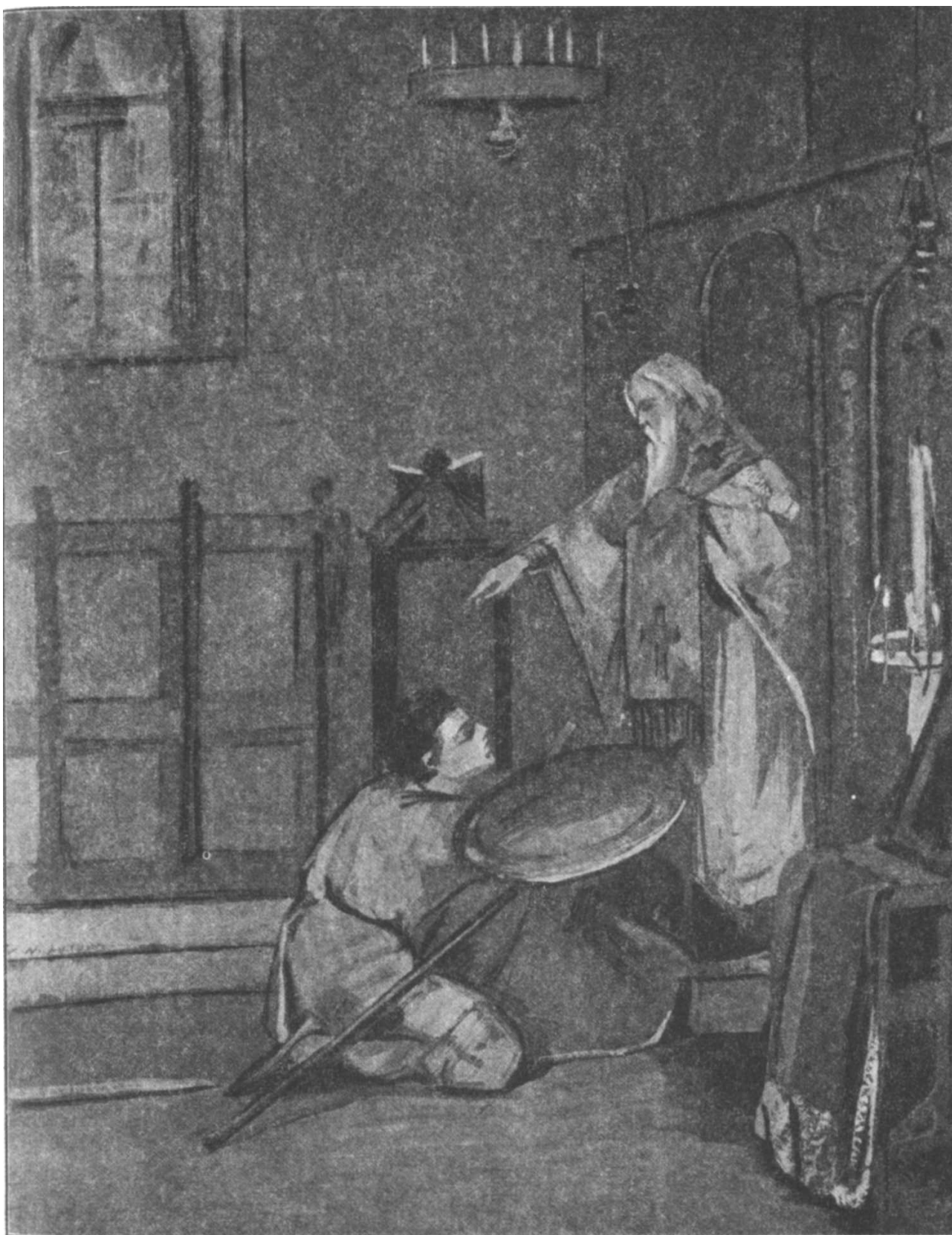
Η Αυτοκράτειρα έμαθε την ιστορία της, και τόσο συγκινήθηκε και θαύμασε τη διαγωγή της, που την πήρε στο παλάτι, την έβαλε στη συνοδεία της και την ονόμασε κουβικουλαρία⁶. Εκεί ζούσε με τις βασιλοπούλες που την αγάπησαν ευθύς και της φέρονταν σαν αδερφή τους.

Ωστόσο, γοργά αρματώνουνταν ο στόλος, και ο Ευστάθιος Δαφνομήλης ειδοποίησε τον Αυτοκράτορα πως ήταν έτοιμος να ξεκινήσει για το Δυρράχιο.

Τότε ο Βασιλέας φώναξε τον Αλέξιο.

- Ο στόλος θα κάνει πανιά για το Δυρράχιο σε λίγες μέρες, του είπε, και είναι ανάγκη να το μάθει ο Δυνάστης Χρυσήλιος εγκαίρως, για να λάβει τα μέτρα του. Πρέπει να φύγει ευθύς ένας πρόδρομος. Σκέφθηκα εσένα, Αργυρέ.

6 Κουβικουλαρία: κυρία της τιμής της Αυτοκράτειρας.

Ευλογία των όπλων του Χαραλάμπε.

Τόσο συγκινήθηκε ο Αλέξιος για την τιμή που του έκανε ο Βασιλέας δείχνοντας του τόση εμπιστοσύνη, που δεν έβρισκε πια τις κατάλληλες λέξεις να ευχαριστήσει.

Ο Βουλγαροκτόνος έκοψε στη μέση μιαν αρχινισμένη φράση του.

- Καλά, καλά, είπε με το ανοιχτόκαρδο χαμόγελο του που τόσο σπάνια φώτιζε το σοβαρό του πρόσωπο. Πρέπει όμως να ξέρεις, πως η αποστολή που σου δίνω δεν είναι εύκολη. Πρέπει να φύγεις μυστικά, και γρήγορα.

- Θα φύγω απόψε, είπε ο Αλέξιος.

- Πρέπει να πας από την ξηρά, δηλαδή να περάσεις από μέσα από τους εχθρούς, για να φθάσεις όσο μπορείς γρηγορότερα. Από την ταχύτητα σου κρέμεται η επιτυχία του σχεδίου μας.

- Θα φθάσω εγκαίρως, Δέσποτα.

Ο Βασίλειος τύλιγε και ξετύλιγε τα γένια του μέσα στα δάχτυλα του. Ήταν κίνηση που την έκανε συχνά, σαν ήταν συλλογισμένος ή σκοτισμένος.

- Είσαι αρραβωνιασμένος, νομίζω; ρώτησε.

- Ναι, με τη Θέκλα.

Ο Βασίλειος ακούμπησε το χέρι του στον ώμο του Αλέξιου και είπε με κάποια συμπάθεια:

- Και όμως πρέπει να φύγεις.

- Θα φύγω, είπε ήσυχα ο Αλέξιος.

- Πρέπει να πας με άλλο όνομα, να περάσεις για Βούλγαρος, να μη σε αναγνωρίσει κανένας. Πρέπει να πας το γράμμα σου στο Δυρράχιο και να το δώσεις στα χέρια του Χρυσήλιου.

- Θα το πάγω.

- Η αποστολή που σου δίνω είναι τέτοια που λίγοι είναι άξιοι να την επιτύχουν, είπε σοβαρά ο Βασίλειος. Σου την εμπιστεύομαι. Τίποτα δεν πρέπει να σε σταματήσει. Τη ζωή σου δε θα τη λογαριάσεις.

- Δέσποτα, αποκρίθηκε απλά ο Αλέξιος, πριν φύγω από το Δυρράχιο έκανα όρκο πάνω στο εικόνισμα της Θεοτόκου, να δώσω το αίμα μου, τη ζωή μου και την τιμή μου ακόμα για την Πατρίδα και για σένα. Τον όρκο μου θα τον κρατήσω.

- Δεν αρκεί! είπε ο Βουλγαροκτόνος και σούφρωσε τα φρύδια.

Δεν αρκεί να πεθάνεις στην υπηρεσία μου! Πρέπει και να εκτελέσεις τη διαταγή μου, πρέπει δηλαδή να φθάσεις στο Δυρράχιο. Κατάλαβες;

Ο Αλέξιος χαμογέλασε.

- Με τη βοήθεια της Θεομήτορος θα φθάσω, αποκρίθηκε.

Τον κοίταζε ο Βασίλειος σιωπηλά, συλλογισμένος. Και αποφασιστικά του είπε:

- Θα σου δώσουν στο αρχηγείο κάτι βουλγάρικα γράμματα, που θ' αποδείχνουν πως είσαι έμπορος από το Βουτέλιο⁷. Αυτά θα τα έχεις πάντα πρόχειρα για να τα δείχνεις, όταν είναι ανάγκη να περνάς για Βούλγαρος, στα μέρη που βαστούν αυτοί οι θεοκατάρτατοι. Θα πάρεις κι ένα πιστοποιητικό έγγραφο με τη βούλα μου, που θα σου χρησιμεύσει για να περνάς ελεύθερα από τους αυτοκρατορικούς στρατιωτικούς σταθμούς. Αυτό όμως το έγγραφο, αν πέσει στα χέρια των Βουλγάρων, θα σε προδώσει.

- Θα το καταστρέψω, όταν είναι ανάγκη.

Ο Βασίλειος του έδωσε τότε ένα γράμμα για τον Χρυσήλιο.

- Δε γράφει τίποτε άλλο εκτός πως είσαι εμπιστευμένος μου αγγελιαφόρος και πως εσύ θα του μεταδώσεις τις θελήσεις μου και τις αποφάσεις μου. Επειδή θα περάσεις από πολλούς κινδύνους, είναι καλύτερο να του μεταδώσεις τις διαταγές μου προφορικά. Στην ανάγκη να καταστρέψεις κι αυτό το γράμμα. Μα την αποστολή σου θα την εκτελέσεις!

- Θα την εκτελέσω, Δέσποτα.

- Πήγαινε λοιπόν, κι ο Θεός βοήθεια σου, είπε ο Βασιλέας.

Κι εγκάρδια του έτεινε το χέρι.

Ο Αλέξιος το πήρε, λύγισε στο ένα γόνατο και φίλησε το δυνατό αυτό χέρι με βαθιά συγκίνηση. Ύστερα σήκωσε τη βαριά μεταξωτή κουρτίνα της πόρτας και βγήκε από το δωμάτιο.

⁷ Βουτέλιο: το σημερινό Μοναστήρι (Βιτώλια).

ΣΤ'. Ο ΓΑΜΟΣ

Ο ΑΛΕΞΙΟΣ πήγε ίσια στο δωμάτιο της Θέκλας. Τη βρήκε μόνη.

- Θέκλα, της είπε χωρίς προοίμια, φεύγω κι έρχομαι να σε αποχαιρετήσω.

Την ήξερε παλικάρι και τη μεταχειριζόταν έτσι, ξέροντας πως θα καταλάβαινε αυτή τι θα πει καθήκον και δε θα τον αδυνάτιζε με κλάματα και απελπισίες.

- Πού πας; ρώτησε κείνη κάπως ξαφνισμένη.

- Δε μπορώ να σου πω, είναι μυστικό. Δεν πρέπει να ξέρεις.

- Και πότε φεύγεις;

- Απόψε.

Η Θέκλα σκέφθηκε λίγο. Ύστερα είπε:

- Δε θέλεις πρώτα να γίνει ο γάμος μας;

- Πώς; ρώτησε ο Αλέξιος. Φεύγω απόψε, Θέκλα. Τι ώρα θα γίνει γάμος στο παλάτι;

- Αμέσως μπορεί να γίνει, φθάνει να το θέλεις. Και όπου κι αν πας θα σε ακολουθήσω.

Μια στιγμή του ήλθε πειρασμός να δεχθεί τη γενναία της πρόταση. Συλλογίστηκε όμως όλες τις δυσκολίες του δρόμου, την κούραση, τους κινδύνους και της είπε τους φόβους του.

- Εγώ δε φοβούμαι, είπε η Θέκλα. Μην ξεχνάς πως δεν έζησα πάντα στο παλάτι, πως έμαθα από κούραση και κακοπέραση.

- Το ξέρω, είπε συγκινημένος ο Αλέξιος, και θα μπορούσες ίσως να με βοηθήσεις πολύ για να επιτύχω το σκοπό μου. Σε ξέρω γυναίκα με καρδιά και κεφάλι. Μα το ταξίδι είναι δύσκολο... και ίσως επικίνδυνο, Θέκλα, πρόσθεσε.

Η Θέκλα χαμογέλασε.

- Ακόμα περισσότερο λοιπόν, σου ζητώ να με πάρεις μαζί σου, είπε.

Μα ο Αλέξιος επέμεινε στην άρνηση του. Όχι. Όσο περισσότερο έβλεπε τη μεγάλη της ψυχή, τόσο λιγότερο αποφάσιζε να την τραβήξει σε τόσους κινδύνους που και ο ίδιος ίσως δε μπορούσε να τους υπολογίσει, μη γνωρίζοντας τους τόπους που θα περνούσε.

Η Θέκλα τον είδε αποφασισμένο και δεν επέμεινε περισσότερο.

- Τουλάχιστον να γίνει ο γάμος μας, είπε πάλι. Αυτό τι σε πειρά-

ζει; Ύστερα φεύγεις.

Ο Αλέξιος δεν είχε κανένα σοβαρό λόγο να της το αρνηθεί. Θα τους στεφάνωνε αμέσως ένας παπάς του παλατιού και θα έφευγε ύστερα.

Είπε όμως πως θέλει τον Ασώτη να παραβρεθεί και αυτός στο γάμο του, και πήγε να τον βρει.

Μόλις βγήκε ο Αλέξιος, η Θέκλα έτρεξε στα δωμάτια της Αυτοκράτειρας, όπου έμπαινε κι έβγαινε ελεύθερα.

Η Ελένη ήταν μόνη.

Καθισμένη στο παράθυρο της κοίταζε μελαγχολικά τα καΐκια που πήγαιναν κι έρχονταν στα νερά του Βοσπόρου. Ήταν λυπημένη η Αυγούστα, γιατί η μεγάλη της κόρη, η Ευδοξία, γύρευε να πάει στο μοναστήρι. Με όλη της την ευλάβεια, η καρδιά της μάτωνε άμα συλλογιζόταν πως θα έχανε σε λίγο τη γλυκιά της κόρη, που ήταν η αγαπημένη της.

Η Θέκλα ρίχθηκε στα πόδια της.

- Αυγούστα, βοήθησε με! φώναξε με πάθος. Σε σένα βάζω όλες μου τις ελπίδες.

Η βασίλισσα αγαπούσε με ιδιαίτερη αγάπη τη νέα Γαλαξειδιώτισσα. Απαλά - απαλά πέρασε τα όμορφα άσπρα χέρια της μέσα στα σγουρά μαλλιά της κόρης.

- Λέγε, παιδί μου, είπε μ' εκείνο το γλυκό χαμόγελο που άφησε εποχή στο παλάτι, και που την είχε κάνει τόσο αγαπητή, ώστε όταν πέθανε, χρόνια ακόμα, όλοι τη θυμούνταν σαν Αγία. Λέγε. Ξέρεις πως για σένα θα κάμω ό,τι περνά από το χέρι μου.

Για ν' ακούσει τα παράπονα του κοριτσιού είχε παραμερίσει τις δικές της σκέψεις και πίκρες.

Η Θέκλα κάθησε στα πόδια της, πήρε το χέρι της και το φίλησε και ακούμπησε το κεφάλι της στα γόνατα της Ελένης.

- Αυγούστα, ο Αλέξιος φεύγει απόψε...

- Φεύγει;... Να πάει πού; ρώτησε ξαφνισμένη η Βασίλισσα.

- Δε μου το είπε, μα φεύγει με διαταγή του Αυτοκράτορα... Και θέλω να φύγω μαζί του.

Η Ελένη πήρε το πρόσωπο της κόρης στα δυο της χέρια, το σήκωσε και την κοίταξε.

- Θέλεις να φύγεις;

- Ναι, Αυγούστα.

Τα μάτια της Θέκλας έλεγαν θέληση και θάρρος, και η Βασίλισσα που θυμήθηκε τη διαγωγή της στο Γαλαξειδί, τη γενναιότητα της και την αντρικεία σχεδόν θέληση της, δε βρήκε στη λυπημένη της καρδιά μια λέξη για να τη σταματήσει.

- Να φύγεις, παιδί μου, της είπε. Μα να στεφανωθείς πρώτα.

Η Θέκλα άρπαξε τα χέρια της και τα φίλησε με συγκίνηση.

- Αυγούστα, δεν τελειώνει εκεί η χάρη που σου ζητώ, είπε. Ο Αλέξιος δε δέχεται την πρόταση μου, φοβάται την κούραση του δρόμου για μένα, γιατί είμαι, λέγει, γυναίκα. Ξεχνά πως είμαι Γαλαξειδιώτισσα.

- Λοιπόν;

Σήκωσε το κεφάλι της η Θέκλα και κοίταξε τη Βασίλισσα στο πρόσωπο.

- Λοιπόν, θα φύγω μυστικά, είπε ήσυχα, μα με τέτοια απόφαση που η Βασίλισσα ταραχθηκε.

Ένα λεπτό κοίταξε το χλωμό κορίτσι και απόρησε πώς τόση δύναμη κρυβόταν σ' αυτό το λεπτό κοριτσιίστικο κορμί.

Ύστερα έσκυψε και τη φίλησε στο μέτωπο.

- Φώναξε την Αναστάσω, είπε, κι έννοια σου. Πήγαινε να ετοιμαστείς. Θα έλθω σε λίγο στα δωμάτια σου, όπου θα σε στεφανώσω εγώ.

Την κοίταξε η Θέκλα με κάποια ανησυχία.

Η Αυγούστα γέλασε και χαίδεψε το μάγουλο της.

- Έννοια σου, η Αναστάσω θα κάνει με τρόπο ώστε όταν ανέβει ο Αλέξιος στο πλοίο να βρει έξαφνα ένα σύντροφο που δεν τον περιμένει. Πήγαινε κι έχε εμπιστοσύνη στα λόγια μου.

Η Αναστάσω ήταν η παραμάννα της Αυτοκράτειρας και ως το θάνατο αφοσιωμένη σ' αυτήν. Η Θέκλα το ήξερε, και ήσυχη τώρα που είχε την υπόσχεση της Ελένης πήγε να ετοιμαστεί για το βιαστικό και κρυφό της ταξίδι.

Στο μεταξύ ο Αλέξιος είχε βρει τον Ασώτη στα δωμάτια του.

- Ασώτη, είπε, φεύγω απόψε.

- Φεύγεις; Έτσι ξαφνικά;

- Δε σου είπε τίποτα ο Αυτοκράτορας;

Ο Ασώτης τον κοίταξε μια στιγμή και κατάλαβε.

- Πας στο Δυρράχιο;

- Ναι! Ήλθα να σου ζητήσω το δαχτυλίδι του Χρυσήλιου.

Πήρε ο Ασώτης το δαχτυλίδι από το χέρι του και το πέρασε στο δάχτυλο του φίλου του.

- Θα ήθελα να ήμουν στη θέση σου, είπε με συγκίνηση.

Ο Αλέξιος ήταν ο ίδιος πολύ συγκινημένος.

- Δεν είναι μόνο αυτό που έχω να σου πω. Ήλθα και να σε παρακαλέσω να παραβρεθείς στο γάμο μου. Παντρεύομαι απόψε.

- Πώς αυτό; ρώτησε σαστισμένος ο Ασώτης.

- Το ζήτησε η Θέκλα και δεν μπόρεσα να της το αρνηθώ. Θα έλθεις;

- Εννοείται!

- Θα με βρεις στα δωμάτια της Θέκλας, είπε ο

Αλέξιος. Αμέσως μετά την ευλογία του γάμου θα φύγω.

- Ο Θεός μαζί σου, Αλέξιε! Και καλή αντάμωση πάλι.

Λίγη ώρα αργότερα, όλοι βρίσκονταν μαζεμένοι στη φωτισμένη κάμαρα της Θέκλας.

Η Αυτοκράτειρα η ίδια βάσταξε τα χρυσά στέφανα στο κεφάλι του γαμπρού και της νύφης.

Ο Ασώτης και η γυναίκα του άκουαν μ' ευλάβεια τις ευχές που διάβαζε αργά, με συγκινημένη φωνή, ο ιδιαίτερος πνευματικός της Βασίλισσας. Ποτέ ακόμα στο παλάτι δεν είχε γίνει πιο απλός και πιο συγκινητικός γάμος.

Αφού τελείωσε το μυστήριο, η Αυτοκράτειρα φίλησε τρυφερά τη νύφη. Πήρε από το λαιμό της μια χρυσή αλυσίδα, όπου κρέμονταν ένας Σταυρός στολισμένος με πολύτιμα μαργαριτάρια, και την πέρασε στο λαιμό της Θέκλας.

- Έχει τίμιο ξύλο μέσα, είπε. Θα σε φυλάξει από κάθε κακό.

Ο Ασώτης έσφιξε το φίλο του στην αγκαλιά του. Ως δώρο κι ενθύμιο του έδωσε το πολύτιμο μαχαίρι που, πεθαίνοντας, είχε συλλογιστεί να του στείλει ο πατέρας του με την τελευταία του ευχή.

- Πάρε το, του είπε. Είναι το πολυτιμότερο πράγμα που έχω. Στη δύσκολη αποστολή που αναλαμβάνεις να εκτελέσεις θα έλθει καμιά ώρα που θα χρειαστείς έναν τέτοιο φίλο. Αυτός ξέρει να σε προστατεύσει, να σ' εκδικήσει και στην ανάγκη να σώσει και την τιμή σου.

Ένας αξιωματικός σήκωσε τη χρυσοκέντητη κουρτίνα της πόρ-

τας και χαιρέτησε τον Αλέξιο.

- Το άλογο είναι έτοιμο, είπε.

Ο Αλέξιος προσκύνησε την Αυτοκράτειρα και φίλησε το χέρι που του έτεινε. Ύστερα αποχαιρέτησε τον Ασώτη και τη γυναίκα του.

Τα χείλη του έτρεμαν, ήταν χλωμός, φαίνονταν ταραγμένος. Όλοι γύρω του ήταν επίσης συγκινημένοι. Μόνη η Θέκλα έμοιαζε ήσυχη.

Την πήρε στην αγκαλιά του, τη φίλησε σφιχτά, και χωρίς να πει λέξη βγήκε από το δωμάτιο με τον αξιωματικό που τον συνόδευε ως έξω. Εκεί, ένας σταβλίτης περίμενε με το άλογο.

Ο Αλέξιος καβαλίκεψε, έσφιξε το χέρι του αξιωματικού και κέντησε τα πλευρά του ζώου του. Ήθελε να είναι μόνος.

Περνώντας κάτω από τα φωτισμένα παράθυρα της Θέκλας σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε πάνω.

Άραγε θα ξανάβλεπε ποτέ το παλάτι αυτό όπου τώρα τον περίμενε η Θέκλα, η γυναίκα του;

Πήγε στο αρχηγείο, όπου παρέλαβε τα γράμματα που τον έδειχναν δήθεν Βούλγαρο και το πιστοποιητικό έγγραφο με την αυτοκρατορική βούλα, που θα του χρησίμευε να περνά ελεύθερα από κάθε Βυζαντινό σταθμό που θ' απαντούσε στο δρόμο του. Παρέλαβε και μια ζώνη πέτσινη, γεμάτη χρήματα για το ταξίδι του, και την έζωσε κάτω από τα ρούχα του.

Από κει κατέβηκε στον Κεράτιο όπου στο περιγιάλι τον περίμενε ένα καϊκι.

Μελαγχολικά και σιωπηλά τράβηξε για το βασιλικό δρόμωνα⁸.

Τα κουπιά βουτούσαν σιγαλά στα ήσυχα νερά, και ο Αλέξιος γύρευε να πάρει μέσα του με μια ματιά την εικόνα όλη της Επταλόφου.

Το φεγγάρι μόλις σηκώνονταν εκείνη την ώρα και οι πρώτες του ακτίνες λοξόπεφταν στον ολόχρυσο τρούλο της Αγια - Σοφιάς, όπου δέσποζε ο χρυσός σταυρός με τ' απλωμένα χέρια του σα να ευλογούσε την Πρωτεύουσα.

Του φάνηκε του Αλέξιου σα φωτεινή ελπίδα που έλαμπε στη

⁸ Δρόμων: πλοίο Βυζαντινό, πολύ γρήγορο, με 220- 250 ναύτες, με δυο καταστρώματα και τέσσερις σειρές κουπιά.

σκοτεινή νύχτα της αποστολής του. Έκανε το σταυρό του και ψιθύρισε.

- Με τη βοήθεια Σου, Κύριε, θα φθάσω.

Μα τα μάτια του ξαναγύριζαν πάντα στο παλάτι του Βουκολέοντος, στο φωτισμένο παράθυρο της αγαπημένης του...

Θα την ξανάβλεπε πια άραγε;

Απομακρύνονταν το καϊκι κι ο Αλέξιος κοίταζε με αγάπη την πόλη, τ' άπειρα σπίτια σκαρφαλωμένα στους λόφους με τ' αμέτρητα τους φώτα που τρεμούλιαζαν στα κοιμισμένα νερά του Κερατίου κόλπου, σα χίλια - μύρια άστρα πεσμένα από τον ουρανό...

- Πατρίδα! ψιθύρισε, γλυκιά πατρίδα, τι όμορφη που είσαι!

Την άφηνε για μια μεγάλη και ιερή αποστολή, απ' όπου ίσως δε θα γύριζε ποτέ. Από τη Θεσσαλονίκη και πέρα οι δρόμοι βρίσκονταν στα χέρια των εχθρών, οι Βούλγαροι ήταν παντού, εδώ τη μια μέρα, εκεί την άλλη, φεύγοντας όπου παρουσιάζονταν οι Βυζαντινοί και ξεμυτίζοντας πάλι μόλις είχαν γυρίσει αυτοί τη ράχη.

Η ιδέα του κινδύνου έξαφνα άναψε τον Αλέξιο. Τον έπιασε ανυπομονησία να φθάσει στη Θεσσαλονίκη όπου θα ξεμπαρκάριζε, για να εξακολουθήσει από τη στεριά το ταξίδι του. Ήθελε να κουνηθεί, να ενεργήσει, να δει τον κίνδυνο στο πρόσωπο και να τον νικήσει.

- Πρέπει να φθάσω! σκέφθηκε. Και θα φθάσω. Αλλιώς δεν αξίζω την εμπιστοσύνη του Βασιλέα μου.

Το καϊκι σίμωσε στο δρόμωνα και ο Αλέξιος πήδησε γοργά στο πλοίο. Δυνατά, ευγενικά αισθήματα φούσκωναν την καρδιά του.

- Η Θέκλα θα είναι τόσο περήφανη σα γυρίσω, σκέφθηκε.

Και όλη του η μελαγχολία έσβησε. Η επιτυχία τού φάνηκε ασφαλισμένη, αφού τόσο την ήθελε.

Γύρισε να δώσει τη διαταγή να σηκώσουν το καϊκι στο δρόμωνα, όταν έξαφνα δυο χέρια τον αγκάλιασαν κι ένα γυναικείο γέλιο κελάιδησε στο αυτί του.

Ξαφνίστηκε, έκανε ένα βήμα πίσω, μα τα χέρια δεν τον άφηναν, και το γλυκό γέλιο εξακολουθούσε.

- Θέκλα! φώναξε αναγνωρίζοντας το πρόσωπο της στο φως της σελήνης που λίγο - λίγο ανέβαινε.

- Δε μου ξεφεύγεις πια! Βλέπεις, ό,τι θέλει η γυναίκα το καταφέρνει πάντα, είπε χαρούμενη η Θέκλα. Τώρα διώξε με, αν μπορείς.

- Όχι, δε σε διώχνω, είπε με συγκίνηση ο Αλέξιος. Μα ξέρεις τι κάνεις;

- Το ξέρω και το θέλω.

- Συλλογίσου το δρόμο που έχουμε να περάσομε... και σταμάτησε χωρίς να πει όνομα χώρας.

- Από τη Θεσσαλονίκη ως το Δυρράχιο, ψιθύρισε η Θέκλα στο αυτί του, για να μην τ' ακούσει άλλος κανένας. Βλέπεις, το κατάλαβα!

- Μα είσαι γυναίκα νέα, αδύνατη... Πώς θα περάσεις από τόση κούραση...

- Είμαι Γαλαξειδιώτισσα, είπε ζωηρά η Θέκλα. Οι Γαλαξειδιώτισσες δε φοβούνται από τέτοια. Έλα δώσε τις διαταγές σου. Κοίταξε, ο πλοίαρχος περιμένει για να κάνει πανιά.

- Μα η Αυγούστα τι θα πει; ρώτησε πάλι ο Αλέξιος καταφεύγοντας στο τελευταίο του επιχείρημα.

Ξέσπασε πάλι το γέλιο της Θέκλας.

- Η Αυγούστα; Εκείνη μ' έστειλε κρυφά εδώ. Κι επειδή δε θα με δέχονταν ο πλοίαρχος έστειλε μαζί μου την πιστή της Αναστάσω κι έναν αξιωματικό που φρόντισε για το διαβατήριό μου. Έχεις καμιάν άλλην αντίρρηση;

Και γελούσε, γελούσε με όλη της την καρδιά. Ο Αλέξιος δε βάζαζε πια.

- «Ερρίφθη ο κύβος!», είπε νικημένος. Ίσως είναι για καλύτερο. Κι έδωσε στον πλοίαρχο τη διαταγή να σαλπάρει.

Ζ'. ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΙΟΣ

ΩΣ ΤΗ Θεσσαλονίκη το ταξίδι πέρασε σαν ωραίο όνειρο για τον Αλέξιο και τη γυναίκα του. Το καράβι αρμένιζε ήσυχα στα γαλάζια κύματα της Προποντίδας και της Άσπρης Θάλασσας, το αεράκι ούριο φυσούσε στα πανιά και, χωρίς επεισόδιο, χωρίς αργοπορία, έφθασαν ένα πρωί στη Θεσσαλονίκη χαρούμενοι, ευτυχισμένοι, πλέκοντας χίλια όνειρα για το μέλλον όταν θα τελείωνε η αποστολή τους και θα γύριζαν στη Βασιλεύουσα.

Στη Θεσσαλονίκη, τους άφησε η συνοδεία τους. Κανένας άλλος από τον Αλέξιο και τη Θέκλα δε γνώριζε το σκοπό του ταξιδιού.

- Εδώ αρχίζουν τα σοβαρά, είπε ο Αλέξιος στη γυναίκα του. Δεν πρέπει να χάσομε ούτε μια ώρα γιατί η διαταγή του Βασιλέα πρέπει να φθάσει στα χέρια του Χρυσήλιου όσο μπορεί γρηγορότερα.

- Είμαι έτοιμη να φύγω αμέσως, είπε εκείνη. Πες μου τι θέλεις να κάνω;

- Πρώτα - πρώτα ν' αλλάξεις ρούχα. Νομίζω φρονιμότερο να είσαι ντυμένη αντρικία, να περνάς για άντρας.

Η Θέκλα γέλασε.

- Δώσε μου μια δική σου φορεσιά, είπε. Θα γίνομε αδέλφια.

- Ούτε αυτό δεν κάνει. Από δω κι εμπρός δε θα είμαι ο εταιριάρχης Αλέξιος Αργυρός, ούτε έρχομαι από την Πόλη. Πρέπει να γίνωπραματευτής που ταξιδεύει για τις δουλειές του. Εμένα με λένε Γαβριήλ Νικολίτση, όπως μ' έχουν γραμμένο στα βουλγάρικα μου γράμματα, κι εσύ είσαι ο παραγιός μου ο Γρηγόρης. Πρέπει να πάμε ευθύς στα εμπορικά και ν' αγοράσομε φορεσιές.

- Πρέπει να κόψω πρώτα τα μαλλιά μου, πρότεινε η Θέκλα ξεκαρφώνοντας τις χρυσές κορδέλες που τα βαστούσαν.

Χύθηκαν στους ώμους της, καστανά, σγουρά, περιτυλίγοντας την ολόκληρη με την πλούσια τους ζεστασιά.

- Αχ, όχι! Μην το κάνεις! είπε ο Αλέξιος και με αγάπη χάιδεψε τα πυκνά της κατσαρά. Είναι τόσο όμορφα! Θα βρούμε κανένα σκούφο που να τα κρύβει όλα με τρόπο που να μη σε προδώσει η ομορφιά τους.

Πήγαν μαζί στη χώρα κι αγόρασαν ο καθένας μια φορεσιά ανάλογη με την καινούρια τους δουλειά.

Όταν ο Αλέξιος είδε τη Θέκλα ντυμένη με τα φτωχικά αγορίστικα ρούχα που ταίριαζαν σ' έναν παραγιό Βουλγάρουπραματευτή, και το κεφάλι της σκεπασμένο μ' ένα κίτρινο σκούφο που έκρυβε τα μαλλιά της, τον πήραν τέτοια γέλια, που ούτε να μιλήσει δεν μπορούσε.

- Τι νόστιμη που είσαι! της είπε αφού ησύχασε λίγο. Μοιάζεις δώδεκα χρόνων αγοράκι.

Τη γύρισε απ' όλες τις μεριές για να τη δει και γελούσαν κι οι δυο σαν παιδιά.

Τ' άλογα ήταν έτοιμα. Καβαλίκεψαν και βγήκαν από τη Θεσσαλονίκη.

Ο Αλέξιος θυμήθηκε τη μάχη που είχε γίνει τρία χρόνια πρωτέρα, όπου σκοτώθηκε ο Ταρωνίτης κι αιχμαλωτίστηκε ο Ασώτης κι εκείνος. Έδειξε της Θέκλας το μέρος, και της διηγήθηκε πως πεθαίνοντας ο Ταρωνίτης του είχε δώσει για τον Ασώτη το ίδιο αυτό διαμαντοστόλιστο μαχαίρι που ήταν κρυμμένο τώρα στον κόρφο του.

Πήγαιναν τ' άλογα με τακτικό βήμα, ακολουθώντας το φαρδύ στρατιωτικό δρόμο, την Εγνατία οδό⁹, όπως ονομάζονταν από τον καιρό των Ρωμαίων που τον είχαν κατασκευάσει και που διέσχιζε όλη τη χερσόνησο, από τον Έβρο ως το Δυρράχιο.

Για να κρατήσουν το δρόμο αυτό, Βυζαντινοί και Βούλγαροι πολέμησαν άγρια σ' όλη τη διάρκεια του ατέλειωτου αυτού πολέμου, και από τα δύο μέρη χύθηκε ποτάμι το αίμα.

Ο Αλέξιος και η Θέκλα κουβέντιαζαν μεταξύ τους ζωηρά.

Όλα τούς φαίνονταν ρόδινα. Η μέρα ήταν ωραία, και παντού γύρω τους χαμογελούσε η άνοιξη και μοσχοβολούσε η γη.

- Αφού πηγαίνει ο δρόμος ως το Δυρράχιο, το ταξίδι μας δε θα είναι και τόσο δύσκολο, είπε η Θέκλα.

- Δυστυχώς δε θα μπορέσουμε να τον ακολουθήσουμε παρά πολύ λίγο, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Τα Βοδενά είναι στα χέρια των Βουλγάρων, και από κει θ' αναγκαστούμε να πάρουμε τα βουνά. Αν έχουν προχωρήσει οι Βούλγαροι ως την Πέλλα θ' αναγκαστούμε και πριν από τα Βοδενά ν' αφήσουμε το μεγάλο δρόμο.

⁹ *Εγνατία οδός: έγινε τον πρώτον αιώνα μ.Χ., τον καιρό του Κλαύδιου, και διατηρείται ακόμα σήμερα.*

Αλλά με το ηλιοβασίλεμα, όταν έφθασαν στην Πέλλα, δεν είχαν απαντήσει ακόμα κανένα Βούλγαρο στρατιωτικό, ούτε είδαν τίποτα που να πρόδινε την άμεση γειτονιά τους.

Πήγαν σ' έναν ξενώνα για να περάσουν τη νύχτα.

Ο ξενοδόχος ήταν από τη Θεσσαλονίκη και μ' ενδιαφέρον τους ρώτησε τι νέα έφερναν.

Δεν ήξεραν τίποτα, αποκρίθηκαν. Και ρώτησε ο Αλέξιος αν βρίσκονταν Βούλγαροι στα γειτονικά μέρη.

Ο ξενοδόχος σήκωσε ψηλά τα χέρια του με ύφος απελπισμένο.

- Ποτέ δεν ξέρεις πού είναι! αποκρίθηκε. Για μέρες κι εβδομάδες, και κάποτε και μήνες, δεν τους βλέπει κανείς. Κι έξαφνα, την ώρα που νομίζεις πως τους ξεφορτωθήκαμε για καλά, να σου τους πάλι που πέφτουν σαν κοράκια στα χωριά, ρημάζουν ό,τι βρουν, σκοτώνουν γυναικόπαιδα και γέρους, κλέβουν ό,τι μπορούν να σηκώσουν και να πάρουν, και ξαναφεύγουν μόλις αντικρίσουν το πρώτο Ελληνικό σώμα! Αλίμονο μας! Πόσα έχομε ακόμα να τραβήξομε οι κακόμοιροι!

Γύρευε ο Αλέξιος να μάθει σε ποια γειτονικά μέρη είχαν φανεί για τελευταία φορά, μα δεν ήξεραν να του πουν. Το πήρε για καλό σημάδι.

- Αν ήταν εδώ κοντά θα το ήξεραν, είπε της γυναίκας του σα βρέθηκαν μόνοι. Όπου και αν περάσουν οι Βούλγαροι αφήνουν πίσω τους σημάδια τέτοια που το μαθαίνει γρήγορα η γειτονιά.

Πρωί - πρωί την άλλη μέρα καβαλίκεψαν πάλι και πήραν το μεγάλο δρόμο που πήγαινε στα Βοδενά, πόλη γερά οχυρωμένη και χτισμένη ψηλά, σε βράχο τόσο απότομο που τα τρία του πλευρά ήταν γκρεμοί, και μόνο από το ένα μέρος είχε δρόμο που ανέβαινε στη χώρα.

Τα Βοδενά και η Βέρροια ήταν από τα δυνατότερα φρούρια στο θέμα της Θεσσαλονίκης. Τα είχε κυριεύσει ο Σαμουήλ στα 989, και από τότε έμειναν στα χέρια του. Εκεί μαζεύουνταν και οχυρώνονταν τα βουλγαρικά σώματα, όταν παρουσιάζονταν ο Βυζαντινός στρατός. Μόλις όμως απομακρύνονταν πάλι, κατέβαιναν στους κάμπους της Μακεδονίας και κατέστρεφαν ό,τι έβρισκαν.

Πού και πού, στο δρόμο, ο Αλέξιος και η Θέκλα απαντούσαν κανένα χωρικό. Αντάλλαζαν ένα χαιρετισμό κι εξακολουθούσαν το

δρόμο τους.

- Αν πάμε έτσι ως το τέλος καλά την έχουμε, είπε η Θέκλα. Παντού μοναξιά. Άνθρωπος δεν ταραίζει την ηρεμία της εξοχής, και μόνοι μας χαιρόμαστε την ομορφιά της.

- Ναι, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Μα μπροστά μας στέκει το βουνό, και πίσω από το βουνό στέκουν οι Βούλγαροι. Ός τα Βοδενά είμαστε κάπως ασφαλισμένοι. Από τα Βοδενά όμως και πέρα θ' αναγκαστούμε ν' αφήσομε το μεγάλο δρόμο.

Όταν το απόγεμα έφθασαν στον Λουδία, το ποτάμι που περνά από την ομώνυμη λίμνη¹⁰, άφησαν το μεγάλο δρόμο και πήραν βόρεια τα μονοπάτια μες στα δέντρα. Σε λίγο έφθασαν σ' ένα χωριό, όπου σταμάτησαν να ξεκουραστούν. Από το πρωί ταξίδευαν. Ο Αλέξιος και η Θέκλα, καθώς και τα ζώα τους, είχαν ανάγκη από ανάπαυση.

Σταμάτησαν στον ξενώνα του χωριού και ρώτησε ο Αλέξιος αν είχαν να τους δώσουν καμιά κάμαρα για κείνον και τον παραγιό του, να περάσουν τη νύχτα.

Ο ξενοδόχος, καθώς άκουσε ομιλίες, βγήκε στην πόρτα και κοίταξε τον Αλέξιο με ύφος υποψιάρικο.

Τον ρώτησε τι είναι και πώς τον λένε.

Αποκρίθηκε ο Αλέξιος πως τον έλεγαν Γαβριήλ Νικολίτση, και πως ήτανπραματευτής που επέστρεφε από τη Θεσσαλονίκη και πήγαινε στο Βουτέλιο.

- Και πού το ξέρω εγώ αν είσαι αληθινά ο Γαβριήλ Νικολίτσης; είπε απότομα ο ξενοδόχος. Δώσε μου μιαν απόδειξη ή τράβα το δρόμο σου.

Το αίμα του Αλέξιου έβραζε. Ήταν ασυνήθιστος ν' ακούει να του μιλούν με τέτοιο τρόπο. Αριστοκράτης και αξιωματικός, ήταν μαθημένος να διατάζει, όχι να τον διατάζουν.

Του ήλθε δυνατή διάθεση να κατεβάσει το ραβδί του στη ράχη του ξενοδόχου. Μα βαστάχθηκε.

Έβγαλε από τον κόρφο του τα βουλγάρικα γράμματα και του τα έδωσε. Ο ξενοδόχος τα κοίταξε μα έμεινε κατσουφιασμένος.

- Πότε ξαναφεύγεις; ρώτησε.

- Αύριο τα ξημερώματα.

10 Λουδία λίμνη: η σημερινή λίμνη των Γιαννιτσών.

- Έμπα μέσα λοιπόν. Μα κοίταξε, πριν φανεί ο ήλιος να μου έχεις αδειάσει την κάμαρα.

Ο Αλέξιος έσφιξε τα δόντια του. Τον είχε πιάσει δυνατός πειρασμός να τον σπάσει στο ξύλο.

«Έναςπραματευτής πρέπει να ξέρει να καταπίνει πολλά», σκέφθηκε.

Και χωρίς άλλο λόγο ξεκαβαλίκεψε και άφησε τον παραγιό του να πάει τ' άλογα στο στάβλο.

Όταν μπήκε η Θέκλα στο μαγειριά που ήταν και τραπεζαρία, και όπου την περίμενε ο Αλέξιος, είδε πως ήταν και άλλος κόσμος μαζεμένος εκεί.

Κοντοστάθηκε ντροπαλή.

Ο Αλέξιος την είδε με την άκρη του ματιού του, γύρισε και τη φώναξε:

- Γρηγόρη, έλα δω! Μια ώρα σε περιμένω και κρυώνει το φαγί... είπε μαλωσιάρικα.

Κάθησε η Θέκλα στο ξύλινο σκαμνί που της έδειχνε ο άντρας της σιμά του, παίζοντας καλά το ρόλο του παραγιού που πρέπει να φροντίζει να μη θυμώνει τον αφέντη.

Χαμηλόφωνα της είπε ο Αλέξιος:

- Κοίταζε χωρίς να σε βλέπουν και πρόσεχε όλους χωρίς εξαίρεση. Δεν ξέρω μέσα σε τι ανθρώπους βρισκόμαστε.

Στην άκρη του τραπέζιου, μια στενόμακρη σανίδα στηριγμένη σε δυο στρίποδα, τρεις χωρικοί έπιναν και τραγουδούσαν νυσταγμένα, μισομεθυσμένοι.

Πλάγι τους, ένας καλόγερος με πολύ μαύρα γένια και μικρά μαύρα μάτια είχε βγάλει από ένα μπογαλάκι κόκκινο λίγο ψωμί κι ελιές κι έμοιαζε πολύ προσηλωμένος στο φαγί του.

Μπροστά στο τζάκι, μια δούλα με αχτένιστα μαλλιά και φόρεμα λαδοπεριχυμένο τηγάνιζε ψάρια και κουβέντιαζε μ' ένα ξανθό παλικάρι που κάρφωνε το σπασμένο παραθυρόφυλλο. Κάθε λίγο παρατούσε τα ψάρια της κι έσκυβε έξω από το παράθυρο για να δει ποιος έμπαινε και ποιος έβγαινε στην αυλή.

Παρακάτω, δυο γυναίκες τσίριζαν συζητώντας με τον ξενοδόχο για την τιμή του δείπνου. Κι ένα παιδί, κρεμασμένο στη φούστα της μάνας του γκρίνιαζε κι έκλαιγε αδιάκοπα.

Στο πλάγι τους ένας καλόγερος με πολύ μαύρα γένια και μικρά μαύρα μάτια...

- Χειρότερα είναι δω μέσα παρά στη χάβρα των Εβραίων! είπε η Θέκλα.

Έξαφνα ακούστηκε έξω σάλαγος μεγάλος, ποδοβολητά αλόγων, κλαγγή όπλων, τρομαγμένες γυναικείες φωνές, και πάνω απ' όλα διακρίνονταν μια προσταχτική αντρίκεια φωνή που έδινε παραγγέλματα.

Ο Ξενοδόχος σήκωσε με απελπισία τα χέρια του στο ταβάνι.

- Να τους πάλι! φώναξε.

Και βγήκε τρεχάτος από το μαγειριά. Όλοι είχαν σηκωθεί, και τρομαγμένοι σκουντουφλούσαν ποιος να πρωτοπροφθάσει να δει τι τρέχει στην αυλή.

Ο Αλέξιος σηκώθηκε όπως και οι άλλοι.

Η Θέκλα όμως είχε μείνει πίσω, και παρατήρησε πως μόνο ο καλόγερος με τα μαύρα γένια δεν είχε κουνήσει από τη θέση του παρά κοίταζε επίμονα την πόρτα.

Η'. Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ

Ένα στρατιωτικό σώμα είχε ζώσει το σπίτι. Μερικοί στρατιώτες κι ένας αξιωματικός μπήκαν στην κάμαρα όπου ήταν μαζεμένοι οι ταξιδιώτες, κι άλλοι απ' έξω φύλαγαν την πόρτα.

Ο ξενοδόχος συνόδευε τον αξιωματικό με χίλιες υποκλίσεις και κομπλιμέντα.

Η Θέκλα έριξε μια ματιά του Αλέξιου. Δεν αναγνώριζε κείνη τις στολές, δεν είχε καταλάβει αν ήταν Έλληνες ή Βούλγαροι.

Το πρόσωπο όμως του Αλέξιου ήταν ατάραχο. Συλλογίστηκε η Θέκλα τα χαρτιά του, που ήταν κρυμμένα στα ρούχα του μέσα, και πάγωσε.

- Αν ήταν Βούλγαροι;

- Όλοι να σταθούν στη σειρά, πρόσταξε ο αξιωματικός.

Και ο ίδιος κάθησε σ' ένα σκαμνί και φώναξε τον ξενοδόχο.

- Τους ξέρεις όλους αυτούς ποιοι είναι; ρώτησε.

- Ναι, αποκρίθηκε ο ξενοδόχος, όλους τους ξέρω. Είναι από τα γειτονικά χωριά. Μόνο αυτούς δεν ξέρω.

Και με το δάχτυλο έδειξε τον Αλέξιο και τη Θέκλα.

- Βγάλε όλους τους άλλους από δω μέσα λοιπόν, είπε ο αξιωματικός. Μα να μη φύγει κανένας, φώναξε βλέποντας τους άλλους να βγαίνουν βιαστικοί. Κλείσε τους σε άλλο δωμάτιο. Πρέπει έναν - ένα να τους εξετάσω.

Και πρόσταξε δυο στρατιώτες να τους συνοδέψουν και να τους φυλάξουν.

- Κι αυτόν δεν τον ξέρω, είπε ο ξενοδόχος καθώς σηκώθηκε ο καλόγερος να φύγει.

- Να μείνει κι αυτός, πρόσταξε ο αξιωματικός. Ο καλόγερος σταμάτησε. Όλοι οι άλλοι είχαν βγει έξω, μόνο ο νέος που κάρφωνε το παραθυρόφυλλο στάθηκε στην πόρτα και περίμενε.

- Από πού είσαι; ρώτησε ο αξιωματικός τον καλόγερο.

- Από την Άγια Λαύρα¹¹ του Άθωνα.

- Πώς βρέθηκες εδώ;

¹¹ Άγια Λαύρα: μονή που έχτισε στα 963 ο Αθανάσιος Αθωνίτης· πνευματικός και φίλος του Νικηφόρου Φωκά, με χρηματική χορηγία του Νικηφόρου, έπειτα από την κατάκτηση της Κρήτης.

- Ήλθα να πάρω τον ανεψιό μου που θέλει να γίνει παπάς.

- Ποιος είναι ο ανεψιός σου;

Ο καλόγερος έδειξε το νέο που στέκουνταν στην πόρτα.

Ο αξιωματικός ρώτησε τον ξενοδόχο αν τον γνώριζε.

- Ναι, είπε αυτός. Είναι από άλλο χωριό μα έρχεται συχνά εδώ πέρα. Είναι μαραγκός, και σαν έλθει μας διορθώνει ό,τι σπασμένο έχομε.

Ο αξιωματικός γύρισε πάλι στον καλόγερο.

- Είπες πως έρχεσαι από τη Μονή της Άγιας Λαύρας;

- Ναι.

- Μπορείς να μου δώσεις καμιάν απόδειξη πως μου λες την αλήθεια;

Ο καλόγερος έβγαλε από το ράσο του ένα γράμμα και το έδωσε του αξιωματικού.

- Έχει την υπογραφή του ηγούμενου, είπε.

Ο αξιωματικός το πήρε κι εξέτασε την υπογραφή. Ήταν γνήσια. Ύστερα διάβασε το γράμμα όλο, και με σεβασμό το επέστρεψε στον καλόγερο.

- Λυπούμαι, είπε, που αναγκάστηκα να σε βαστάξω τόση ώρα. Μα οι διαταγές μου είναι ρητές. Είσαι ελεύθερος να πας όπου θέλεις.

Ο καλόγερος υποκλίθηκε με το χέρι απλωμένο στο στήθος του και άρχισε να συμμαζεύει σιγά - σιγά το μαχαίρι του, το ψωμί και τις ελιές και να τα ξαναβάζει στο μπογαλάκι του.

Με την άκρη του ματιού του έκανε νόημα του μαραγκού να φύγει, και ο νέος χάθηκε στη στιγμή.

Η Θέκλα το αντιλήφθηκε. Το ανήσυχο βλέμμα της δεν έφευγε από πάνω του. Παρατήρησε πως με πολύ αργές κινήσεις μάζευε τα φαγιά του ο καλόγερος και τα κοίταζε και τα μύριζε και τα εξέταζε σα να μην τα είχε δει ποτέ του.

Ο αξιωματικός ωστόσο είχε στραφεί στον Αλέξιο.

- Πώς σε λένε; ρώτησε.

- Γαβριήλ Νικολίτση, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Είμαι πραματευτής και πηγαίνω στο Βουτέλιο...

- Στο Βουτέλιο; διέκοψε τραχιά ο αξιωματικός. Τα χαρτιά σου!

- Μάλιστα, είπε ατάραχα ο Αλέξιος...

Μ' αντί τα βουλγάρικα γράμματα που περίμενε η Θέκλα, ο Αλέ-

ξιος έβγαλε το αυτοκρατορικό έγγραφο και το έδειξε του αξιωματικού με τρόπο ώστε να μη δει τίποτα ο ξενοδόχος.

Την ίδια στιγμή ο καλόγερος γύρισε κι έσκυψε κοντά στον αξιωματικό για να πιάσει το μαχαίρι του που του είχε πέσει.

Αυθόρμητα χώθηκε και η Θέκλα ανάμεσα στον αξιωματικό και στον καλόγερο, τάχα να του το μαζέψει.

Ο καλόγερος σήκωσε βιαστικά το κεφάλι. Μ' αντί το έγγραφο είδε τον Γρηγόρη.

Τα μαύρα μάτια του έβγαλαν σπίθες.

- Θεός τίποτα; ρώτησε απότομα.

- Ήθελα να μαζέψω το μαχαίρι που σου έπεσε, αποκρίθηκε η Θέκλα.

- Το μάζεψα, δεν είχα την ανάγκη σου, είπε οργισμένος ο καλόγερος.

Και ξαναγύρισε στο μπογαλάκι του.

Ο αξιωματικός καθώς έριξε μια ματιά στο έγγραφο ξαφνίστηκε, κοίταξε τον Αλέξιο, δίπλωσε βιαστικά το χαρτί και του το επέστρεψε.

Τον χαιρέτησε βαθιά και του είπε χαμηλόφωνα με τρόπο που να τον ακούσει μόνον εκείνος.

- Θα έλθω να σε δω στην κάμαρα σου. Έχω να σου πω ιδιαίτε-
τως.

Ο Αλέξιος φύλαξε ήσυχα το έγγραφο και βγήκε από το δωμάτιο.

Η Θέκλα τον ακολούθησε πηγαίνοντας μερικά βήματα πίσω, όπως ταίριαζε σε παραγιό.

Περνώντας όμως έριξε μια ματιά του καλόγερου και παρατήρησε πάλι πως με την άκρη του ματιού του ακολουθούσε προσεκτικά την κάθε κίνηση του Αλέξιου.

Μόλις βρέθηκαν μόνοι στο δωμάτιο τους, η Θέκλα ρώτησε τον άντρα της ανήσυχα τι ήταν ο αξιωματικός αυτός.

- Δικός μας βέβαια. Είναι εκατόντάρχος¹². Δεν είδες τη στολή του; αποκρίθηκε ο Αλέξιος.

- Τι ήλθε να κάμει εδώ;

- Ποιος ξέρει; Κάποια αιτία θάχουν για να γυρίζουν και να ψάχνουν έτσι στα διάφορα χωριά εξετάζοντας τους ξενώνες.

¹² Εκατόνταρχος: αξιωματικός που διοικούσε 100 στρατιώτες.

- Πώς δεν κατάστρεψες αμέσως τα χαρτιά σου σαν άκουσες πως έφθαναν στρατιώτες; Δεν ανησύχησες;

- Βέβαια ανησύχησα! Και θα τα έριχνα αμέσως στη φωτιά, αν ήταν Βούλγαροι. Γι' αυτό έτρεξα στο παράθυρο. Μ' από τις στολές τους είδα πως ήταν δικοί μας.

- Αλέξιε, είπε σιγά η Θέκλα, παρατήρησες τον παπά;

- Ποιον παπά; Εκείνον που έτρωγε πλάγι μας;

- Ναι... δε μ' αρέσει ούτε ο τρόπος του ούτε το βλέμμα του. Όταν έβγαλες το έγγραφο έριξε χάμω, από το μέρος σου, το μαχαίρι του, για να βρει πρόφαση να σκύψει κοντά σου και να το δει.

- Και το είδε; ρώτησε ξαφνισμένος ο Αλέξιος.

- Όχι. Έκανα πως θα του το μαζέψω και στάθηκα μπροστά του. Μ' αν έβλεπες το βλέμμα του σα με κοίταξε! Τι κακία γέμιζε τα μάτια του!...

Ο Αλέξιος τη φίλησε.

- Καλά έκανες και ήλθες μαζί μου, της είπε. Σεις οι γυναίκες βλέπετε και νιώθετε ένα σωρό πράγματα που μας ξεφεύγουν εμάς. Τίποτα δεν είδα απ' όσα μου λες.

Σε λίγη ώρα ήλθε ο εκατόνταρχος στο δωμάτιο τους. Με προσοχή έκλεισε την πόρτα, και χαιρετώντας βαθιά τον Αλέξιο:

- Άρχοντα μου, του είπε, αλήθεια πηγαίνεις στο Βουτέλιο; Έχω χρέος να σου πω πως οι εχθροί είναι παντού, και ο μεγάλος δρόμος βρίσκεται στα χέρια τους. Και δυστυχώς εγώ δεν μπορώ να σε συνοδεύσω ως εκεί γιατί έχω άλλες διαταγές.

- Δεν πηγαίνω στο Βουτέλιο, αποκρίθηκε ο Αλέξιος, ούτε έχω σκοπό ν' ακολουθήσω το μεγάλο δρόμο. Θα πάρω τα βουνά με το σύντροφο μου, και νομίζω πως ευκολότερα θα περάσομε απαρατήρητοι δυο, παρά ολόκληρο σώμα.

Ο αξιωματικός κουνούσε το κεφάλι του συλλογισμένος.

- Είναι επικίνδυνο να πάτε μόνοι, είπε. Δεν μπορώ να σας συνοδεύσω πολύ μακριά, μα θα έλθω ως το ρίζωμα του βουνού με τους στρατιώτες μου, κι ύστερα πια πηγαίνεις μόνος με τη βοήθεια της Παναγίας.

Ο εκατόνταρχος χαιρέτησε να φύγει. Μα ο Αλέξιος τον σταμάτησε.

- Κάτι θέλω ακόμα να σε ρωτήσω, είπε. Με ποιο σκοπό κάνετε

εδώ την έρευνα;

- Γυρεύουμε έναν κατάσκοπο Βούλγαρο, αποκρίθηκε ο αξιωματικός. Μα κρύβεται τόσο καλά που δεν μπορούμε να τον ανακαλύψουμε. Έχομε αποδείξεις πως κάπου εδώ γυρίζει, και διάφορα σώματα μας τον ζητούν. Μας παίζει όμως όλους. Πάει και τούτη η έρευνα χαμένη. Εξέτασα όλους τους ξένους, γύρεψα σ' όλο το σπίτι αν είναι κρυμμένος κανείς. Και βεβαιώθηκα πως δεν είναι εδώ.

Ο Αλέξιος δίστασε μια στιγμή. Ύστερα ρώτησε:

- Ποιος είναι εκείνος ο καλόγερος που εξέτασες;

- Είναι ένας πολύ άγιος μοναχός. Έχει γράμμα του ηγούμενου της Άγιας Λαύρας που τον συστήνει θερμότατα σε όλους τους ορθόδοξους χριστιανούς. Παρακαλεί να τον βοηθήσουν και να τον υποστηρίξουν σε ό,τι ζητήσει, όπου και αν πάγει. Τόσο πολύ τον συστήνει το γράμμα, που μου φαίνεται να είναι υπερβολικό λιγάκι από μέρος του ηγούμενου, γιατί επιτέλους αυτός δε ζητά και τίποτα. Ήλθε μόνο να πάρει τον ανεψιό του, λέγει.

- Πώς τον λεν; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Παφνούτιο, αποκρίθηκε ο αξιωματικός. Στο γράμμα του ο ηγούμενος τον γράφει πάτερ - Παφνούτιο.

- Και είσαι βέβαιος πως η υπογραφή είναι γνήσια;

- Ναι! Την έχω ξαναδεί σ' άλλα γράμματα. Το γράμμα τούτο έχει και τη βούλα του μοναστηριού... Μα γιατί ρωτάς; Τι υποψιάζεσαι;

- Τίποτα, είπε ο Αλέξιος. Ήθελα μόνο να ξέρω πως αλήθεια αναγνώρισες τη βούλα και την υπογραφή.

Ο εκατόνταρχος χαιρέτησε και βγήκε, αφού πρώτα ειδοποίησε τον Αλέξιο πως την άλλη μέρα τα χαράματα θα έφευγε με τους στρατιώτες του λίγο νωρίτερα από τον Αλέξιο και θα τον περίμενε στο γύρισμα του δρόμου μες στα δέντρα, για να μη δώσει καμιά υποψία στους άλλους ταξιδιώτες αν τον έβλεπαν μαζί του.

Ο Αλέξιος ωστόσο δεν ικανοποιήθηκε με τις εξηγήσεις του αξιωματικού. Βγήκε έξω και φώναξε τον ξενοδόχο με την πρόφαση να του ζητήσει ένα λυχνάρι, κι έπιασε κουβέντα μαζί του.

Απ' έξω - απ' έξω τον ρώτησε πληροφορίες για τον καλόγερο κι έμαθε πως είχε φύγει ήδη.

Ο Αλέξιος ξαφνίστηκε και ρώτησε αν από την αρχή είχε σκοπό να ξεκινήσει τόσο γρήγορα.

- Όχι, αποκρίθηκε ο ξενοδόχος, μα αποφάσισε να πάει ως το χωριό του ανεψιού του για να δει την αδερφή του, μια και ήλθε ως εδώ. Ο ανεψιός του, λέγει, θα τον ανταμώσει εκεί και θα φύγουν μαζί.

Ο Αλέξιος ζήτησε να δει τον ανεψιό του. Τον γύρεψαν παντού μα δεν τον βρήκαν.

- Θα δουλεύει σε κανένα γειτονικό σπίτι, εξήγησε ο ξενοδόχος. Σαν έλθει στο χωριό μας κάνει το γύρο όλων των σπιτιών κι επιδιορθώνει τα σπασμένα.

Και ξέσπασε τότε στα παράπονα για τις δυσκολίες που έφερναν στη δουλειά του οι έρευνες αυτές που γίνονταν κάθε λίγο, τόσο που κατάντησε να φοβούνται οι ταξιδιώτες να έρχονται στους ξενώνες, όπου έβρισκαν το μπελά τους με τις εξετάσεις. Και μη σου φανεί παράξενο αν έφυγε γι' αυτό το λόγο τόσο ξαφνικά ο καλόγερος, εξακολούθησε.

Και ξανάρχισε τα παράπονα πως έτρωγαν κι έπιναν τόσο οι στρατιώτες, που όσα και αν πλήρωνε ο αξιωματικός τους πάντα έβγαινε ζημιωμένος αυτός.

Ο Αλέξιος βαρέθηκε τις μωρολογίες του, τον καληνύχτισε και πήγε στο δωμάτιο του.

- Δεν έμαθα τίποτα κακό ή ανησυχητικό για τον καλόγερο, είπε της Θέκλας. Ίσως να φαντάστηκες τα πράματα δραματικότερα απ' ό,τι ήταν.

Η Θέκλα δεν αποκρίθηκε. Μα έμεινε με την εντύπωση της την πρώτη.

Την άλλη μέρα τα ξημερώματα έφυγαν.

Βρήκαν τους στρατιώτες με τον εκατόνταρχο στο γύρισμα του δρόμου, όπως το είχε πει, και μαζί κατέβηκαν στην κοιλάδα.

Πέρασαν βόρεια από τη λίμνη του Όστροβου κάνοντας αλλόγουρο για ν' αποφύγουν τη χώρα του Όστροβου και περπατώντας πάντα μες στα δέντρα.

Από μακριά διέκριναν ένα μικρό σώμα βουλγάρικο. Μα καθώς είδαν αυτοί τους Έλληνες σκορπίστηκαν κι έγιναν άφαντοι.

Ός τη ρίζα του βουνού τούς συνόδευαν οι στρατιώτες. Εκεί όμως χωρίστηκαν. Ο αξιωματικός έσφιξε το χέρι του Αλέξιου και αυτός τον ευχαρίστησε εγκάρδια.

- Καλή τύχη, άρχοντα μου, ευχήθηκε ο εκατόνταρχος. Από δω και πέρα η Παναγία να σε φυλάει. Δικούς μας δε θ' απαντήσεις πια, είσαι στη φωλιά των εχθρών. Πάρε από τα βουνά, απόφυγε το Βουτέλιο και την Αχρίδα. Όσο κι αν σε δείχνουν έμπορο τα χαρτιά σου δε θα καλοπεράσεις στα χέρια τους, προπάντων που έχεις και χρήματα. Ζούμε σε κακούς καιρούς... Μα όλοι αυτοί οι κίνδυνοι δε μοιάζουν να σε φοβίζουν, πρόσθεσε βλέποντας την αταραξία του Αλέξιου. Ο Θεός μαζί σου, άρχοντα μου.

- Στο καλό! απάντησε ο Αλέξιος.

Ο εκατόνταρχος και οι στρατιώτες γύρισαν πίσω, και ο Αλέξιος με τη γυναίκα του, ντυμένη πάντα στ' αγορίστικά της ρούχα, τράβηξαν για το βουνό.

Το βράδυ κόνεψαν σ' ένα χωριουδάκι που ήταν ένα μάζεμα φτωχικά καλύβια, και πέρασαν τη νύχτα.

Θ'. ΟΙ ΛΥΚΟΙ

Πρωί - πρωί ξεκίνησαν πάλι με τ' άλογα τους. Ο Αλέξιος δε γνώριζε καθόλου τον τόπο, μα ήξερε πως έπρεπε να τραβά ολόισια κατά τη δύση.

Ο ήλιος ήταν πολύ ψηλά όταν έφθασαν στο ριζωμα ενός βουνού. Το μεσημέρι ξεπέζεψαν και κάθησαν να φάνε.

Αφού ξεκουράστηκαν τ' άλογα, πήραν πάλι το δρόμο τους. Πήγαιναν, πήγαιναν, όλο ανέβαιναν και τελειωμό δεν είχε το βουνό.

Ο ήλιος βασίλεψε και ακόμα ανέβαιναν.

Τα δέντρα ήταν πυκνά και μεγάλα, είχε νυχτώσει ολότελα μα χωριό δε φαίνονταν πουθενά. Η μοναξιά ήταν βαθιά.

- Πού πηγαίνομε; ρώτησε η Θέκλα. Σε ποιο βουνό βρισκόμαστε;

- Δεν ξέρω, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Δεν τα ξέρω τούτα τα μέρη. Μου είπε ο εκατόνταρχος πως πρέπει να τραβήξομε ίσια και πως θα φθάσουμε στη λίμνη της Πρέσπας. Μα πρέπει να πήραμε στραβό δρόμο, δε βλέπω κανένα άνοιγμα, ούτε ξέρω πια αν πάμε κατά τη δύση. Καλύτερα να ξεπεζέψομε και να κοιμηθούμε εδώ... Φοβάσαι, Θέκλα;

- Όχι βέβαια! αποκρίθηκε η Θέκλα, αν και κάθε λίγο ανατρίχιαζε κι έριχνε πίσω της καμιά βιαστική ματιά. Τι να φοβηθώ;

Ο Αλέξιος σκέφθηκε πως είχε πολλά να φοβηθεί. Μα δεν είπε τίποτα.

Έδεσαν τ' άλογα τους στα δέντρα, έφαγαν το λίγο ψωμί που τους έμενε και ζήτησαν για τον εαυτό τους κανένα μέρος σκεπό να κοιμηθούν.

Γύρεψαν κάμποση ώρα χωρίς αποτέλεσμα, μα στο τέλος ο Αλέξιος βρήκε μια μεγάλη δεντροκουφάλα και φώναξε τη Θέκλα.

Ήταν τόσο μεγάλη η κουφάλα που και οι δυο χώρεσαν και ζάρωσαν μέσα κοντά - κοντά για να ζεσταθούν, γιατί η νύχτα ήταν ψυχρή στο ψηλό εκείνο βουνό.

Γρήγορα τους πήρε ο ύπνος.

Έξαφνα ξύπνησε η Θέκλα κατατρομαγμένη. Φοβερά ουρλιάσματα ανακατώνουνταν με φωνές άγριες και ψυχομαχητά.

- Αλέξιε! φώναξε. Αλέξιε! Κανείς δεν της αποκρίθηκε.

Άπλωσε το χέρι της να πιάσει το δικό του. Ο άντρας της δεν

ήταν εκεί.

Σηκώθηκε έξω φρενών από τον τρόπο και βγήκε από την κουφάλα του δέντρου.

Το δάσος ήταν κατασκότεινο και άγριο, και τα ουρλιάσματα εξακολουθούσαν φρικτά.

- Αλέξιε! φώναξε πάλι.

- Μη φοβάσαι, εδώ είμαι, της αποκρίθηκε λαχανιασμένος.

Και την ίδια στιγμή την άρπαξε από τη μέση και την τράβηξε πίσω στο κούφιο δέντρο όπου χώθηκαν πάλι μαζί.

- Αλέξιε, τι είναι; ρώτησε κείνη τρέμοντας.

- Οι λύκοι έφαγαν τ' άλογα μας, της αποκρίθηκε. Κι έτσι τη γλιτώσαμε μεις.

- Παναγία μου! αναφώνησε η Θέκλα. Τι θα γίνουμε τώρα;

- Θα ξεκινήσουμε πεζή και θα βρούμε το δρόμο μας μόλις βγει ο ήλιος, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Έννοια σου, δε θα χαθούμε. Σα φτάσουμε στην Πρέσπα, θα βρούμε κανένα χωριό όπου θα έχει άλογα ή μουλάρια και θα εξακολουθήσουμε το δρόμο μας... Κοιμήσου, παιδί μου.

Μα με όλα του τα καλά λόγια, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος δεν μπόρεσε να κλείσει μάτι όλη νύχτα.

Την αυγή, οι λύκοι χορτασμένοι έφυγαν, και τα ουρλιάσματα τους έπαυσαν.

Η Θέκλα ακούμπησε το κεφάλι στον ώμο του αντρός της και αποκοιμήθηκε.

Γλυκοχάραζε. Ο Αλέξιος από μέσα από την κουφάλα του δέντρου κοίταζε τον ουρανό που λίγο - λίγο χρωματιζόταν, κι έπεσε σε συλλογή.

Το ταξίδι ήταν μακρινό, τα μέρη άγνωστα. Ανάμεσα στους εχθρούς πού να ζητήσει πληροφορίες και βοήθεια; Χαμένοι μέσα στα βουνά, χωρίς άλογα, χωρίς ψωμί πόσον καιρό θα βαστούσαν;

Θυμήθηκε το παλάτι του Βουκολέοντος με το αναπαυτικό και πλούσιο δωμάτιο της Θέκλας. Και πρώτη φορά σκέφθηκε πως ίσως είχε κάνει άσχημα να δεχθεί την απόφαση της γενναίας κόρης που είχε ενώσει την τύχη της με τη δική του.

Μόνος του αν ήταν δε θα πείραζε και τόσο αν πάθαινε τίποτα κι έπεφτε στο δρόμο...

Μα έξαφνα θυμήθηκε το σκοπό του, την αποστολή του, και μέσα του ξύπνησε παντοδύναμη η θέληση της επιτυχίας. Όχι, άσχημα δεν έκανε να την πάρει μαζί του. Απεναντίας, εκεί που ένας μπορούσε ν' αποτύχει, δυο θα τα κατάφερναν. Η Θέκλα ήταν βοήθεια στο δύσκολο έργο του...

Είχε ξημερώσει πια καλά.

Ο Αλέξιος ξύπνησε τη γυναίκα του και βγήκαν από το δέντρο τους.

- Καλά κάναμε και σταματήσαμε χθες, είπε ζωηρά ο Αλέξιος, αφού προσανατολίσθηκε. Τραβούσαμε κατά το νοτιά. Πρέπει να κάναμε κάμποσα μίλια στα χαμένα! Μα τώρα, με τον ήλιο πίσω μας και με τη βοήθεια της Θεοτόκου, θα φθάσουμε γρήγορα στην Πρέσπα.

Και πήραν πάλι τον ανήφορο.

Ο δρόμος ήταν δύσκολος και κουραστικός. Μονοπάτι δεν έβρισκαν, τα χόρτα μπερδεύουνταν στα πόδια τους. Και ήταν νηστικοί και διψασμένοι.

Μα ο ήλιος ακτινοβολούσε, τα πουλάκια κελαϊδούσαν, το αεράκι μουρμούριζε μέσα στα κλαδιά, η άνοιξη ήταν χαρά Θεού.

Και η Θέκλα, ξεχνώντας τα βάσανα τους, άρχισε να τραγουδά.

- Καλά έκανα και την πήρα... σκέφθηκε ο Αλέξιος. Η λαχτάρα της επιτυχίας φούσκωνε την καρδιά του.

Έφθασαν σε μια κορυφή όπου απότομα σταματούσε το δάσος. Η Θέκλα έβγαλε μια χαρούμενη φωνή.

- Η Πρέσπα!

Κάτω στα πόδια τους γυάλιζαν τα νερά μιας λίμνης. Εδώ και κεί, στις πλαγιές του βουνού και στην όχθη της λίμνης, ανάμεσα σε ανάρτια δέντρα, άσπριζαν ένα - δυο χωριά.

Δεξιά, μια κορυφή βουνού έλαμπε κάτασπρη από τα χιόνια.

- Το Περιστερί! είπε ο Αλέξιος δείχνοντας το βουνό. Δόξα τω Θεώ, βρισκόμαστε στο σωστό δρόμο.

Με λαφρωμένη καρδιά κατέβηκαν το βουνό. Στο δρόμο απάντησαν ένα μοναστήρι. Χτύπησαν την πόρτα και τους άνοιξε ένας καλόγερος.

- Καλημέρα, γέροντα μου, με την ευχή σου, είπε ο Αλέξιος.

- Η Παναγία και ο Άγιος Γρηγόρης βοήθεια σου, αποκρίθηκε ο καλόγερος. Τι ζητάτε, Χριστιανοί;

- Λίγο ψωμί για μένα και τον παραγιό μου, αποκρίθηκε ο Αλέξιος δείχνοντας τη Θέκλα, και λίγες ώρες φιλοξενία, να ξεκουράσομε τα πόδια μας. Ερχόμαστε από μακριά, και το βουνό είναι ψηλό...

Ο καλόγερος άνοιξε την πόρτα διάπλατα.

- Καλωσορίσατε, μπειτε μέσα ν' αναπαυθείτε, είπε. Και τους οδήγησε στον ξενώνα της μονής.

Ο ηγούμενος, καθώς άκουσε πως έφθασαν ξένοι, ήλθε αμέσως να τους φιλοξενήσει.

Ο Αλέξιος του είπε ότι ονομάζεται Γαβριήλ Νικολίτσης και πως έρχεται από τη Θεσσαλονίκη. Του έδειξε τα βουλγάρικα γράμματα που είχε μαζί του, του διηγήθηκε τα παθήματα τους της νύχτας, και πρόσθεσε πως πεινούσαν και πως ήταν κουρασμένοι.

Ο ηγούμενος τους οδήγησε στο εστιατόριο και πρόσταξε να τους φέρουν ευθύς φαγί και κρασί.

- Μείνετε όσο θέλετε να ξεκουραστείτε, τους είπε. Εδώ θα βρείτε ησυχία, ενώ οι δρόμοι είναι επικίνδυνοι.

- Ευχαριστώ, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Δεν μπορώ να μείνω πολύ. Βιάζομαι να πάω στη Σκάμπα¹³, και θέλω να κατέβω πρώτα στην Πρέσπα, να προμηθευτώ άλογα για να εξακολουθήσω το ταξίδι μου.

- Ούτε λόγος να γίνει, αποκρίθηκε ο ηγούμενος. Θα στείλω ένα δικό μας καλόγερο εδώ κοντά, σ' ένα γνωστό μας χωριό, όπου θ' αγοράσει άλογα και θα σας τα φέρει. Εσείς ωστόσο θ' αναπαυθείτε, και αύριο πρωί καβαλικεύετε και φεύγετε με την ευχή μας.

Ο Αλέξιος δέχθηκε μ' ευγνωμοσύνη την πρόταση του ηγούμενου, γιατί σκέφθηκε πως ήταν καλύτερο ν' αποφύγει τη χώρα. Έπειτα η Θέκλα είχε ανάγκη από ανάπαυση, και ο ίδιος έπεφτε πια από τον ύπνο και την κούραση.

- Μα γιατί πήρατε από τα βουνά και δεν ακολουθήσατε την Εγνατία οδό; ρώτησε ο ηγούμενος.

- Θέλησα να κόψω δρόμο, αποκρίθηκε ο Αλέξιος, και χαθήκαμε μέσα στο δάσος.

- Καλά, εσύπραματευτής από το Βουτέλιο, δεν ξέρεις πως δεν κόβεις καθόλου δρόμο από τα βουνά; Δεν ξέρεις πως ίσα - ίσα ο μεγάλος στρατιωτικός δρόμος πάει κατευθείαν στη Σκάμπα;

Ο Αλέξιος βρέθηκε μπερδεμένος γιατί δεν ήξερε τον τόπο καθό-

13 Σκάμπα: το σημερινό Ελβασάν.

λου, ούτε τους δρόμους, ούτε τα βουνά και κοντοστάθηκε.

Ο ηγούμενος ενόσω του μιλούσε δεν έπαυε να τον παρατηρεί προσεκτικά, και του φάνηκε του Αλέξιου πως δεν πολυπίστευε τα λόγια του.

Χωρίς ν' απαντήσει στο ρώτημα του ηγούμενου ακολούθησε έναν καλόγερο και πήγε με τη Θέκλα σ' ένα κελί, όπου τους έστρωσαν να πλαγιάσουν.

Ήταν και οι δυο κουρασμένοι τόσο που κοιμήθηκαν αμέσως.

Ι'. Ο ΠΑΤΕΡ ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ

ΞΥΠΝΗΣΑΝ το απόγεμα ζωηροί και ξεκουρασμένοι και πήγαν στο εστιατόριο όπου βρήκαν τον ηγούμενο μοναχό. Τους είπε να καθήσουν και αντάλλαξαν μερικά λόγια.

Μα η κουβέντα όλο σκόνταφτε. Ο ηγούμενος δεν έπαυε να κοιτάζει τον Αλέξιο, κι αυτός ένιωθε δυσπιστία σε κάθε λέξη, σε κάθε βλέμμα του καλόγερου.

Στενοχωρέθηκε κι ανησύχησε συνάμα.

Ζήτησε να μάθει με τρόπο τι ήταν το μοναστήρι.

Μ' από τα πρώτα λόγια τον σταμάτησε ο ηγούμενος μ' ένα ανοιχτόκαρδο ξεκάρδισμα.

- Έννοια σου, γιε μου, είπε. Είμαστε όλοι ορθόδοξοι κι Έλληνες.

Τότε ο Αλέξιος του έδωσε εγκάρδια το χέρι.

- Κι εγώ είμαι Έλληνας, είπε. Εννοείς τώρα γιατί δεν πήρα το μεγάλο δρόμο.

Ο ηγούμενος χαμογέλασε.

- Ναι, είπε. Μα το είχα καταλάβει από την αρχή πως δε θάσουν ο Γαβριήλ Νικολίτσης που λεν τα χαρτιά σου. Και από την περπατησιά σου μονάχα θα καταλάβαινα πως ξέρεις να βαστάς το σπαθί καλύτερα από το καλάμι και πως είσαι αρχοντόπουλο. Δε σε ρωτώ πού πηγαίνεις, ούτε ποιος είναι ο σύντροφος σου που έχει τόσο λεπτά χέρια. Νιώθω μερικά πράματα χωρίς να μου τα πεις, και στις μέρες που ζούμε για νάρχεται από δω Έλληνας θα έχει το σκοπό του.

Ο Αλέξιος φίλησε μ' ευλάβεια το χέρι του καλόγερου.

- Ευχαριστώ, είπε, προπάντων για όσα δε ρωτάς. Από κείνη την ώρα η κουβέντα έγινε εγκάρδια και ο ηγούμενος τους ζήτησε να καθήσουν να πάρουν το δείπνο μαζί του.

- Νηστεύουμε εδώ, παιδιά μου, σήμερα είναι Παρασκευή, τους είπε προσφέροντας τους μια γαβάθα κουκιά νερόβραστα κι ένα πιάτο μαύρες ελιές. Μα και σεις ορθόδοξοι είστε. Και τα πορτοκάλια μας είναι ζουμερά. Αν διψάσετε θα σας είναι καλοπρόσδεχτα.

Ένας καλόγερος έφερε και ακούμπησε στο τραπέζι κάρδαμα φρεσκοπλυμένα σ' ένα πιάτο κι ένα σταμνί κρασί, και πάλι τραβήχθηκε και τους άφησε μόνους με τον ηγούμενο.

- Έχομε καιρό να φάμε τόσο βασιλικά, είπε η Θέκλα. Χθες βρά-

δυ ο αφέντης μου κι εγώ δεν είχαμε παρά λίγο ξερό ψωμί. Λογαριάζαμε να φάμε στην Πρέσπα μα χάσαμε το δρόμο μας...

- Μην πάτε στην Πρέσπα, διέκοψε ο ηγούμενος. Καλύτερα ν' αποφύγετε τις πόλεις όπου είναι τόσοι στρατιώτες μαζεμένοι.

- Γιατί; Τι κάνουν; ρώτησε η Θέκλα.

- Αν σας νιώσουν πως έχετε χρήματα μαζί σας, όσο και αν δείχνεστε Βούλγαροι, θα σας σκοτώσουν για να σας τα πάρουν.

- Σεις οι καλόγεροι πηγαίνετε συχνά στην Πρέσπα; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Όχι, ποτέ.

- Λοιπόν πώς τα ξέρετε όλα αυτά;

- Περνούν κάποτε από δω Χριστιανοί και μας τα λένε. Τις προάλλες πέρασε από δω ένας πολύ άγιος καλόγερος από την Άγια Λαύρα...

- Από πού; φώναξε η Θέκλα ξαφνισμένη.

- Από τη μονή της Λαύρας, στον Άγιον Όρος.

- Πώς τον έλεγαν; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Πάτερ - Παφνούτιο, αποκρίθηκε ο ηγούμενος. Μα γιατί σας ενδιαφέρει τόσο ο καλός αυτός μοναχός;

- Τον απαντήσαμε προχθές, είπε ο Αλέξιος.

- Μπα; Πώς χαίρομαι να τ' ακούω! Είχα κάποια ανησυχία, γιατί τα βουλγαρικά στρατεύματα πήγαιναν κι έρχονταν αδιάκοπα κείνες τις μέρες, και είχαν γίνει διάφορα κακουργήματα. Τόσο φοβόμουν μην είχε πάθει τίποτα! Ήθελα να τον κρατήσω ακόμα, μα ήταν βιαστικός να φύγει. Ακούραστος στην αγαθοεργία! Και τι καλός! Το βλέμμα του και το χαμόγελο του δείχνουν την αγαθότητα της ψυχής του. Μόνο να βλέπεις εκείνα του τα ωραία μακριά του άσπρα γένια...

- Άσπρα! φώναξε η Θέκλα όρθια από τη συγκίνηση.

- Ναι. Είναι γέρος πια και... Μ' αφού τον είδατε έκαμε ο ηγούμενος κόβοντας τη διήγηση του.

- Μα δεν είναι γέρος! αναφώνησε ο Αλέξιος. Απεναντίας, είναι πολύ νέος, ως τριάντα χρόνων άνθρωπος, με κατάμαυρα γένια και μικρά μαύρα μάτια.

- Ε, μα λοιπόν δεν είδατε τον πάτερ - Παφνούτιο, είπε ήσυχχα ο ηγούμενος.

- Και όμως! επέμεινε ο Αλέξιος. Είδα ένα γράμμα που βαστούσε, και που είχε την υπογραφή και τη βούλα του ηγούμενου της Άγιας Λαύρας.

- Και τι έλεγε αυτό το γράμμα; ρώτησε ο ηγούμενος αρχίζοντας και κείνος ν' ανησυχεί.

Ο Αλέξιος του διηγήθηκε όσα του είχε πει ο εκατόνταρχος.

- Ωιμέ! αναφώνησε ο ηγούμενος τραβώντας τα μαλλιά του με τα δυο του χέρια. Το γράμμα είναι το ίδιο μα ο καλόγερος είναι άλλος! Του κλέψανε το γράμμα! Αχ, τον κακομοίρη! Τον κακομοίρη! Τι να έγινε!

- Πότε πέρασε από δω; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Τον περασμένο μήνα.

- Και πού πήγαινε;

- Στην Ελλάδα. Ήταν βιαστικός, είχε ιερά μηνύματα να πάει σε διάφορα μοναστήρια, και τελευταία πήγαινε στη μονή του Όσιου Λουκά, στον Παρνασσό.

- Βέβαια λοιπόν κάτι θα έπαθε, είπε ο Αλέξιος. Ο καλόγερος που είδαμε μεις είχε πάει, λέει, να πάρει τον ανεψιό του που ήθελε να γίνει παπάς.

- Ψέματα! Ψέματα! Αχ, το δύστυχο! έλεγε και ξανάλεγε ο ηγούμενος με μάτια δακρυσμένα.

- Μα πώς του ήλθε να ταξιδέψει μονάχος σ' αυτά τα άγρια μέρη; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Δεν ήταν μονάχος! Ταξίδευε μ' ένα καλογεράκι της ίδιας μονής για συντροφιά.

- Δεν είχε σύντροφο αυτός που είδαμε, είπε ο Αλέξιος.

- Θα τον ξεπάστρεψαν κι αυτόν, ένα νέο παιδί, μουρμούρισε ο ηγούμενος αργοκουνώντας θλιμμένα το κεφάλι.

- Αλλά θα υποφέρετε λοιπόν πολύ, και ο κίνδυνος για σας θα είναι μεγάλος εδώ, είπε η Θέκλα.

- Όχι και τόσο. Οι χωρικοί μας σέβονται, αποκρίθηκε ο ηγούμενος. Είναι άνθρωποι χωρίς γνώμη δική τους που γυρνούν όπως φυσήξει ο άνεμος. Μια γίνονται Βούλγαροι και μια Έλληνες, αναλόγως που τους κατακτούν οι δικοί μας ή οι εχθροί. Μα δεν έχουν κακία και σέβονται το ράσο μας.

- Και οι Βούλγαροι; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Στην αρχή είχαμε κάμποσο καιρό να υποφέρομε από τα χέρια τους. Μα λίγο - λίγο είδαν πως ζούμε μακριά από κάθε πολεμική ή πολιτική ενέργεια, αφιερωμένοι στα θρησκευτικά μας καθήκοντα. Και τώρα δεν μας πειράζουν πια ούτε αυτοί.

- Να όμως που πήραν το γράμμα του πάτερ - Παφνούτιου, είπε η Θέκλα. Και ποιος ξέρει τι τον έκαμαν αυτόν!

Ο ηγούμενος έμεινε λίγη ώρα συλλογισμένος.

- Το γράμμα του βέβαια δεν του το έκλεψαν οι χωρικοί, είπε. «Κύριος οίδε» σε τι κακούργου χέρια έπεσε, και για ποιο σκοπό να του το πήραν!

Κάθησαν αργά κουβεντιάζοντας, και ο Αλέξιος άκουε με προσοχή τις πληροφορίες που του έδινε ο ηγούμενος για τους κατοίκους.

Όταν σηκώθηκαν για να πάνε να κοιμηθούν ο ηγούμενος είπε του Αλέξιου:

- Αύριο ξημερώματα θα είναι έτοιμα τ' άλογα σας και θα κατέβει ένας καλόγερος μαζί σας ως τη λίμνη.

Εκεί θα σας συστήσει σ' ένα δικό μας παιδί που θα σας περάσει στην άλλη όχθη της Πρέσπας και θα σας οδηγήσει ίσια στη λίμνη της Αχρίδας και στη μονή του Όσιου Ναούμ. Από κει πάλι θα σας οδηγήσουν οι καλόγεροι. Θα σου δώσω ένα γράμμα για τον ηγούμενο.

- Είναι κι εκείνοι οι καλόγεροι Έλληνες; ρώτησε ο Αλέξιος.

- Βέβαια! Η μονή αυτή χτίστηκε τον καιρό του Ιουστινιανού. Είναι παλιά, βλέπεις, από τον ΣΤ ' αιώνα, κι έμεινε πάντα ελληνική. Εκεί θα φροντίσουν να σε παν με ασφάλεια στην αντικρινή όχθη χωρίς να σε μυριστούν από την Αχρίδα.

Με πολλή συγκίνηση ευχαρίστησε ο Αλέξιος τον ηγούμενο και του ζήτησε τ' όνομα του για να τον θυμάται.

- Με λεν Ευθύμιο, αποκρίθηκε ο ηγούμενος, και η μονή είναι του Αγίου Γρηγορίου.

Την άλλη μέρα, πολύ πρωί, οι καλόγεροι όλοι μαζεύτηκαν ν' αποχαιρετήσουν τους ξένους.

Ο ηγούμενος έβαλε ψωμί και τυρί μέσα σ' ένα πανεράκι με μερικά πορτοκάλια και τα έδωσε της Θέκλας.

- Στο καλό, παιδί μου, και η Παναγία η Οδηγήτρια να σας φυλάγει σένα και τον αφέντη σου.

Η Θέκλα και ο Αλέξιος φίλησαν το χέρι του ηγούμενου, αποχαιρέτησαν τους καλόγερους που τους ξεπροβόδισαν με χίλιες ευχές κι ευλογίες, καβαλίκεψαν τ' άλογα τους κι έφυγαν.

Ένα καλογεράκι καθισμένο σ' ένα μουλάρι, τους συνόδευε. Ήταν πολύ νέος κι είχε ζωηρό κι έξυπνο πρόσωπο.

Πήραν τα μονοπάτια μέσ' από τα δέντρα και κουβέντιαζαν πηγαινόντας.

- Πάτε στη Σκάμπα, άκουσα; ρώτησε το καλογεράκι.

- Ναι, πάω για τις δουλειές μου, αποκρίθηκε ο Αλέξιος.

- Θα ήθελα μια χάρη να σου ζητήσω... άρχισε το καλογεράκι και σταμάτησε.

- Λέγε, τι μπορώ να κάνω για σένα; Θα το κάμω με μεγάλη ευχαρίστηση.

- Ένα γράμμα θα ήθελα να σου έδινα για τη μητέρα μου. Το παίρνεις;

- Ακούς λέει! Βέβαια το παίρνω. Πού είναι η μητέρα σου;

- Στη Σκάμπα.

- Πού θα τη ζητήσω;

- Είναι πολύ εύκολο να τη βρεις. Ο πατέρας μου είναι δεσμοφύλακας εκεί.

Ο Αλέξιος ξαφνίστηκε.

- Σας νόμιζα όλους Έλληνες στη μονή του Αγίου Γρηγορίου, είπε.

- Και είμαστε. Ο πατέρας μου είναι Αρμένης, μα εγώ γεννήθηκα στο Δυρράχιο και η μητέρα μου είναι Ελληνίδα. Άμα πήραν οι Βούλγαροι το Δυρράχιο ο πατέρας μου σαν όλους τους άλλους παραδέχθηκε τα πράματα όπως έρχονταν. Ήταν ήσυχος άνθρωπος. Τον ήξεραν όλοι τίμιο και πως δεν ανακατώνονταν στις διαμάχες. Τον διόρισαν φύλακα στη φυλακή της Σκάμπας και πήγε κει. Μένει όμως στην καρδιά Έλληνας σαν τους περισσότερους Δυρραχιώτες, όσο και να μη μιλά. Αν τους δώσεις το γράμμα μου, θα σε δεχθούν σα συγγενή τους οι γονείς μου, και δε θα ξέρουν με τι τρόπο να σ' ευχαριστήσουν. Τόσο σπάνια έχουν νέα μου. Και είμαι το μόνο τους παιδί.

Ο Αλέξιος πήρε το γράμμα που του έδινε το καλογεράκι και το φύλαξε στον κόρφο του.

- Πώς σε λένε; ρώτησε.

- Γρηγόρη.

- Ελπίζω να βρω τη μητέρα σου και να της το δώσω, είπε ο Αλέξιος. Μα ίσως δεν μπορέσω αμέσως.

- Δεν πειράζει, αποκρίθηκε το καλογεράκι. Όποτε σου τύχει της το δίνεις. Τη λένε Άννα και τον πατέρα μου τον λένε Παγράτη. Αν τους ζητήσεις στη φυλακή θα τους βρεις αμέσως.

Κατέβηκαν στη λίμνη σ' ένα μοναχικό μέρος όπου χωριό δε φαίνονταν. Εκεί τους περίμενε ένας νέος με τη βάρκα του.

Αποχαιρέτησαν το καλογεράκι και χωρίστηκαν.

- Κρίμα που δε θα μπορέσω να βαστάξω την υπόσχεση που του έκανα, είπε σιγά ο Αλέξιος της Θέκλας. Και θα νομίζει για βέβαιο ο κακόμοιρος πως η μητέρα του θα πάρει το γράμμα του. Μα δεν μπορούσα να του πω πως δεν πηγαίνουμε στη Σκάμπα.

- Φύλαξε το γράμμα του, αποκρίθηκε ο Θέκλα. Ίσως από το Δυρράχιο βρούμε κανέναν ταξιδιώτη και του το δώσομε να το πάει.

Γοργά και σιωπηλά απομακρύνονταν η βάρκα από την όχθη. Η Θέκλα κοίταζε μαγεμένη τη θέα που απλώνονταν γύρω της, τη λίμνη, τα χωράφια, το ψηλό κατάφυτο βουνό και πίσω - πίσω το χιονοσκέπαστο Περιστέρι.

- Τι όμορφος τόπος... είπε συλλογισμένα. Τι κρίμα που τον κρατούν οι βάρβαροι... Κοίταξε, Αλέξιε, πώς φαίνονται οι πέτρες μέσα στο νερό. Κι εκεί πίσω μας, το σκοτεινό δάσος που λες και... Μα τι είναι αυτό το μαύρο πράμα που σαλεύει ανάμεσα στα δέντρα;

Ο Αλέξιος κοίταξε πίσω του με προσοχή.

- Είναι ράσο... είπε. Θα είναι το καλογεράκι που γύρισε να μας χαιρετήσει.

Και σήκωσε το χέρι του να κάμει νόημα του καλόγερου.

Μα κανένας δεν του αποκρίθηκε. Απεναντίας του φάνηκε πως, καθώς χαιρέτησε με το χέρι, το μαύρο ράσο κρύφθηκε πίσω από τα δέντρα και χάθηκε.

- Περίεργο... μουρμούρισε ο Αλέξιος.

Η Θέκλα ίσκιωσε τα μάτια της με το χέρι για να δει καλύτερα.

- Δεν ήταν το καλογεράκι, είπε. Τον βλέπω που γυρίζει τον ανήφορο, στις κορδέλες που παν στο μοναστήρι., και είναι καβάλα στο μουλάρι του. Ποιος λοιπόν θα βρισκόταν κάτω στην όχθη;

- Κανένας άλλος καλόγερος θα ήταν, αποκρίθηκε ξένοιαστα ο Αλέξιος. Άλλωστε μπορεί να είναι και από άλλο μοναστήρι. Έχει πολλά εδώ γύρω.

Κι εξακολούθησαν να κουβεντιάζουν χωρίς να δώσουν περισσότερη προσοχή στο περιστατικό αυτό.

Ο βαρκάρης τούς πέρασε στην απέναντι όχθη της Πρέσπας, κι εκεί έκρυψε τη βάρκα του μέσα σ' έναν καλαμιώνα.

- Θα σας συνοδέψω ως το μονοπάτι του Όσιου Ναούμ τους είπε. Ξέρω ένα μονοπάτι που ανεβαίνει από το Πέτρινο και κόβει πολύ δρόμο περνώντας μακριά από την Αχρίδα.

Ο Αλέξιος γύρισε και τον κοίταξε. Άραγε ήξερε τίποτα ο νέος αυτός οδηγός απ' όσα είχε νιώσει ο ηγούμενος του Αγίου Γρηγορίου;

Και ο νέος κοίταξε τον Αλέξιο και χαμογέλασε.

- Έννοια σου, του είπε σιγά. Έλληνας είμαι κι εγώ. Και σαν εμένα είναι πολλοί ακόμα εδώ, που θυμούμαστε άλλους καιρούς... Μα δε μιλούμε ώσπου να έλθει η ώρα.

- Πώς σε λένε; ρώτησε ο Αλέξιος.

Η έντονη όσο και συλλογισμένη έκφραση του νέου τον τάραξε.

- Με λεν Νικήτα, αποκρίθηκε ο νέος.

- Και το παράνομα σου;

- Όλοι με λεν ο Νικήτας ο Βαρκάρης. Πες πως αυτό είναι το παράνομα μου, δεν ξέρω να έχω άλλο.

Ο Αλέξιος δεν επέμεινε. Και πήραν από τα βουνά.

Κατά το μεσημέρι έφθασαν στη μονή του Όσιου Ναούμ κι εκεί, αφού τους σύστησε στους καλόγερους και τους εξήγησε πως πήγαιναν στη Σκάμπα, ο νέος βαρκάρης τους αποχαιρέτησε.

Ο Αλέξιος θέλησε να του προσφέρει ένα νόμισμα, μα ο Νικήτας αρνήθηκε.

- Είσαι Έλληνας, είπε, κι εγώ είμαι Έλληνας. Τιμή μου αν μπορώ να σου φανώ χρήσιμος.

Ο Αλέξιος έσφιξε το χέρι του.

- Δε θα σε ξεχάσω, Νικήτα, είπε.

- Ούτ' εγώ άρχοντα μου, αποκρίθηκε ο Νικήτας.

Και αν ποτέ χρειαστείς κανέναν που να το λέει η καρδιά του, θυμήσου με. Θα με βρεις εδώ.

Στη μονή του Όσιου Ναούμ δε θέλησε ο Αλέξιος να μείνει με τη Θέκλα. Οι καλόγεροι τους έδωσαν μόνο να φαν, και πάλι τους έστειλαν μ' ένα δικό τους ως την απέναντι όχθη της Αχρίδας, στη μονή του Προφήτη Ηλία, χτισμένη στο βουνό απάνω.

Εκεί τους φιλοξένησαν οι καλόγεροι, τους έδωσαν να φαν και τους σύστησαν να μείνουν τη νύχτα και να ξεκινήσουν μόνο την άλλη μέρα το πρωί.

Όσο έτρωγαν, ο Αλέξιος ρώτησε τον ηγούμενο αν είχε περάσει από τη μονή του κανένας καλόγερος που λέγονταν Παφνούτιος και που ήρχονταν από την Άγια Λαύρα.

- Βέβαια, πέρασε από δω, κοντεύει μήνας, αποκρίθηκε ο ηγούμενος. Τι άγιος άνθρωπος! Τον γνωρίζεις;

- Όχι προσωπικά, είπε ο Αλέξιος. Άκουσα όμως γι' αυτόν. Ήταν γέρος;

- Ναι! Κι έχει μια μεγάλη άσπρη γενειάδα που κάνει εντύπωση, του σκεπάζει όλο το στήθος. Του είχε δώσει ένα γράμμα ο ηγούμενος της Λαύρας που τον εσύστηνε σε όλες τις μονές όπου θα πήγαινε, και γενικά σε όλους τους ορθοδόξους.

- Πού πήγαινε τώρα τελευταία; ρώτησε πάλι ο Αλέξιος.

- Στη μονή του Όσιου Λουκά, στη Φωκίδα.

Ο Αλέξιος βεβαιώθηκε πια πως ο καλόγερος που είχαν απαντήσει δεν ήταν ό,τι φαίνονταν.

Και θυμήθηκε ο Αλέξιος τα λόγια του εκατόνταρχου.

Γυρεύουμε έναν κατάσκοπο Βούλγαρο, μα κρύβεται τόσο καλά...

- Άραγε νάταν αυτός;

Την άλλη μέρα πρωί - πρωί, όταν ο Αλέξιος και η Θέκλα θέλησαν να φύγουν, ο ηγούμενος τους ρώτησε αν ξέρουν το δρόμο από πάνω από το βουνό.

- Όχι, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Αν όμως τραβήξω ίσια κατά τη δύση δεν θα φτάσω στη Σκάμπα;

- Όχι, δεν πρέπει να τραβήξεις ίσια κατά τη δύση, και το βουνό είναι δύσκολο. Καλύτερα να πάρεις έναν οδηγό μαζί σου. Και είσαι τυχερός. Τη νύχτα ίσα - ίσα παρουσιάστηκε δω ένας τσοπάνης που πηγαίνει και αυτός στη Σκάμπα και που ξέρει, λέει, κάθε μονοπάτι του βουνού. Του πρότεινα να σας οδηγήσει και δέχθηκε μ' ευχαρί-

στηση, με την ελπίδα πως θα του δώσεις κανένα μιλιάρει¹⁴. Νομίζω καλό να τον πάρεις.

Ο Αλέξιος δέχθηκε την πρόταση του ηγούμενου. Η ιδέα να χάσει πάλι το δρόμο του πάνω στα βουνά τον φόβιζε. Δεν είχε ξεχάσει τους λύκους που είχαν φάει τ' άλογα τους, και ο ηγούμενος του είχε πει πως δε θ' απαντήσει πια άλλο μοναστήρι στο δρόμο του.

Έφυγαν λοιπόν οι τρεις μαζί, ο Αλέξιος και η Θέκλα στ' άλογα τους και ο τσοπάνης σ' ένα γαϊδούρι που του έδωσαν οι καλόγεροι του Προφήτη Ηλία.

Πηγαίνοντας κοίταζε η Θέκλα με περιέργεια τον τσοπάνη. Φορούσε μια μεγάλη προβιά που σκέπαζε το σώμα του ως τα γόνατα. Το πρόσωπο του ήταν τόσο βρώμικο που σχεδόν δε διακρίνονταν τα χαρακτηριστικά του. Τα μαλλιά του ήταν κατακόκκινα, βρώμικα και ακατάστατα, και είχε δέσει ένα μαντήλι γύρω στο κεφάλι του, με τρόπο που το ένα του μάτι ήταν κρυμμένο.

- Τι περίεργος άνθρωπος! είπε η Θέκλα σιγά - σιγά στον άντρα της. Και όμως γυρεύω να θυμηθώ πού τον ξαναείδα.

Ο Αλέξιος τον κοίταξε με προσοχή εκεί που πήγαινε μπροστά τους.

- Δε μου φαίνεται να τον απαντήσαμε ποτέ, της αποκρίθηκε. Θα θυμόμαστε τα κόκκινα μαλλιά του, που είναι αρκετά περίεργα ώστε να μην τα ξεχάσουμε. Κοίταξε, θαρρείς πως είναι προβιά αρνίσια.

Η Θέκλα γέλασε.

- Καλά λες! Δύσκολα βρίσκει κανείς άλλον τόσο άσχημο άνθρωπο! Και τι βρώμικος που είναι!

- Ναι!... θα έλεγες πως πασαλείφτηκε επίτηδες, είπε συλλογισμένος ο Αλέξιος.

- Επίτηδες;

- Ναι!... δε μ' αρέσει αυτός ο άνθρωπος, πρόσεχε τον... Θα τον ξεφορτωθώ όσο μπορώ γρηγορότερα.

Κατά το μεσημέρι, είδαν από μακριά ένα χωριό στη ρίζα του βουνού.

Ο Αλέξιος γύρευε τρόπο να διώξει τον οδηγό του. Σκέφθηκε να κατέβει ως το χωριό και να πει του τσοπάνη πως θα περνούσ' εκεί τη νύχτα. Μα ο τσοπάνης τον πρόλαβε.

14 Μιλιάρει: νόμισμα της εποχής.

- Άλλαξα γνώμη, είπε, δε θα πάω ως τη Σκάμπα. Το χωριό μου είναι δω και θα κατέβω. Πλήρωσε μου τον κόπο μου. Δεν πάω παραπέρα.

Σ' άλλη περίπτωση ο Αλέξιος θα σπούσε το ραβδί του στην πλάτη του χωριάτη. Επειδή όμως ήθελε να τον ξεφορτωθεί, τον πλήρωσε και τον έστειλε στο καλό.

- Και τώρα; ρώτησε η Θέκλα, σαν τον είδε να χάνεται μες στα δέντρα. Τι θα κάνομε μεις;

- Θα προσέξομε να μη χωθούμε πολύ βαθιά στο δάσος, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Ακολουθώντας τούτο το μονοπάτι βλέπομε από μακριά το μεγάλο δρόμο και το ποτάμι, κι αυτά θα μας οδηγήσουν ως τη Σκάμπα. Προτιμώ όμως να κοιμηθούμε σε κανένα χωριουδάκι και να μην πάμε στη Σκάμπα, όπως το είχαμε πει του οδηγού. Τον υποψιάζομαι το βρώμικο αυτόν τσοπάνη πως είχε λόγους να δείχνεται άλλος από κείνο που είναι.

- Τι υποψιάζεσαι;

- Τίποτα ορισμένο. Μα η βρώμα του δεν ήταν φυσική, ούτε το χρώμα των μαλλιών του. Και προπάντων το μαντίλι που του έκρυβε το μισό πρόσωπο μου δίνει υποψίες... Και συλλογίζομαι αυτό που μου είπες εσύ, πως σου φαίνεται σα να τον ξαναείδες. Δεν μπορείς να θυμηθείς πού τον είδες;

Η Θέκλα έμεινε λίγη ώρα συλλογισμένη.

- Όχι! αποκρίθηκε, δε θυμούμαι. Μα οι κινήσεις του μου φαίνονταν γνωστές.

- Γι' αυτό καλύτερα να μην πάμε στη Σκάμπα, όπως το αναγγείλαμε. Κοιμόμαστε απόψε όπου μας τύχει και αύριο ξεκινούμε για το Δυρράχιο. Αχ! Πώς θα ήθελα να ήμαστε φτασμένοι...

Κάθησαν στα χόρτα κι έφαγαν όσο ξεκουράζονταν τα άλογα τους. Ύστερα καβαλίκεψαν πάλι κι εξακολούθησαν το δρόμο τους χωρίς ν' αφήσουν το σκεπό μονοπάτι που ακολουθούσε την πλαγιά του βουνού.

Νωρίς το απόγεμα φάνηκε από μακριά η Σκάμπα.

Την άφησαν δεξιά κι εξακολούθησαν το δρόμο τους.

Όταν σκοτεινίασε, ο Αλέξιος πρότεινε της γυναίκας του να περάσουν τη νύχτα εκεί που ήταν, γιατί κανένα χωριό δε φαίνονταν στη γειτονιά, και ο Αλέξιος δεν ήθελε να κατέβουν στο στρατιωτικό

δρόμο.

Έδεσαν τ' άλογα τους σ' ένα μέρος όπου τα δέντρα ήταν πολύ πυκνά, για να μην τα βρει κανένας περαστικός. Ύστερα ζήτησαν για τον εαυτό τους κανένα σκεπό μέρος, είτε σε καμιά κουφάλα δέντρου είτε σε κανένα βράχο.

ΙΑ'. Ο ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ

ΔΕΝ ΕΙΧΕ κανένα καταφύγιο εκεί που ήταν τ' άλογα. Αφού όμως περπάτησαν λίγην ώρα, είδαν παρακάτω στην πέτρινη πλαγιά του βουνού ένα μεγάλο απότομο βράχο που κρέμουνταν πάνω από το βαθύ γκρεμνό.

- Πάμε κει, είπε ο Αλέξιος. Ίσως βρούμε καμιά σπηλιά, και τότε φέρνουμε και τ' άλογα μας και τα δένουμε κοντά μας για να μην πάθουμε πάλι τα ίδια της άλλης νύχτας.

- Φοβάσαι τους λύκους;

- Ελπίζω να μην κατέβουν ως εδώ, δεν είμαστε πια τόσο ψηλά. Μα καλύτερα να προφυλάξουμε τα ζώα μας.

Βγήκαν από το δάσος και κατέβηκαν με προσοχή. Μα δε βρήκαν σπηλιά.

- Ας κάνουμε το γύρο του βράχου, πρότεινε η Θέκλα. Ίσως έχει κανένα άνοιγμα από το πίσω μέρος.

- Δώσε μου το χέρι σου, αποκρίθηκε ο Αλέξιος, μη γλιστρήσεις και πέσεις στο βάραθρο.

Και σιγά, προσεκτικά, έκαναν μερικά βήματα κατά το γκρεμνό.

Έξαφνα ο Αλέξιος που ήταν μπροστά σταμάτησε κι έσφιξε το χέρι της Θέκλας.

- Τι είναι; ρώτησ' εκείνη σιγά.

- Σώπα... άκουσε... ψιθύρισε ο άντρας της.

Η Θέκλα πλησίασε και ακροάστηκε. Της φάνηκε πως άκουε ένα μουρμούρισμα σαν ομιλίες μακρινές.

- Κάποιος μιλά, είπε χαμηλόφωνα, μα πού είναι;

- Μέσα στο βράχο, αποκρίθηκε επίσης σιγά εκείνος. Πρέπει να είναι σπηλιά μα δε βλέπω είσοδο από τούτο το μέρος...

Έκαναν δυο βήματα προσέχοντας να μην παραπατήσουν και τους προδώσει ο κρότος. Του φάνηκε του Αλέξιου πως, όσο προχωρούσε, οι ομιλίες ακούονταν καθαρότερες. Αλλ ' αφού πέρασε ένα ορισμένο σημείο, οι ομιλίες απομακρύνονταν πάλι. Γύρισε λοιπόν πίσω, και με προσοχή σκαρφάλωσε στο βράχο. Εκεί, από μια χαραματιά, φέγγριζε ένα αμυδρό φως. Η Θέκλα τον είχε ακολουθήσει.

- Σιωπή... ψιθύρισε ο Αλέξιος στο αυτί της, και άκουε...

Τwόντι οι ομιλίες ακούονταν καθαρά εκεί. Ξεχώριζαν δυο φω-

νές αντρίκειες.

- Σου λέω πως δεν πήγαν στη Σκάμπα, όπως δεν πήγαν και στο Βουτέλιο, έλεγε η μια φωνή. Το ξέρω για βέβαιο...

- Μα τέλος πάντων τι σε νοιάζει; Το χαρτί αυτό ούτε το είδες, διέκοψε η άλλη φωνή, μπορεί να μην ήταν και τίποτα.

- Αν δεν ήταν τίποτα δε θα τον χαιρετούσε τόσο βαθιά ο εκατόνταρχος μόλις το άνοιξε, είπε η πρώτη φωνή. Άλλωστε αν δεν το διάβασα το είδα όμως. Και χωρίς αυτό τον καταραμένο παραγιό που μπήκε μεταξύ μας, τάχα να μαζέψει το μαχαίρι μου, θα έβλεπα αν είχε τη βασιλική σφραγίδα.

Ο Αλέξιος έσφιξε το χέρι της Θέκλας.

- Ο καλόγερος... ψιθύρισε.

- Και ο οδηγός μας, αποκρίθηκε η Θέκλα. Άκου... είναι η φωνή του...

- Λοιπόν γιατί δεν πήγες αμέσως να τους καταγγείλεις στην Αχρίδα αφού τους είδες που περνούσαν την Πρέσπα; έλεγε η δεύτερη φωνή.

- Γιατί πρώτα - πρώτα δεν είμαι βέβαιος. Υποψιάζομαι μόνο. Αν ζητούσα στρατιωτική βοήθεια κι έβγαινα γελασμένος θα μου έλεγαν πως τους περιγελώ, σαν που μου το είπαν για τον άλλον εκείνο, τον Έλληνα τάχα κατάσκοπο που έπιασα και που βρέθηκε να είναι δικός μας. Ύστερα είναι και το ζήτημα της πληρωμής. Τους ξέρω όλους αυτούς τους μασκαράδες! Αν πιάσουν τούτο τον ψευτοπραματευτή και βγω σωστός, θα βρουν τρόπο να πάρουν όλη τη δόξα... και τον παρά. Και τρέχα γύρευε συ το δίκιο σου! Το πολύ καμιά μαχαιριά μπορεί να φας για να σωπάσεις! Πρέπει να είμαι βέβαιος πρώτα, γι' αυτό σ' έστειλα να τους παραμονεύεις.

- Τι να σου κάμω, σ' όλο το δρόμο πρόσεχα όσο μπορούσα, είπε η δεύτερη φωνή, μα δεν άκουσα και δεν παρατήρησα τίποτα. Μου φάνηκε μόνο πως με υποψιάζονταν και με στραβοκοίταζαν, και φοβήθηκα μη μ' αναγνωρίσουν με όλη τη βαφή που είχα χύσει στα μαλλιά μου. Λοιπόν τότε είπα πως άλλαξα γνώμη και θα πάγω στο χωριό μου, και με άφησαν να φύγω χωρίς να διαμαρτυρηθούν.

- Και ύστερα πια δεν τους είδες;

- Όχι.

- Είσαι βλάκας! είπε θυμωμένα η πρώτη φωνή. Στο χέρι σου

ήταν να τους ακολουθήσεις χωρίς να σε δουν, αν φοβήθηκες μη σε γνωρίσουν.

- Και ποιος θα σε ειδοποιούσε σένα πως είναι δω;

- Ας ερχόσουν τη νύχτα.

- Και αν έβλεπαν πως έλειπα, χειρότερο δε θα ήταν; Θα έβαζαν υποψίες και θα έφευγαν προς τα μέσα του βουνού. Ενώ έτσι, χωρίς υποψία, δεν τρελάθηκαν να φύγουν από το μονοπάτι που είναι τόσο καλά κρυμμένο μες στα δέντρα, όπου δεν τους βλέπει κανείς, και απ' όπου φαίνεται ο μεγάλος δρόμος που τους οδηγεί. Λες πως δεν κατέβηκαν στη Σκάμπα;

- Αυτό σου το βεβαιώνω.

- Μα τότε θα περάσουν τη νύχτα στο βουνό αφού χωριό δε βρίσκεται εδώ. Δεν μπορούν να γλιτώσουν από τα χέρια μας. Εσύ θα τους παραμονεύεις εδώ κι εγώ θα πάω να φυλάω στο σταυροδρόμι, όπου, θέλουν δε θέλουν, θα περάσουν σε όποιο μέρος και αν πηγαίνουν.

Λίγη ώρα σώπασαν οι δυο φωνές. Ο Αλέξιος και η Θέκλα βαστούσαν την αναπνοή τους.

Σε λίγο ακούστηκε πάλι η φωνή του οδηγού.

- Λοιπόν, Μπόρις... Δε σου έρχεται αυτό που σου λέγω;

- Αν τον απαντήσω εδώ μονάχος τι θα κάνω; είπε ο ψευτοκαλόγερος.

- Θα τον ξεπαστρέψεις, όπως ξεπάστρεψες τον παπα - Παφνούτιο, αποκρίθηκε ο οδηγός. Και γέλασε.

- Ο Παφνούτιος ήταν γέρος και αδύνατος, ένα ωχ δεν πρόφτασε να βγάλει. Πως είχε ένα σύντροφο; Και αυτός δε μετρούσε, ήταν άοπλος, δεν κοπίασες ούτε κινδύνευσες. Πήγε και αυτός στις αιώνιες μονές χωρίς πάλη. Ύστερα είχα δει και το γράμμα του γέρου, ήξερα τι πολύτιμο που ήταν στα χέρια μου ένα τέτοιο έγγραφο, για να γυρίζω ελεύθερα ανάμεσα στους εχθρούς, ακόμα και ως μέσα στο στρατόπεδο τους, ντυμένος με το ράσο του γέρου. Άξιζε να το δοκιμάσω. Μα τούτος που μου κάνει τον έμπορο είναι νέος, και μοιάζει να το λέει η καρδιά του. Θ' αντισταθεί... και φαίνεται γερός... Τον είδες; Κυπαρίσσι είναι η κορμοστασιά του!

- Εσύ είσαι θηρίο στη δύναμη.

- Μα αυτοί είναι δυο.

- Μπα! Το λογαριάζεις αυτό το παλιόπαιδο; Μια βουκιά θα το κάνεις. Ούτε δεκαπέντε χρόνων δεν είναι!

- Είναι όμως αφοσιωμένο στον παραφέντη του. Χωρίς το παλιόπαιδο που λες, θα έβλεπα το έγγραφο και θα ήξερα για βέβαιο τι είναι αυτός...

- Τότε περίμενε ως αύριο και πήγαινε να φέρεις στρατιώτες.

- Δεν έχω ανάγκη να περιμένω ως αύριο. Όπου και αν είναι θα περάσει μια περιπολία. Δεν έχω παρά να κατέβω ως το μεγάλο δρόμο για να τους βρω. Εσύ ωστόσο να πας εκεί που χωρίζουν οι δρόμοι. Εκεί θα σε βρω. Αν τους δεις να περάσουν πριν έλθω, μην τα χάσεις. Μαχαίρωσε τον έμπορο, αυτός έχει τα χαρτιά...

Ο Αλέξιος έσκυψε στο αυτί της Θέκλας.

- Κατέβα με προσοχή, ψιθύρισε.

Η Θέκλα κατέβηκε και ο Αλέξιος την ακολούθησε. Το φεγγάρι πρόβαινε πίσω από την κορυφή του βουνού.

Η καρδιά της Θέκλας χτυπούσε σκεπαρνιές στο στήθος της.

Ο Αλέξιος πήρε το πρόσωπο της στα δυο του χέρια και την κοίταξε.

- Φοβάσαι; ρώτησε.

- Όχι, αποκρίθηκε η Θέκλα.

Από τη χαραματιά του βράχου εξακολουθούσαν ν' ακούονται οι δυο φωνές σα μουρμουρίσματα.

Ο Αλέξιος έβγαλε όλα του τα χαρτιά, μαζί και το γράμμα του καλόγερου για το δεσμοφύλακα της Σκάμπας, και τα έδωσε της Θέκλας.

- Γρήγορα, της είπε, κρύψε τα στον κόρφο σου. Η Θέκλα τάρκρυψε αμέσως.

Ύστερα πήρε ο Αλέξιος το δαχτυλίδι του Χρυσήλιου και το πέρασε στο χέρι της. Ήταν μεγάλο πολύ για τα λεπτά της δάχτυλα.

- Πέρασε το στην αλυσίδα που έχεις στο λαιμό σου, γρήγορα, της είπε.

Και το έκρυψε κι αυτό η Θέκλα στο στήθος της, πλάγι στο τίμιο ξύλο.

Ο Αλέξιος έβγαλε το μαχαίρι του Ασώτη.

- Τι θα κάνεις τώρα; ρώτησε η Θέκλα.

- Θα εκδικήσω τον πάτερ - Παφνούτιο.

- Αλέξιε!

- Ήταν ή επί τας. Ήλθε η ώρα, Θέκλα, να θυμηθείς πως είσαι Γαλαξειδιώτισσα.

- Έννοια σου! Το θυμούμαι. Τι θέλεις να κάμω; Οι ομιλίες εξακολουθούσαν μέσα στο βράχο.

Ο Αλέξιος πήρε τη γυναίκα του στην αγκαλιά του και τη φίλησε.

- Ν' ανέβεις τώρα στο βράχο εκεί και ν' ακούς. Σαν καταλάβεις πως βγαίνουν, κάνε μου νόημα, τους περιμένω εδώ. Αν νικήσω, φεύγομε αμέσως για το Δυρράχιο. Αν πέσω, θα φύγεις εσύ μόνη. Κρύψου όπου μπορείς, φύγε όπως μπορείς, μα πρέπει να φθάσεις στο Δυρράχιο... ακούς; Πρέπει να φθάσεις στο Δυρράχιο!

Η Θέκλα έκλεισε το στόμα του με το χέρι της.

- Σώπα... ψιθύρισε, έρχονται...

Οι ομιλίες είχαν σταματήσει.

Από το μέρος του γκρεμού ακούστηκαν βήματα που πλησίαζαν.

Ο Αλέξιος έσπρωξε τη Θέκλα σε κάτι χαμόδεντρα και στάθηκε με τη ράχη στο βράχο.

Έξαφνα πρόβαλαν δυο άντρες. Στο άσπρο φως του φεγγαριού, ο Αλέξιος αναγνώρισε τον καλόγερο με τα μαύρα γένια και το μαραγκό του χωριού, τον ψευτοανεψιό του.

Την ίδια ώρα τον είδαν κι αυτοί.

Ο μαραγκός ξεστόμισε μια βλαστήμια κι αρπάζοντας το μαχαίρι του χίμησε πάνω στον Αλέξιο.

Δεν πρόφθασε όμως να τον χτυπήσει. Γοργά ρίχτηκε ο Αλέξιος στο πλάγι και του κάρφωσε το μαχαίρι του στο λαιμό.

Ο μαραγκός σωριάστηκε ψυχορραγώντας.

Ο Μπόρις είχε κοντοσταθεί, δισταχτικός. Καθώς όμως είδε το σύντροφο του να πέφτει, μούγκρισε σα θηρίο. Έβγαλε από τον κόρφο του ένα μαχαίρι, μ' αντί να χτυπήσει τον Αλέξιο από μπρος, προσπάθησε να τον πλησιάσει με πονηριά, για να τον αναγκάσει ν' απομακρυνθεί από το βράχο.

- Θα σε σφάξω σα σκυλί! ούρλιασε.

Από το μεγάλο δρόμο ανέβηκε έξαφνα μια βοή από κλαγγή όπλων και ποδοβολητά αλόγων.

- Η περιπολία! μουρμούρισε η Θέκλα. Αχ, Αλέξιε μου, καημένε.

Μα ο Αλέξιος, σφίγγοντας το μαχαίρι του, περίμενε ατάραχα να του ριχτεί ο ψευτοκαλόγερος. Καθώς σήκωσε αυτός το χέρι να χτυπήσει, του τράβηξε ο Αλέξιος μια ξανάστροφη με τέτοια ορμή, που τ' όπλο πέταξε από τα χέρια του.

Ήταν όμως θηρίο στη δύναμη ο Μπόρις, όπως το είχε πει ο σύντροφος του. Ξέφυγε τη μαχαιριά του Αλέξιου και, ζυγώνοντας τον άρπαξε από τη μέση και τον έσφιξε στα σιδερένια του χέρια τόσο, που κόπηκε η αναπνοή του και παράλυσαν οι κινήσεις του.

Η στιγμή ήταν φοβερή. Ο Αλέξιος πέταξε το μαχαίρι του και μ' ένα τινάγμα απελπισμένο ελευθέρωσε τα χέρια του.

Ο θυμός γιγάντωνε τη δύναμη του. Άρπαξε τον κατάσκοπο από το λαιμό κι τον έσφιξε με λύσσα να τον πνίξει.

- Βοήθεια! φώναξε αυτός, και με πνιγμένη φωνή ξαναείπε: Βοήθεια! Κλέφτες... Με σφάζουν...

Οι στρατιώτες από το δρόμο είχαν ακούσει την πρώτη φωνή του Μπόρις. Στο φως του φεγγαριού είδαν δυο άντρες που πάλευαν κι έτρεξαν κατά το βουνό.

Η Θέκλα πετάχθηκε από τον κρυσώνα της, μα ο Αλέξιος δεν την είδε.

Ο θυμός τον τύφλωνε. Έσφιγγε ολοένα περισσότερο το λαιμό του Μπόρις, που γύρευε με απελπισμένα τινάγματα να ξεφύγει από τα χέρια που σαν τσιγκέλια τον έσερναν αβάσταχτα προς τον γκρεμό.

Ο Αλέξιος δε μιλούσε. Με σφιγμένα δόντια πάλευε, γυρεύοντας να φέρει τον εχθρό του στο χείλι του βουνού.

Κι έξαφνα, σαν πτώμα τον σήκωσε στα δυνατά του χέρια και με μια σπρωξιά τον γκρέμισε στο χάος.

Το σώμα τινάχθηκε από βράχο σε βράχο και κυλίστηκε ματωμένο και άμορφο στη ρίζα του βουνού.

Η Θέκλα, κολλημένη στο βράχο, είχε ακολουθήσει με αγωνία την πάλη.

Καθώς είδε τον κατάσκοπο να χάνεται στο γκρεμό, ρίχθηκε προς τον άντρα της.

- Τρέχα! Για το Θεό, τρέχα! Οι στρατιώτες φθάνουν...

Ο Αλέξιος άρπαξε το χέρι της κι έτρεξαν μαζί κατά τα δέντρα όπου χώθηκαν.

- Τ' άλογα μας! Αχ, να τα προφθαιναμε!

Μα οι στρατιώτες ανέβαιναν. Ούτε εκατό βήματα δεν τους χώριζαν πια.

Ο Αλέξιος έριξε πίσω μια ματιά και είδε πως ήταν αδύνατο πια να γλιτώσουν.

Οι στρατιώτες είχαν φθάσει τόσο κοντά, που θα τους έβρισκαν μες στα δέντρα και θα τους έπιαναν και τους δυο.

- Φύγε, Θέκλα, μόνη σου, φύγε! της φώναξε, κι εκτέλεσε συ την αποστολή μου.

- Όχι, μαζί θα πεθάνομε, αποκρίθηκε κείνη. Δε σ' αφήνω!

- Φύγε! της πρόσταξε. Φύγε για να πας εκεί που ξέρεις... Το θέλω!

Η φωνή του ήταν τόσο επιτακτική, που τη νίκησε.

Θυμήθηκε έξαφνα το Γαλαξίδι, το θάνατο του Χαραλάμπη, την καταστροφή που είχε πέσει στην πατρίδα της σαν πλάκωσαν οι Βούλγαροι. Ξύπνησε μέσα της ακράτητο και δυνατότερο και από την αγάπη της ακόμα, το μίσος για τους εχθρούς της πατρίδας της.

Έριξε το χέρι της γύρω στο λαιμό του, τον φίλησε και χάθηκε μες στα δέντρα.

Ο Αλέξιος δεν είχε σταματήσει. Έτρεχε ίσια προς το μέρος όπου είχαν αφήσει τ' άλογα τους.

Μα δυο στρατιώτες τον είδαν, έκαμαν έναν αλλόγυρο και του έκοψαν το δρόμο. Την ίδια στιγμή έφθαναν πίσω του οι υπόλοιποι άντρες της περιπολίας. Τον έζωσαν, τον έριξαν χάμω και τον έπιασαν.

Ο Αλέξιος δεν είχε πια ούτ' ένα μαχαίρι απάνω του. Αφού τον έδεσαν χεροπόδαρα, ο αξιωματικός της περιπολίας πρόσταξε να τον φέρουν μπροστά.

- Πώς σε λένε; ρώτησε.

- Σου είναι αδιάφορο, αποκρίθηκε ο Αλέξιος.

- Πρόσεξε! Μπορώ να σε σφάξω! είπε με θυμό ο αξιωματικός.

- Το κέφι σου, αποκρίθηκε ο Αλέξιος. Ο αξιωματικός άφρισε.

- Θα σε ψήσω ζωντανό!

- Είμαι στα χέρια σου, είπε ο Αλέξιος.

Ο Βούλγαρος σήκωσε τη λόγχη του να τον τρυπήσει. Μα βασταχθηκε.

- Όχι, είπε γελώντας σαρκαστικά. Θα σου έκανα πολύ μεγάλη χάρη! Άλλο τέλος σου χρειάζεται σένα. Να μου πεις αμέσως, γιατί σκότωσες αυτό τον άνθρωπο;

- Δεν έχω λόγο να σου δώσω, αποκρίθηκε ο Αλέξιος.

- Ψάξτε τον, πρόσταξε ο αξιωματικός.

Οι στρατιώτες τον έγδυσαν και σκάλισαν τα ρούχα του. Δε βρήκαν όμως κανένα χαρτί, ούτε τίποτα που να έλεγε τ' όνομα του, την τέχνη του. Βρήκαν όμως την πέτσινη ζώνη που είχε μέσα ακόμα πολλά χρήματα.

- Πού βρήκες αυτά τα φλουριά; ρώτησε ο αξιωματικός.

Ο Αλέξιος δεν αποκρίθηκε.

- Δε θέλεις να μου το πεις; ξαναείπε ο Βούλγαρος. Ο Αλέξιος σιωπούσε.

- Η σιωπή του τον καταδικάζει, είπε ο αξιωματικός στους στρατιώτες. Το πράμα είναι φανερό. Τον σκότωσε, τον έκλεψε και γύρευε να πάρει τα βουνά. Δέστε τον σ' ένα άλογο και δρόμο για τη Σκάμπα. Εκεί, στα χέρια του δήμιου θα πει την αλήθεια και θ' αποφασιστεί η τύχη του.

Καβαλίκεψαν πάλι όλοι, έδεσαν τον Αλέξιο σ' ένα άλογο και βιαστικά κατέβηκαν το βουνό ως κάτω, στο μεγάλο δρόμο.

Ύστερα έστρεψαν δεξιά και τράβηξαν κατά τη Σκάμπα.

ΙΒ'. ΘΕΚΛΑ

Η ΘΕΚΛΑ είχε κρυφθεί μέσα στα χαμόκλαδα. Είδε τους στρατιώτες που κυνηγούσαν τον άντρα της, τους είδε που τον έπιαναν, και από μακριά άκουσε την προσταγή του αξιωματικού και το ποδοβολητό των αλόγων που έφευγαν. Όλα ησύχασαν.

Βαθιά σιωπή απλώθηκε στο κοιμισμένο δάσος. Η Θέκλα αισθάνθηκε τότε όλη την απέραντη ερημιά της. Ρίχθηκε καταγής στο μαλακό χώμα, ακούμπησε το κεφάλι στα σταυρωμένα χέρια, κι από τα βάθη της ψυχής της προσευχήθηκε στο Θεό και παρακάλεσε να πεθάνει εκεί που βρίσκονταν...

Η ησυχία ήταν απόλυτη. Της φάνηκε σα να είχε σταματήσει η ζωή. Ούτε αεράκι δε φυσούσε. Ήταν μόνη, κατάμονη, χαμένη...

Λίγη ώρα έμεινε έτσι, ακίνητη, αφανισμένη... Της πήραν τον Αλέξιο... θα τον σκότωναν! Τι την έμελε πια ο κόσμος όλος...

Έξαφνα από μέσα από το δάσος ένα χλιμίντρισμα τάραξε τη βαθιά εκείνη σιωπή.

Τότε θυμήθηκε η Θέκλα τ' άλογα τους που τα είχαν δέσει στα δέντρα, και μαζί με τ' άλογα θυμήθηκε την αποστολή της και τα τελευταία λόγια του Αλέξιου: «Φύγε να πας εκεί που ξέρεις. Το θέλω.»

Έμενε ένα καθήκον, καθήκον ιερό, δικό του, που εκείνος δεν πρόφθασε να το εκτελέσει και της το είχε αφήσει κληρονομιά, να το εκτελέσει αυτή στη θέση του...

Σηκώθηκε με βαριά, πονεμένη καρδιά και πήγε στην πυκνάδα του δάσους όπου είχαν δέσει τ' άλογα λίγες ώρες πρωτύτερα.

Τα βρήκε όπου τα είχαν αφήσει. Πήδηξε πάνω στο ένα, και άφησε το άλλο ελεύθερο να πάγει όπου θέλει.

Περνώντας από το βράχο είδε κάτι που γυάλιζε καταγής, στο φως του φεγγαριού. Κατέβηκε από τ' άλογο στο μέρος όπου είχε γίνει η πάλη και βρήκε το χρυσό μαχαίρι του Ασώτη στα χώματα, όπου είχε πέσει.

Τ' αναφιλητά την έπνιξαν, της φάνηκε πως η καρδιά της σπούσε.

Μάζεψε τ' όπλο και τόκρυψε στον κόρφο της.

Παρακάτω, σωριασμένο κοίτονταν το σώμα του σκοτωμένου

συντρόφου του Μπόρις.

«Καλύτερα να έπεφτε εδώ και ο Αλέξιος», σκέφθηκε η Θέκλα.
«Ενώ τώρα στα χέρια τους...»

Πως θα τον σκότωναν, δεν είχε την παραμικρή αμφιβολία. Μα με τι τρόπο θα τον σκότωναν;

Η ιδέα πως ίσως θα τον βασάνιζαν την ξετρέλανε. Σε μια στιγμή ξέχασε την αποστολή της, τα τελευταία λόγια του Αλέξιου, όλα.

Πήδηξε στο άλογο της και σα σαΐτα κατέβηκε το βουνό και γύρισε κατά τη Σκάμπα. Μια και μόνη σκέψη βούιζε στο κεφάλι της, σα σήμαντρο θανατικό: «Θα τον βασανίσουν!... Θα τον βασανίσουν!...»

Όσο πήγαινε αγωνίζονταν να βρει με τι τρόπο μπορούσε να φθάσει ως τον Αλέξιο, όταν έξαφνα θυμήθηκε το γράμμα του μικρού καλόγερου.

«Ευλογημένο τ' όνομα του Κυρίου!», είπε μέσ' από την καρδιά της. «Θα πάγω ίσια στη φυλακή.»

Τα χαράματα έφθασε στη Σκάμπα. Έξω από την πύλη είδε μερικούς χωρικούς που περίμεναν με ζώα φορτωμένα χορταρικά ν' ανοίξουν οι πόρτες. Η Θέκλα χώθηκε ανάμεσα τους και μπήκε στη χώρα μαζί τους.

Ρώτησε ένα χωρικό πού ήταν η φυλακή, και, αφού της την έδειξε, πήγε και χτύπησε την πόρτα.

Κανείς δεν της αποκρίθηκε. Χτύπησε πάλι.

Από μέσα ακούστηκε μια θυμωμένη αντρικία φωνή:

- Μα δε θα μας αφήσουν να κοιμηθούμε σήμερα; Ποιος είναι πάλι, τέτοιες άγριες ώρες! Δεν τραβάς το δρόμο σου, όποιος και αν είσαι!

- Άνοιξε, άνοιξε! φώναξε η Θέκλα. Άνοιξε! Είναι βία!

Ακούστηκαν από μέσα βαριά βήματα, κι ένας γέρος μισοάνοιξε την πόρτα και πέρασε έξω το κεφάλι του.

- Τι θέλεις; ρώτησε απότομα.

- Το δεσμοφύλακα τον Παγράτη, αποκρίθηκε η Θέκλα.

- Εγώ είμαι, τι με θέλεις;

- Έρχομαι από τη μονή του Αγίου Γρηγορίου, είπε η Θέκλα.

Το πρόσωπο του δεσμοφύλακα έλαμψε. Άνοιξε την πόρτα διάπλατα και παραμέρισε να την αφήσει να περάσει.

- Καλώς όρισες, παλικάρι μου... Και δεν τόλεγες πρωτύτερα πως έρχεσαι απ' τον Άη - Γρηγόρη; είπε χαρούμενος. Κόπιασε μέσα να μας τα πεις.

Και την πήγε στο καμαράκι του, μέσα στη φυλακή, όπου κατοικούσε μαζί με τη γυναίκα του.

- Ξύπνα, γριά μου, φώναξε μπαίνοντας μέσα. Γραφτό μας είναι σήμερα να μην κοιμηθούμε. Μα τούτη τη φορά δε θα παραπονεθείς που σε αγουροξύπνησαν.

Μια γυναίκα με άσπρα μαλλιά σηκώθηκε από το στρώμα όπου μισοκοιμούνταν και κοίταξε τη Θέκλα με περιέργεια.

- Καλώς μας ήλθες, είπε προσφέροντας της ένα σκαμνί. Κάθησε, παιδί μου, να ξεκουραστείς και να ζεσταθείς. Φαίνεσαι κουρασμένος. Έρχεσαι από μακριά;

- Από τη μονή του Αγίου Γρηγορίου, αποκρίθηκε η Θέκλα.

- Από την ιερή μονή! φώναξε με χαρά η κυρά Παγράταινα. Η Παναγία να σ' έχει καλά! Πες μου αν είδες το παιδί μου, ένα ωραίο παλικάρι, με τα ομορφότερα μάτια του κόσμου, και την πιο χρυσή καρδιά...

- Σου έφερα γράμμα του, διέκοψε η Θέκλα, και η φωνή της μαρτυρούσε τέτοια κούραση, που, με όλη της τη χαρά, η γριά παρατήρησε την κακή της όψη.

Την πλησίασε, πήρε το χέρι της και το χαίδεψε.

- Τι έχεις, παλικάρι μου; ρώτησε με καλοσύνη. Μη δεν είσαι καλά;

- Μήπως θέλεις να ξαπλωθείς λιγάκι; ρώτησε ο δεσμοφύλακας.

Η Θέκλα πάλευε για να συγκρατήσει τα δάκρυα. Έβγαλε από τον κόρφο της το γράμμα του καλόγερου και το έδωσε της μητέρας του.

- Διάβασε το, είπε' ύστερα μιλούμε.

Εκεί που, σκυμμένοι κοντά στο λυχνάρι, διάβαζαν οι δυο γέροι το γράμμα του παιδιού τους, η Θέκλα, καθισμένη πλάγι στο τζάκι, γύριζε χίλια σχέδια στο μυαλό της.

Είχε έλθει με σκοπό μόνο να δει τον Αλέξιο. Μα τώρα που ήταν μέσα στη φυλακή κι έβλεπε το αγαθό πρόσωπο του δεσμοφύλακα και το μειλίχιο χαμόγελο της γυναίκας του, γεννιούνταν μέσα της η τρελή ελπίδα να σώσει τον άντρα της με τη βοήθεια των καλών

αυτῶν ἀνθρώπων, που ἴσως θα λυποῦνταν τη δυστυχία της ἀν τους ἐξόρκιζε στ' ὄνομα του ἀγαπημένου γιού τους.

Ἐξαφνα γύρισε ἡ γριά και τη ρώτησε.

- Και πότε φθάσατε στη Σκάμπα με τον ἀφέντη σου;

- Τώρα, ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα. Και ἦλθα ἴσια ἐδῶ.

- Ἐτσι, πρὶν ξημερώσει; ἔκανε ὁ δεσμοφύλακας. Και ὁ ἀφέντης σου σ' ἄφησε ἀμέσως να μας φέρεις τὸ γράμμα; Καλὰ τον μάντεψε ὁ γιός μου, και γράφει πως ἡ ευγένεια της ψυχῆς του εἶναι τέτοια που φαίνεται και ἀπὸ τὸ πρόσωπο του. Πες μας πού κἀθεται; Θα πάγει ὕστερα ἡ γυναίκα μου να τον ευχαριστήσῃ.

Τα χεῖλια της Θέκλας ἔτρεμαν.

- Ὁ ἀφέντης μου... ὁ ἀφέντης μου... ἄρχισε, μα δὲν μπόρεσε να ἐξακολουθήσῃ.

Ἐκανε να σηκωθεῖ, τα γόνατα της κόπηκαν, ἔπεσε βαριά στο πάτωμα και ξέσπασε στα κλάματα.

Κατατρομαγμένη ἔσκυψε ἡ γριά να τη βοηθήσῃ, και, καθὼς ἔκανε να της σηκῶσει τὸ κεφάλι, ἔφυγε ὁ κίτρινος σκούφος και τα μαλλιά της Θέκλας χύθηκαν στη ράχη της.

- Παναγία μου! ψιθύρισε ἡ κυρά Παγρᾶταινα, γυναίκα εἶναι!

Με τη βοήθεια του γέρου τη σήκωσε και την ἔβαλε στο στρώμα.

Ἡ Θέκλα εἶχε κρυμμένο τὸ πρόσωπο της στα χέρια της κι ἐκλαιγε με βαθιὰ ἀναφιλητὰ, νικημένη ἀπὸ την ἀγωνία και την κούραση.

Ὁ δυο γέροι, γονατισμένοι κοντὰ της, ἔβρεχαν κάθε λίγο τὸ μέτωπο της με ἀνθόνερο· «ὦσπου να ἡσυχᾶσει ἡ καρδιά της», ἔλεγε ἡ κυρά Παγρᾶταινα.

- Ἐλα, κόρη μου, κάνε θάρρος, εἶπε συμπονετικά ὁ δεσμοφύλακας. Δὲν εἶναι καλὸ να κλαις ἔτσι...

Και ἡ γυναίκα του, κουνώντας τὸ κεφάλι και σηκώνοντας κάθε λίγο τα χέρια της στον οὐρανὸ, μουρμούριζε:

- Σε τι καιρούς ζοῦμε, Παναγίτσα μου!..

Ἡ Θέκλα σκούπισε τα δάκρυα της και σηκώθηκε.

- Ἐφεραν κανέναν ἄνθρωπο ἐδῶ τη νύχτα; ρώτησε τὸ δεσμοφύλακα.

- Ναι! Μας χάλασαν τὸν ὕπνο ἀπὸ τ' ἄγρια μεσάνυχτα, για να

κλειδώσω έναν κακούργο, που είχε σκοτώσει, λέει, δυο ανθρώπους. Σήμερα το πρωί θα τον βασανίσουν αποκρίθηκε ο γέρος.

Η Θέκλα ανατρίχιασε.

- Γιατί θα τον βασανίσουν; αναφώνησε με φρίκη.

- Πρώτα για να ομολογήσει. Ύστερα και για να τον θανατώσουν. Έτσι σκοτώνουν τους φονιάδες, αποκρίθηκε ο γέρος.

- Για το Θεό, σόπα! βόγγησε η Θέκλα. Δεν είναι φονιάς! Είναι ήρωας ο άντρας μου.

Και ξέσπασε στα κλάματα, χειρότερα παρά πριν.

Μόλις ησύχασε λίγο, τους διηγήθηκε πως πήγαιναν στο Δυρράχιο και στο δρόμο απάντησαν τους κατασκόπους που θέλησαν να τους σκοτώσουν πως ο άντρας της πάλεψε μονάχος με τους δυο και τους σκότωσε, και πως τότε έφθασαν οι στρατιώτες και τον έπιασαν και τον πήραν στη φυλακή, τάχα πως είναι φονιάς και κλέφτης.

- Και γιατί δεν τους είπε την αλήθεια; ρώτησε ο δεσμοφύλακας.

Η Θέκλα τον κοίταξε ίσια στα μάτια.

- Τι είσαι συ; τον ρώτησε. Βούλγαρος;

Ο γέρος έριξε πίσω του μια γοργή ματιά, να βεβαιωθεί πως η πόρτα ήταν κλειστή.

- Ο γιός μου είναι ορθόδοξος Έλληνας παπάς, είπε σε χαμηλή φωνή. Αυτό δε σου αρκεί να καταλάβεις;

- Ναι, είπε η Θέκλα, μου αρκεί. Κι αν σου πω κι εγώ πως είμαστε από την ίδια μεγάλη πατρίδα, ίσως καταλάβεις και συ γιατί δε μίλησε ο άντρας μου!

Ο Παγράτης την κοίταξε σιωπηλά. Πού και πού αργοκουνούσε το κεφάλι συλλογισμένος, σα να μην έμπαινε στο νόημα.

- Δεν πιστεύεις πως ο άντρας μου είναι αθώος; ρώτησε η Θέκλα με δάκρυα στη φωνή.

- Δε λέω αυτό, είπε ο γέρος, μη συγχίζεσαι, κόρη μου, μα δεν καταλαβαίνω γιατί δεν είπε πως δεν ήταν κλέφτης. Καλά, ας μην έλεγε πως είναι Έλληνας, μα ας απέδειχνε πως ήταν αθώος και πως οι άλλοι δυο ήθελαν να τον σκοτώσουν. Αυτό τάχα δεν μπορούσε να το κάνει;

- Και αν σου πω πως ίσως είχε λόγο, λόγο μεγάλο και ιερό, να μην αποδείξει την αλήθεια, θα με πιστέψεις;

- Δε σε καταλαβαίνω, είπε ο γέρος.

Η Θέκλα έβγαλε το σταυρό της και τον έδειξε στο δεσμοφύλακα.

- Μέσα έχει τίμιο ξύλο, είπε. Ορκίσου εδώ πάνω να βαστάξεις το μυστικό μου.

Ο γέρος άπλωσε το χέρι και ορκίστηκε. Και η κερα-Παγράταινα, αφού σταυροκοπήθηκε πρώτα με ευλάβεια, ορκίστηκε κι αυτή.

Τότε η Θέκλα έβγαλε από τον κόρφο της το πιστοποιητικό έγγραφο με την αυτοκρατορική βούλα και το έδειξε του δεσμοφύλακα.

- Τώρα πιστεύεις; ρώτησε.

Ο γέρος, καθώς είδε και αναγνώρισε τη βούλα, που τόσα χρόνια ήταν γι' αυτόν το σημάδι της ανώτατης και πιο σεβαστής αρχής, έπεσε στα γόνατα και προσκύνησε.

- Πρόσταξε, κόρη μου, είπε με συγκίνηση. Είμαι δούλος σου από τώρα και στο μέλλον.

ΙΓ'. «ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ»

Όταν έφθασε η βουλγαρική περιπολία στο φρούριο της Σκάμπας με τον Αλέξιο, το φεγγάρι ήταν ακόμα ψηλά. Περνώντας την πόρτα, ο Αλέξιος έριξε μια τελευταία ματιά πίσω στην κοιμισμένη φύση και στον ασημένιο δίσκο του φεγγαριού, και ακολούθησε τους στρατιώτες στη φυλακή.

Ήξερε πως δε θα ξανάβλεπε πια ποτέ τα βουνά της Ηπείρου, ούτε τα σκοτεινά της δάση, ούτε τα ηλιόλουστα λιβάδια, ούτε το αγαπημένο πρόσωπο της Θέκλας. Μ' εκείνο το τελευταίο του βλέμμα είχε στείλει στην ανοιξιάτικη φύση τον τελευταίο του αποχαιρετισμό.

Τον κατέβασαν οι στρατιώτες από μια στενή σκάλα και τον έσπρωξαν μέσα σ' ένα μαύρο κατώγι, όπου τον άφησαν μονάχο και αμπάρωσαν την πόρτα.

Μύριζε μούχλα, και η υγρασία, κρύα και διαπεραστική, πήγαινε ως τα κόκαλα. Το φως δεν έμπαινε ποτέ ως εκεί μέσα, ούτε είχε καν παράθυρο. Και οι στρατιώτες δεν είχαν αφήσει το φανάρι τους.

Ο Αλέξιος θέλησε να περπατήσει απάνω - κάτω, να ζεσταθεί λίγο. Μα το μέρος ήταν τόσο στενό, που παραιτήθηκε, και, πασπατεύοντας, ζήτησε να βρει ένα σκαμνί να καθήσει.

Δε βρίσκονταν όμως κανένα έπιπλο στη σκοτεινή εκείνη τρύπα. Μόνο μερικά παλιάχυρα ήταν ριγμένα σε μια γωνιά. Κι εκεί ξαπλώθηκε ο Αλέξιος.

Τα μάτια του έκαιαν από την αγρυπνία, το κεφάλι του ήταν βαρύ. Προσπάθησε να κοιμηθεί, μα το μυαλό του ήταν πάρα πολύ παραγμένο για να μπορέσει να βρει ησυχία.

Τη ζωή του την είχε θυσιάσει, δεν τον έμελε. Μα έμενε η αποστολή του ανεκπλήρωτη. Θα κατόρθωνε άραγε η Θέκλα, γυναίκα αδύνατη και τόσο νέα, να φθάσει μόνη στο Δυρράχιο, χωρίς βοήθεια και χωρίς χρήματα;

Τη συλλογίζονταν μόνη στα βουνά, στον τρόπο της νύχτας, απροστάτευτη μέσα σε τόσους κινδύνους, εκτεθειμένη στην αγριότητα των ζώων και των ανθρώπων.

Η σκέψη αυτή τον τρέλαινε, γύρευε να τη διώξει, μα έρχονταν και ξανάρχονταν αδιάκοπα, και μεγάλωνε ολοένα το μαρτύριο του.

Και η ώρα περνούσε...

Θα ήθελε να έσβηνε από τη μνήμη του τις σκέψεις που τον βασάνιζαν. Θα ήθελε να ξεχνούσε πως ο Αυτοκράτορας του εμπιστεύθηκε μια δύσκολη δουλειά, πως του είπε: «Δεν αρκεί να πεθάνεις για μένα, πρέπει και να φθάσεις.»

Κι εκείνος είχε υποσχεθεί. Και όμως δεν έφθασε. Δεν επέτυχε. Έπεσε στο δρόμο, ανάξιος της εμπιστοσύνης του Βασιλέα του... ανάξιος... ανάξιος... ανάξιος!...

Έσφιξε το κεφάλι του στα δυο του χέρια:

«Ω! λίγον ύπνο!... Λίγον ύπνο!... Να ξεχάσω!...»

Η ώρα περνούσε μα ο ύπνος δεν ήρχονταν.

Αυτόν θα τον σκότωναν, το ήξερε, θα τον βασάνιζαν ίσως, κι αυτό το ήξερε. Μα τι ήταν αυτά τα βασανιστήρια, εμπρός στην αγωνία της ψυχής του, που τον θέριζε και τον τρέλαινε;

Έξαφνα άκουσε βήματα. Ήρχονταν βέβαια να τον πάρουν για να τον βασανίσουν.

Σηκώθηκε μ' έναν πήδο κι ακούμπησε στον τοίχο. Δεν ήθελε να τον δουν καταγής, θα τους ακολουθούσε με το κεφάλι ψηλά και με σταθερό βλέμμα.

Τα βήματα σταμάτησαν μπροστά στην πόρτα. Άκουσε το κλειδί που γύριζε μέσα στην κλειδαριά, και τις αμπάρες που έπεφταν. Η πόρτα άνοιξε σιγά, και φως χύθηκε μέσα στο κατώγι του.

Ένα λιγνό αγορίσιο κορμί, μ' ένα φανάρι στο χέρι, μπήκε μέσα και η πόρτα έκλεισε βιαστικά.

Το αγόρι σήκωσε το φανάρι και κοίταξε γύρω. Η τρεμουλιάρικη φλόγα φώτισε το χλωμό άσαρκο πρόσωπο του, μισοκρυμμένο από πλήθος καστανά μαλλιά.

Ο Αλέξιος έβγαλε μια φωνή.

- Θέκλα.

Την άρπαξε στην αγκαλιά του, την έσφιξε στο στήθος του... δυο ραγισμένες καρδιές που χτυπούσαν πλάι - πλάι, για τελευταία φορά...

Κάμποση ώρα, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος δεν μπόρεσε να βγάλει μιλιά.

- Θέκλα... γυναίκα μου, μουρμούρισε ο Αλέξιος. Γιατί ήλθες εδώ!

- Για να σε σώσω, είπε σιγά η Θέκλα.

- Για να με σώσεις;

Την κοιτάζε χωρίς να καταλαβαίνει.

- Πώς θα με σώσεις; Πώς ήλθες; Πώς μπήκες μέσα;

- Με το γράμμα του μικρού καλόγερου.

Και καθισμένη στ' άχυρα σιμά του, με το κεφάλι ακουμπισμένο στον ώμο του, του διηγήθηκε πώς πήρε το άλογο, πώς βρήκε το μαχαίρι του Ασώτη, πώς της ήλθε τρελός ο πόθος να τρέξει στη Σκάμπα να τον ξαναδει, πώς θυμήθηκε το γράμμα και πώς έπεισε το δεσμοφύλακα να την αφήσει να μπει στο κατώγι του.

- Και τώρα, Αλέξιε, θα φύγεις μαζί μου, εξακολούθησε. Σαν είναι ώρα, θα έλθει ο Παγράτης να σ' ετοιμάσει να βγεις από δω.

Και του εξήγησε το σχέδιο.

Ο δεσμοφύλακας θα έφερνε φορέματα της γυναίκας του, θα έντυνε τον Αλέξιο και θα έβγαιναν μαζί από τη φυλακή, χωρίς να τον γνωρίσουν οι στρατιώτες που ήδη περίμεναν απέξω να έλθει η ώρα να τον παραλάβουν για την εκτέλεση της ποινής του.

- Ποια είναι η ποινή μου; ρώτησε ο Αλέξιος. Η Θέκλα ανατρίχιασε.

- Η πιο ντροπιασμένη και η πιο φοβερή απ' όλες, το παλούκωμα, με όλα τα βασανιστήρια που κάνουν στους κλέφτες και στους φονιάδες.

- Το περίμενα πως θα με βασανίσουν, είπε ο Αλέξιος. Μα όταν μ' έπιασαν, δεν είχα πια το μαχαίρι του Ασώτη, που θα μ' έσωζε τουλάχιστον από τη ντροπή της άτιμης εκτελέσεως.

- Σου το έφερα, είπε η Θέκλα, βγάζοντας το από τον κόρφο της. Καλό είναι να το έχεις. Αν σε πιάσουν στο δρόμο, θα έχεις ένα όπλο.

Το άρπαξε ο Αλέξιος με χαρά.

- Θ' αληθέψουν τα λόγια που μου είπε ο Ασώτης, όταν μου το έδωσε, είπε. Τώρα ήλθε η ώρα που ο φίλος αυτός θα με σώσει από τη ντροπή. Άκουσε, Θέκλα, κι απάντησε μου με ειλικρίνεια. Θα ήθελε ο δεσμοφύλακας να σε βοηθήσει να πας στο Δυρράχιο;

- Ναι! Η γυναίκα του μου πρότεινε να με πάγει η ίδια, σα συγγενισιά της. Πηγαίνει, λέγει, συχνά εκεί για να δει την αδελφή της.

- Λοιπόν να φύγεις αμέσως και να παρατήσεις κάθε προσπάθεια

να με σώσεις εμένα.

- Αλέξιε, όχι, φώναξε η Θέκλα. Θα φύγομε μαζί! Πήρε τα δυο της χέρια, που ήταν γύρω στο λαιμό του, και τα έσφιξε δυνατά στα δικά του.

- Θέκλα, άκουσε, της είπε με συγκινημένη βαθιά φωνή. Σου μιλώ σα να ήσουν άντρας, γιατί ξέρω πως είσαι άξια να με καταλάβεις. Μου εμπιστεύθηκε ο Βασιλέας μου μιαν αποστολή που ορκίστηκα να την εκτελέσω. Για να βαστάξω την υπόσχεση μου θα θυσιάζα και την τιμή μου και την αγάπη μου και σένα ακόμα. Τώρα ήλθε η ώρα που θα δείξομε αν αξίζομε την εμπιστοσύνη του Βασιλέα. Αν φύγεις μόνη σου, τίποτα δε θα σ' εμποδίσει πια να φθάσεις στο Δυρράχιο σα συγγένισσά της Παγράταινας. Ο δρόμος σου είναι τώρα ανοιχτός. Αν δοκιμάσεις όμως να με σώσεις, θα μας πιάσουν και τους δυο.

Η Θέκλα έκρυψε το πρόσωπο της στα χέρια της.

- Αλέξιε, Αλέξιε, γόγγυσε, δεν μπορώ να σ' αφήσω! Γιατί να πας στο θάνατο, αν υπάρχει μια ελπίδα να σωθείς;

- Γιατί είναι αδύνατο αυτό που μου προτείνεις,

Θέκλα, είπε ο Αλέξιος. Μεγαλόσωμος όπως είμαι, δε μπορώ να περάσω για γυναίκα. Θα δουν αμέσως την απάτη. Μα και αν υποθέσεις πως θα γελαστούν οι πρώτοι στρατιώτες, έξω, στην πύλη της πόλης φυλάγουν κι άλλοι φρουροί που εξετάζουν όλους εκείνους που μπαίνουν και βγαίνουν. Με το φως της ημέρας πώς μπορείς να φανταστείς πως θα τους γελάσομε;... Θέκλα μου, το μήνυμα που αναλάβαμε να πάμε μεις στον Χρυσήλιο έχει τόση μεγάλη σπουδαιότητα, που κι αν ήταν μια ελπίδα σωτηρίας για μένα, πάλι θα έπρεπε να πας μόνη σου, αφού αυτός είναι ο μόνος βέβαιος τρόπος να φθάσει το μήνυμα στα χέρια του. Εσύ, σα γυναίκα που είσαι, περνάς εύκολα, και δεν είναι καν ανάγκη να φύγεις αμέσως. Μπορείς να ξεκινήσεις τη νύχτα. Ενώ εγώ δεν μπορώ να περιμένω το σκοτάδι, αφού πρόκειται να εκτελεστεί η ποινή μου πριν βραδιάσει. Η Θέκλα κρεμάστηκε στο λαιμό του.

- Αλέξιε, είπε με αγωνία, γιατί δε θέλεις να δοκιμάσεις αν υπάρχει ελπίδα;

- Γιατί δεν υπάρχει ελπίδα αγαπημένη μου, δεν το βλέπεις; Εσύ η ίδια μου είπες πως οι στρατιώτες περιμένουν κιόλας απέξω, δηλα-

δή πως κοντεύει η ώρα. Εάν έλθουν και δε με βρουν, θα μας κυνηγήσουν. Πώς μπορείς να ελπίζεις πως, έστω κι αν περάσομε από μέσα από τόσους φρουρούς, δε θα μας ξαναπιάσουν στο δρόμο, πριν κάνομε εκατό βήματα; Και τότε ούτε συ δε θα φθάσεις στο Δυρράχιο. Και θα ματαιωθεί το μεγάλο στρατιωτικό σχέδιο του Αυτοκράτορα.

Η Θέκλα δεν αποκρίθηκε.

Κρεμασμένη στο λαιμό του τον άκουε. Είχε κρύψει το πρόσωπο της στο στήθος του κι έμενε ακίνητη κι αποθαρρυσμένη.

Ήξερε πως ήταν σωστά τα λόγια του Αλέξιου. Την ώρα ακόμα που με το δεσμοφύλακα κατέστρωναν το σχέδιο της φυγής, είχε κάνει τη σκέψη πως ήταν αδύνατο να επιτύχει. Μόνο ο τίμιος αλλ' απλός αυτός άνθρωπος, τυφλωμένος από τον πατριωτικό ενθουσιασμό, που ύστερα από τόσα χρόνια είχε ξανανάψει πάλι στα στήθια του, μπορούσε να το θεωρήσει κατορθωτό. Κι εκείνη, από την πολλή της αγάπη, είχε παραδεχθεί το ανόητο αυτό σχέδιο, γιατί δεν έβρισκε κανένα άλλο. Και τώρα ακόμα, με όλ' αυτά που της έλεγε ο άντρας της και που τα ήξερε σωστά, πάλι δεν αποφάσιζε να τον εγκαταλείψει.

- Αλέξιε, είπε με σβησμένη φωνή, σκέψου κι ένα άλλο! Σε κατηγορούν πως είσαι κλέφτης και φονιάς, και συ, για να μην προδώσεις την αποστολή σου δε θέλησες να τους πεις ποιος είσαι. Θα πεθάνεις ατιμασμένος, ντροπιασμένος...

Η φωνή της έσβησε σ' ένα αναφιλητό. Ο Αλέξιος χάιδεψε τα μαλλιά της, τ' αγαπημένα καστανά μαλλιά που τη στόλιζαν τόσο πλούσια.

- Για την πατρίδα πρέπει να ξέρει κανείς και την τιμή του να θυσιάζει, είπε σιγά. Η τιμή μου έχει σημασία μόνο για τον εαυτό μου, Θέκλα. Κι εγώ είμαι ένας, θα περάσω και θα ξεχαστώ. Η πατρίδα όμως θα μείνει, και η πατρίδα είναι όλες οι γενιές που πέρασαν και οι γενιές που είναι, και κείνες που θα έλθουν. Το σκοπό μου μόνο βλέπω. Δε σημαίνει τι στοιχίζει η εκτέλεση του, φθάνει που εκτελείται...

Τα μάτια του ήταν πλημμυρισμένα όνειρα και σκέψεις. Ήταν σα να έβλεπε πέρα από τη Θέκλα, σε άλλους κόσμους.

- Το άτομο που χάνεται είναι τόσο ασήμαντο... εξακολούθησε

συλλογισμένος. Όταν σκεφθεί κανείς το μεγαλείο του έργου που είναι να γίνει, η θυσία ενός ή δυο ή δέκα ανθρώπων δε λογαριάζεται. Φτάνει που γίνεται η δουλειά...

Η Θέκλα τον άκουε συλλογισμένη κι αυτή. Τα λόγια του έμπαιναν βαθιά στην καρδιά της, κι αισθάνονταν όλο τους το βάθος.

Μα έξαφνα θυμήθηκε την ποινή του, το άτιμο παλούκωμα, το μαρτυρικό θάνατο, κι ανατρίχιασε.

- Αλέξιε, θα σε βασανίσουν!... μουρμούρισε.

- Όχι, αγάπη μου. Μου έφερες ένα φίλο που θα με σώσει από τον αργό και ντροπιασμένο θάνατο.

- Σκότωσε με πρώτα λοιπόν και σκοτώσου ύστερα. Δε θέλω να σ' αφήσω! Δε θέλω να ζήσω χωρίς εσένα.

- Θέκλα, θα ζήσεις! είπε με δύναμη ο Αλέξιος. Θα ζήσεις για να εκτελέσεις τη δική μου αποστολή! Το θέλω! Ορκίσου!

Δεν απαντούσε. Κρεμασμένη στο λαιμό του έκλαιγε με λυγμούς.

- Θέκλα, ορκίσου! ξαναείπε ο Αλέξιος. Ορκίσου πως, ό,τι και να γίνει, θα πας στο Δυρράχιο!

Βήματα ακούστηκαν απέξω. Το κλειδί έτριξε στην κλειδαριά και η πόρτα άνοιξε.

Ο Παγράτης μπήκε μέσα. Το πρόσωπο του ήταν ωχρό και τρομαγμένο. Έβαλε καταγής ένα μικρό δέμα.

- Γρήγορα, είπε του Αλέξιου, ντύσου, φόρεσε αυτά τα φορέματα. Αν αργήσεις, δεν το παίρνω πια απάνω μου να σε σώσω. Οι στρατιώτες ξεκινούν!

- Σώσε τη γυναίκα μου, πάρε την και φύγετε, είπε ο Αλέξιος, και ο Θεός να σου το πληρώσει, καλέ μου άνθρωπε! Εγώ δε φεύγω.

- Όχι, όχι! φώναξε η Θέκλα. Έλα και συ! Έλα, Αλέξιε!

- Φύγε, Θέκλα! Σου το προστάζω!

- Έλα και συ! Ή μένω μαζί σου κι ας με βασανίσουν και μένα...

Ο δεσμοφύλακας βγήκε να βεβαιωθεί πως έμενε ακόμα ελεύθερος ο διάδρομος.

- Θα μείνω εδώ κι ό,τι γίνει ας γίνει, είπε η Θέκλα κι έτρεξε να κλείσει την πόρτα.

Ο Αλέξιος κατάλαβε πως όσο ζει τίποτα δε θα πείσει τη γυναίκα του να φύγει.

Τη στιγμή που γύρισε η Θέκλα, άρπαξε κείνος το μαχαίρι του Ασώτη και το έμπηξε ολόκληρο στο στήθος του.

Έπεσε χωρίς να βγάλει ούτε αναστεναγμό. Η Θέκλα τον είδε, όρμησε σιμά του κι έπεσε στα γόνατα.

- Αλέξιε!... φώναξε.

Της φάνηκε πως τρελαίνονταν, δεν καταλάβαινε πια. Έσφιξε το μέτωπο της στα χέρια της.

- Θεέ μου! Θεέ μου., ψιθύρισε.

Έσκυψε πάνω του και πέρασε το χέρι της στο μέτωπο του.

- Αλέξιε... μ' ακούς;...

Άνοιξε τα μάτια του και την αναγνώρισε. Έκανε μια κίνηση για να σηκωθεί. Μα δεν μπόρεσε.

- Θέκλα!...

Έσκυψε πολύ κοντά του. Η φωνή του πνίγονταν. Μόλις τον άκουε πια.

- Θέκλα... ορκίσου...

- Ορκίζομαι, του αποκρίθηκε.

- Θα ζήσεις... για την πατρίδα...

- Ορκίζομαι, είπε πάλι η Θέκλα.

Έκανε να σηκώσει το κεφάλι του να τη φιλήσει.

Κοχλακιστό χύθηκε το αίμα από το στόμα του. Τα μάτια του έκλεισαν, το κεφάλι του έγειρε πίσω, νεκρό.

Την ίδια στιγμή άνοιξε η πόρτα κι ο δεσμοφύλακας μπήκε μέσα.

- Γρήγορα, γρήγορα! φώναξε. Ελάτε, ο διάδρομος είναι ελεύθερος από δω...

Σταμάτησε βλέποντας τον Αλέξιο καταγής.

- Ναι! είπε η Θέκλα με άτονη φωνή. Έρχομαι. Έσκυψε και φίλησε τον άντρα της για τελευταία φορά, και του έκλεισε τα μάτια. Ύστερα σηκώθηκε, μάζεψε το φανάρι και το μπογαλάκι με τα γυναικεία ρούχα και γύρισε κατά την πόρτα.

- Πάμε, είπε.

Ο δεσμοφύλακας την κοίταξε αποβλακωμένος.

- Πού πάμε; ρώτησε.

- Στο Δυρράχιο, αποκρίθηκε εκείνη σαν υπνωτισμένη.

Και μαζί βγήκαν στο σκοτεινό διάδρομο.

Όταν λίγα λεπτά αργότερα μπήκαν οι στρατιώτες στο κατώγι

του φυλακισμένου, τον βρήκαν ξαπλωμένο στ' άχυρα, βουτημένο στα αίματα, και μ' ένα διαμαντοστόλιστο μαχαίρι μπηγμένο στην καρδιά.

Ο αξιωματικός που τους διοικούσε έσκυψε και τον εξέτασε.

Τράβηξε το μαχαίρι από την πληγή και το κοίταξε στο φως του φαναριού.

- Περίεργο τρόπο έχετε να ψάχνετε τους κακούργους που συνοδεύετε στη φυλακή, είπε απότομα. Να ένας κατάδικος που μπήκε δω χωρίς καν να δείτε πως ήταν οπλισμένος.

Ένας στρατιώτης πλησίασε το άγριο τριχωτό πρόσωπο του και κοίταξε με λαίμαργα μάτια το πολύτιμο όπλο.

- Εγώ μόνος μου τον έψαξα, είπε, και μπορώ να σε βεβαιώσω πως δεν είχε αυτό το μαχαίρι απάνω του.

- Και γω σε βεβαιώνω πως είσαι βλάκας, αποκρίθηκε ο αξιωματικός με θυμό. Δε μου λες, πού θα έβρισκε ένα τέτοιο μαχαίρι, αν δεν ήταν στην τσέπη κανενός δυστυχισμένου διαβάτη που τον έκλεψε αφού τον σκότωσε; Η τέχνη του άλλωστε το απαιτούσε κι αυτό, εξακολούθησε παίζοντας τη λαβή στο φως της φλόγας. Να ξέρει δηλαδή να κρύβει καλά τέτοια πολύτιμα παιχνιδάκια. Τώρα ό,τι έγινε έγινε. Σηκώστε τον και ρίξτε τον έξω να τον. φαν τα σκυλιά.

Ένας στρατιώτης πήρε τ' όπλο, με πρόφραση να το σκουπίσει, και απομακρύνονταν.

- Φέρτο δω! Πού πας! φώναξε άγρια ο αξιωματικός.

Πήρε πίσω το μαχαίρι, ξανάριξε μια ματιά στα πολύτιμα πετράδια της λαβής, και, ύστερα, ήσυχα το έχωσε στη ζώνη του.

ΙΔ'. Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΙΚΑΡΙΟΥ

Η ΚΥΡΑ - ΠΑΓΡΑΤΑΙΝΑ είχε ανάψει μια λαμπάδα εμπρός στα εικονίσματα της, και κάθε λίγο άφηνε τις δουλειές και τα σιγουρίσματα της κι έκανε ένα - δυο μετάνοιες, μουρμουρίζοντας καμιά προσευχή:

«Παναγία μου, βοήθα τους! Θεοτόκε, πάρε το καημένο το κορίτσι στην προστασία σου, 'Αη - Γρηγόρη μου, εσύ που σου έταξα το παιδί μου, λυπήσου κι αυτά τα δυο παιδιά, μεσίτεψε στον Κύριο...»

Η ώρα περνούσε κι η ανησυχία της κυρα - Παγράτανας όλο και μεγάλωνε.

Στο τέλος άκουσε το βήμα του αντρός της. Η πόρτα άνοιξε, ο δεσμοφύλακας μπήκε μέσα με τη Θέκλα κι έκλεισε την πόρτα.

Καθώς τους είδε, η γριά αναστέναξε.

- Δόξα σοι ο Θεός... είπε.

Μα σταμάτησε βλέποντας το αναίματο και σα μαρμαρωμένο πρόσωπο της Θέκλας και τα ματωμένα της ρούχα.

- Παναγία μου! ψιθύρισε τρομαγμένη. Τι τρέχει; Είσαι πληγωμένη, κόρη μου;

Η Θέκλα κοίταξε τα ρούχα της κι αποκρίθηκε με την ίδια μονότονη φωνή:

- Όχι... είναι το δικό του αίμα.

- Τίνος; ρώτησε ακόμα πιο τρομαγμένη η κυρα - Παγράταινα.

Ο γέρος τής έκανε νόημα να σωπάσει. Μα η γριά ήταν τόσο ταραγμένη, που δεν καταλάβαινε.

- Τίνος αίμα; ξαναρώτησε.

Η Θέκλα θέλησε ν' απαντήσει, το στόμα της συσπάστηκε νευρικά:

- Εκείνου... είπε με κόπο.

Και κάθησε πλάγι στο τζάκι, με τα μάτια στυλωμένα στις φλόγες, αναίσθητη σε ό,τι γίνονταν γύρω της.

Η γριά γύρισε στον άντρα της και είδε τα μάτια του κόκκινα από τα κλάματα.

- Αχ, πες μου, γέρο μου! είπε με χαμηλή ταραγμένη φωνή.

Ο δεσμοφύλακας με νόημα της έδειξε τη Θέκλα.

- Σκοτώθηκε ο άντρας της για να την καταφέρει να φύγει αυτή,

ψιθύρισε, γιατί δεν αποφάσιζε να τον αφήσει όσο ζούσε. Ήταν ένα παλικάρι ως εκεί πάνω... κι όμορφο και μεγαλόκαρδο!... Να τον έβλεπες εκεί ξαπλωμένο στ' άχυρα, βουτηγμένο στο αίμα του, θα ράγιζε η καρδιά σου...

Και τον πήραν πάλι τα κλάματα. Η κυρα - Παγράταινα σκούπισε κι εκείνη τα δάκρυα της.

Κοίταζε τη Θέκλα και μουρμούριζε, σαλεύοντας πάνω - κάτω το κεφάλι της.

Κοίταξε το λιγνό κορίτσι που κάθονταν πλάγι στο τζάκι...

- Σε τι καιρούς ζούμε, Παναγίτσα μου!... Χαμηλόφωνα ρώτησε τον άντρα της:

- Και τώρα, γέρο μου, τι θα γίνει η κακομοίρα; Έχει τίποτα συγγενείς εδώ; Ή μήπως θα μείνει πια μαζί μας;

- Όχι. Θα την πάγω στο Δυρράχιο. Θέλει καλά και σώνει εκεί να πάγει. Μα πρέπει να της δώσεις ν' αλλάξει ρούχα. Αυτά που φορεί είναι ματωμένα, και θα την υποψιαστούν αν τη δουν έτσι.

Ο Παγράτης κοίταξε το λιγνό κορίτσι που κάθονταν πλάγι στο τζάκι, ντυμένο ακόμα με τ' αγορίστικα ρούχα του, το πρόσωπο μισοκρυμμένο στα μακριά καστανά μαλλιά που την περιτύλιγαν με τα πλούσια σγουρά τους. Και από τα βάθη της καρδιάς του λυπήθηκε την ερημιά της.

Σκούπισε βιαστικά δυο κόμπους που κύλησαν πάλι στα γέρικα μάγουλα του, και σηκώθηκε να πάρει από μια γωνιά το φτυάρι και την αξίνα του.

- Πού πας; ρώτησε ανήσυχια η Παγράταινα. Μ' ένα βλέμμα της έδειξε τη Θέκλα.

- Τον έριξαν έξω να τον φαν τα σκυλιά, είπε σιγά. Πάγω να τον θάψω...

Και βγήκε από την κάμαρα κι έκλεισε την πόρτα. Όταν γύρισε, βρήκε τη Θέκλα στην ίδια θέση, με τα ίδια ρούχα.

- Δεν την έντυσες; ρώτησε τη γυναίκα του.

- Μπα! Δε μοιάζει ν' ακούει ούτε να νιώθει, είπε η γριά. Αν δεν ήταν τα μάτια της όπου λες και καίεται η ψυχή της, θάλεγες πως τελείωσε εκεί που κάθεται! Τη λυπήθηκα και την άφησα...

Η Θέκλα άκουσε τις ομιλίες και γύρισε.

Είδε τους δυο γέρους που την κοίταζαν με λυπημένα μάτια γε-

μάτα συμπάθεια.

Έτριψε το μέτωπο της μιά - δυο φορές, αφηρημένα.

- Πού τον έβαλαν; ρώτησε ήσυχα.

Ο Παγράτης ζύγωσε και θέλησε να τη σηκώσει, να της μιλήσει γι' άλλα πράγματα.

Αλλά με την ίδια άτονη φωνή ξαναρώτησε:

- Τι τον έκαμαν;

- Τον έθαψα εγώ, είπε ο γέρος με βραχνή φωνή.

- Πού;

- Στο περιβολάκι μου., κάτω από τον πλάτανο. Τον κοίταξε με μάτια βαθιά όπου έκαιε ο πυρετός. Όρθιος μπροστά της, ο γέρος δε γύρευε πια να κρύψει τα δάκρυα του.

- Θα με πας να τον δω; ρώτησε η Θέκλα.

- Ποιον, τον τάφο; Βέβαια, αν θέλεις. Μα πρέπει ν' αλλάξεις ρούχα.

Η κυρα - Παγράταινα την παρέλαβε και την έντυσε με γυναικεία χωρικά φορέματα.

- Ήταν της ψυχοκόρης μου ρούχα, της εξήγησε. Τώρα παντρεύτηκε και μου έμειναν αυτά. Όσο είσαι μαζί μου θα σε περνώ για ψυχοκόρη μου.

Αφού την έντυσε, φώναξε τον Παγράτη, και οι δυο μαζί τη συνόδευσαν στο πίσω μέρος της φυλακής όπου ήταν το περιβολάκι του δεσμοφύλακα.

Στη ρίζα του πλατάνου, το νωπό χώμα μαρτυρούσε το νεόσκαφο λάκκο όπου κοιμούνταν ο καλός της.

Με δεμένα χέρια και σκυφτό κεφάλι κοίταζε το χώμα όπου ο Παγράτης είχε μπήξει ένα χοντροπελεκημένο ξύλινο σταυρό. Μα τα μάτια της έμεναν ξερά, ενώ στο πλάγι της οι δυο γέροι έκλαιγαν με λυγμούς.

Η Παγράταινα πήρε σιγά το χέρι της.

- Έλα, κόρη μου, της είπε.

Η Θέκλα σήκωσε τα μάτια, τους είδε, και σα να ξυπνούσε από όνειρο, έπιασε το μέτωπο της, γυρεύοντας να ξαναθυμηθεί.

- Έλα, κόρη μου, ξαναείπε η γριά.

- Ναι... πάμε... αποκρίθηκε η Θέκλα. Γονάτισε, φίλησε το χώμα που σκέπαζε τον άντρα της και προσκύνησε το σταυρό.

Ύστερα σηκώθηκε και ακολούθησε τους γέρους στο δωμάτιο τους.

- Τώρα πάμε στο Δυρράχιο, είπε.

Ο ήλιος έγερνε πίσω από τα βουνά όταν ο Παγράτης και η Θέκλα ξεκίνησαν με τ' άλογα.

Στη θέση του ο δεσμοφύλακας είχε αφήσει έναν ανεψιό του, που ήταν συνηθισμένος να τον αναπληρώνει, όταν έλειπε από τη φυλακή.

- Ώστε, είπε της Θέκλας, μπορώ να μείνω μαζί σου όσο μ' έχεις ανάγκη.

Η Παγράταινα είχε σφίξει την κόρη στην αγκαλιά της, μα, από τα κλάματα, δεν μπόρεσε ούτε λέξη ν' αρθρώσει.

Τα περικομμένα μαύρα μάτια της Θέκλας, καμένα από τον πυρετό και την αϋπνία, της πλήγωναν την καρδιά.

- Άναψε μια καντήλα στον τάφο του, ήταν τα τελευταία λόγια που της είπε η Θέκλα.

Και η γριά ορκίστηκε μέσα στην καρδιά της πως, όσο ζούσε, το λάδι θα έκαιε μπροστά στο σταυρό.

ΙΕ'. ΣΤΟ ΔΥΡΡΑΧΙΟ

ΗΤΑΝ πια νύχτα όταν ο δεσμοφύλακας της Σκάμπας με την ψυχοκόρη του έφθασαν σ' ένα χωριουδάκι, όπου ξεπέζεψαν και κόνεψαν σ' ένα χωριατόσπιτο.

Πρωί - πρωί, πάλι καβαλίκεψαν και πήραν το δρόμο προς το Δυρράχιο όπου έφθασαν κατά το μεσημέρι.

Μπήκαν στην ψηλοχτισμένη πόλη χωρίς καμιά δυσκολία και πήγαν σ' ένα πανδοχείο να φάγουν.

Ο Παγράτης φώναξε τον ξενοδόχο και τον ρώτησε πού κάθονταν ο Δυνάστης Χρυσήλιος.

- Τώρα ο Χρυσήλιος! είπε ο ξενοδόχος με μια γυριστή κίνηση του χεριού, που μπορούσε να σημαίνει πολλά πράγματα ή και τίποτα. Δεν είσαι καλά, γέρο μου ή έρχεσαι από πολύ μακριά!

- Γιατί;... Τι τρέχει; ρώτησε με ανησυχία ο Παγράτης.

Μα κάποιος άλλος ταξιδιώτης φώναξε, από την άκρη του τραπέζιού, πως τα μπαρμπούνια του ήταν άψητα και η χήνα τσικνωμένη.

Ο ξενοδόχος έτρεξε να του εξηγήσει, με πολλές χειρονομίες, πως στους καλούς ξενώνες σαν το δικό του δεν έκαναν πια ψάρια καλοψημένα και πουλερικά ατσίκνωτα, πως αυτά ήταν καλά για τις ταβέρνες.

Και η εξήγηση βάσταξε τόσο πολύ, που ο Παγράτης και η Θέκλα δεν μπόρεσαν να μάθουν τίποτα άλλο για τον Δυνάστη Χρυσήλιο.

Αποφάσισαν να βγουν πεζή και να ρωτήσουν κανέναν περαστικό.

Απάντησαν ένα χωρικό καθισμένο στο γαϊδουράκι του, με τα δυο του πόδια κρεμασμένα από το ένα μέρος του ζώου, και τον ρώτησαν αν ήξερε πού κάθονταν ο Δυνάστης Χρυσήλιος.

- Δεν ξέρω, αποκρίθηκε ο χωρικός χωρίς να σταματήσει. Δεν είμαι του τόπου, κάθομαι στον κάμπο...

Κι απομακρύνθηκε μουρμουρίζοντας ακόμα εξηγήσεις που δεν άκουσαν.

Ρώτησαν μια γυναίκα που ψούνιζε λυχνάρια από έναν πραγματευτή στην πόρτα της.

- Χρυσήλιος; αποκρίθηκε αυτή. Δεν τον άκουσα ποτέ. Μα είμαι νιόπαντρη, παν μόνο δυο φεγγάρια που στεφανώθηκα και ήλθα

εδώ.

Ετοιμάζονταν να φύγουν, όταν τους σταμάτησε ο πραγματευτής.

- Μη γυρεύετε τον Χρυσήλιο, στρατηγό του Δυρραχίου; ρώτησε.

- Ναι, αποκρίθηκε με ανακούφιση ο Παγράτης, μήπως τον γνωρίζεις;

- Ούτε τον γνωρίζω ούτε τον γνώρισα ποτέ. Ζωή σε λόγου σου, πέθανε δω και τρεις μήνες, είπε ο πραγματευτής.

Και γύρισε πάλι στα λυχνάρια του και στα παζάρια. Ο Παγράτης κοίταξε τη Θέκλα απελπισμένος.

- Και τώρα τι θα γίνει; της είπε αφού απομακρύνθηκαν λίγο.

- Να πάμε πίσω στο ξενοδοχείο και να ρωτήσουμε τον ξενοδόχο ποιος είναι στρατηγός τώρα εδώ, αποκρίθηκε η Θέκλα με το ίδιο άψυχο ύφος της.

Γύρισαν στο ξενοδοχείο και βρήκαν τον ξενοδόχο στρωμένο μ' ένα του φίλο μπροστά σ' ένα κανάτι κρασί μισαδειασμένο.

Ο Παγράτης σίμωσε και τον ρώτησε, αν ήταν αλήθεια πως πέθανε ο Δυνάστης Χρυσήλιος.

- Καλά είσαι; είπε ο ξενοδόχος. Δε σου το είπα πρωτύτερα, πως πέθανε δω και τόσους μήνες;

- Και ποιος είναι τώρα στρατηγός στο Δυρράχιο; ρώτησε ο Παγράτης.

- Στρατηγός; Στρατηγό δεν έχουμε τώρα, όλοι αυτοί είναι περαστικοί. Ο στρατηγός μας, μας άφησε. Γυρνά, λένε, από φρούριο σε φρούριο τόσον καιρό τώρα, που ξεχάσαμε και τι λογής είναι το παρουσιαστικό του.

Η Θέκλα είχε καθήσει στο πεζούλι του παραθύρου κι αφηρημένη κοίταζε την απέραντη θάλασσα, που απλώνονταν ήρεμη και γαλάζια στα πόδια του βράχου όπου ήταν το ξενοδοχείο.

Ο Παγράτης κάθησε κοντά της αποθαρρυσμένος.

- Δε θα κάνουμε τίποτα, της είπε. Δεν μπορώ να μάθω καμιά πληροφορία που να μας βοηθήσει.

- Να ρωτήσουμε άλλους, είπε η Θέκλα.

- Δε βαρέθηκες ακόμα, κόρη μου; είπε ο γέρος. Παράτησε τα, πίστεψε με, κι έλα πίσω στη Σκάμπα μαζί μου. Θα καθήσεις στο σπι-

τι μας και θα σ' αγαπούμε σαν παιδί μας.

Τα λόγια αυτά ξύπνησαν τη Θέκλα.

- Σώπα! είπες με αγανάκτηση. Θα ήταν έγκλημα να σ' άκουα!

- Κόρη μου, συμπάθησε με... άρχισε ο Παγράτης. Μα η Θέκλα σηκώθηκε.

- Όχι, καλέ μου Παγράτη, διέκοψε. Δε θα σ' ακούσω, γιατί ήλθα με μιαν αποστολή. Και αν δεν την εκτελούσα, θα παρέβαινα τον όρκο μου... και τον δικό του...

Πήγε στη γωνιά όπου κάθονταν ο ξενοδόχος με το φίλο του.

- Ποιος είναι τώρα στρατηγός στο Δυρράχιο; ρώτησε.

- Τι σε νοιάζει, όμορφο μου κορίτσι; είπε ζωηρά ο ξενοδόχος. Κάθησε τώρα να πιείς μαζί μας ένα κρασάκι...

- Ποιος είναι τώρα στρατηγός στο Δυρράχιο; επανέλαβε η Θέκλα και η φωνή της και το πρόσωπο της ήταν τέτοια που ο ξενοδόχος ζάρωσε.

Ο φίλος του σηκώθηκε και, με σεβασμό, χαιρετώντας την βαθιά, της είπε:

- Κυρά μου, στρατηγό τακτικό δεν έχουμε από τότε που έφυγε ο Ασώτης Ταρωνίτης. Ο Δυνάστης Χρυσήλιος είχε πάρει τη διοίκηση προσωρινά, ώσπου να γυρίσει ο Ασώτης. Μα πέθανε. Και τώρα, προσωρινά πάντα, διοικεί ο γιός του, ο Δυνάστης Θεόδωρος. Αν θέλεις να τον δεις, πήγαινε στο παλάτι του, το μεγάλο άσπρο σπίτι που είναι δεξιά, στην άκρη του δρόμου που ανεβαίνει στο βουνό.

Η Θέκλα ευχαρίστησε με τον ήσυχο περίλυπο τρόπο της και γύρισε κοντά στον Παγράτη.

- Πάμε, του είπε, έμαθα εκείνο που ήθελα.

Ο ξενοδόχος κι ο φίλος του την ακολούθησαν με τα μάτια, καθώς έφευγε.

- Είσαι ζώο, είπε ο φίλος. Δε ντράπηκες να της προσφέρεις κρασί; Μόνο τη φωνή της που άκουες, έπρεπε να νιώσεις πως είναι αρχόντισσα, κι ας φορεί χωριάτικα ρούχα. Μα σεις οι νεοφερμένοι εδώ δε νιώθετε από ευγένεια. Είστε μαθημένοι από τα βουνά σας. Και πατρίκιο να σε κάνουν, πάλι Βούλγαρος θα μείνεις.

- Εκτός αν με τον καιρό μ' εξευγενίσετε σεις οι Δυρραχιώτες με την ψηλή σας μύτη, πως είστε τάχα από τζάκι, είπε κοροϊδευτικά ο ξενοδόχος. Δεν μπορώ να σ' ακούω! Έλα, πιάσε το ποτήρι σου.

Στην υγεία σου!

ΙΣΤ'. ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΟΥ ΧΡΥΣΗΛΙΟΥ

Η ΘΕΚΛΑ και ο Παγράτης τράβηξαν ίσια για το παλάτι του Θεόδωρου και το βρήκαν χωρίς κόπο. Στην αυλή κουβέντιαζαν και γελούσαν μερικοί δούλοι. Η Θέκλα ζήτησε τον Δυνάστη Θεόδωρο. Οι δούλοι την κοίταξαν από πάνω ως κάτω κι αποκρίθηκαν πως δεν έχει καιρό ο Δυνάστης Θεόδωρος να κουβεντιάζει με χωριάτες.

Η Θέκλα επέμεινε, μα οι δούλοι την περιγέλασαν. Κι όταν ο Παγράτης θέλησε να τους μιλήσει, αυτοί, όλοι μαζί, έβγαλαν φωνές και γέλια που σκέπασαν τη δική του φωνή.

Κι έγινε μεγάλη οχλοβοή.

Έξαφνα παρουσιάστηκε στην πόρτα του σπιτιού ένας νέος πλούσιος ντυμένος, με ξανθά μαλλιά και παιδικό πρόσωπο.

Σήκωσε το καμτσίκι που βαστούσε, κι αμέσως σκορπίστηκαν και χάθηκαν όλοι οι δούλοι.

Ο νέος είδε τους δυο ξένους και τους πλησίασε.

- Τι ζητάς, κορίτσι μου; ρώτησε ευγενικά.

- Τον Δυνάστη Θεόδωρο, αποκρίθηκε η Θέκλα.

- Είμαι αδελφός του. Έλα μέσα και πες τι θέλεις. Η Θέκλα και ο Παγράτης τον ακολούθησαν στο αρχοντικό πλουσιοστολισμένο δωμάτιο, όπου τα μαλακά ανατολίτικα χαλιά και οι μεταξωτές κουρτίνες που σκέπαζαν τις πόρτες και τους τοίχους, θύμισαν της Θέκλας το παλάτι της Πόλης όπου είχε γνωρίσει τον Αλέξιο κι όπου είχε στεφανωθεί.

Με μια σουβλιά στην καρδιά, θυμήθηκε τις μετρημένες μέρες του γάμου της. Πόσες να ήταν άραγε; Δεν τις είχε μετρήσει...

- Τι θέλεις λοιπόν, κυρά μου;

Η φωνή του νέου την ξανάφερε στην πραγματικότητα.

Έβγαλε από το λαιμό της την αλυσίδα με το δαχτυλίδι του Χρυσήλιου και το έδειξε του νέου.

- Το γνωρίζεις αυτό; ρώτησε.

Ο νέος το πήρε και μόλις το κοίταξε είπε με απορία:

- Βέβαια το γνωρίζω! Αυτό το δαχτυλίδι ήταν του πατέρα μου!

Πώς βρέθηκε στα χέρια σου;

Πρώτη φορά αφότου γύριζε με τον Παγράτη, η Θέκλα απελπίστηκε.

Μια στιγμή το μυαλό της σκοτίστηκε. Ακούμπησε στον τοίχο για να μην πέσει, κι έκλεισε τα μάτια της.

Αν ο γιος του Χρυσήλιου δεν ήξερε τι σήμαινε αυτό το δαχτυλίδι, γιατί λοιπόν πέθανε ο Αλέξιος;...

Ο σκοπός της ματαιώνονταν ολότελα. Η θυσία του Αλέξιου πήγαινε χαμένη!...

Απελπισία την πλάκωσε. Κόπηκαν τα γόνατα της και σωριάστηκε στο πάτωμα.

Ο Παγράτης όρμησε να την πιάσει, μα δεν την πρόφθασε. Ο νέος, κατατρομαγμένος, πλησίασε και ρώτησε το δεσμοφύλακα μήπως είπε ή έκανε τίποτα που την τάρραξε.

Μα ο γέρος κουνούσε αρνητικά το κεφάλι και τα δάκρυα ξεχείλισαν από τα μάτια του.

Σε λίγο η Θέκλα άνοιξε τα μάτια της. Σηκώθηκε βιαστικά κι έκανε να φύγει.

Μα ο γιος του Χρυσήλιου τη σταμάτησε.

- Κάθησε, ξεκουράσου, της είπε με συμπάθεια. Και σαν αισθανθείς καλύτερα, μου λες πώς βρέθηκε το δαχτυλίδι αυτό στα χέρια σου.

- Το δαχτυλίδι αυτό ο πατέρας σου το είχε δώσει σε κάποιον, είπε η Θέκλα. Κι αυτός ο κάποιος μου το εμπιστεύθηκε μένα και μου πρόσταξε να το φέρω του Χρυσήλιου. Μα ο πατέρας σου πέθανε, και συ τώρα ρωτάς πώς ήλθε το δαχτυλίδι στα χέρια μου!...

Τόση απελπισία έλεγε η τσακισμένη φωνή της, τέτοιον πόνο μαρτυρούσαν τα μάτια της, που ο νέος ταραχθηκε.

- Μακάρι να μπορούσα να σου απαντήσω αλλιώς... είπε με δισταγμό. Μα δεν καταλαβαίνω... δεν καταλαβαίνω πώς το δαχτυλίδι αυτό, που έβλεπα τόσα χρόνια στο δάχτυλο του πατέρα μου, βρίσκεται τώρα στα χέρια σου!

Η Θέκλα έσφιξε το μέτωπο της στα δυο της χέρια. Ήταν τόσο κουρασμένη, που μόνο ένα πόθο είχε. Να πέσει να κοιμηθεί και να μην ξυπνήσει πια!

Μα θυμήθηκε τον άντρα της και τον όρκο που του είχε κάμει, και θέλησε να συμμαζέψει το βασανισμένο της μυαλό, να σκεφθεί τι θα έκανε ο Αλέξιος στη θέση της, αν είχε έλθει και είχε μάθει το θάνατο του Χρυσήλιου.

Η δουλειά της δεν τελείωνε δω, αφού ο σκοπός της αποστολής της δεν είχε εκπληρωθεί. Κι όταν θα έφθανε ο Δαφνομήλης με το στόλο, το Δυρράχιο δε θα ήταν έτοιμο να παραδοθεί.

Είδε φανερά τη μόνη λύση που έμενε.

Αποφάσισε να πάρει την ευθύνη απάνω της εκείνη, και να προτείνει του γιου του Χρυσήλιου εκείνο που ο Ασώτης και ο Αλέξιος είχαν προτείνει στον Χρυσήλιο τον ίδιο.

Σήκωσε τα μάτια και είδε μπροστά της το λυπημένο παιδικό πρόσωπο του νέου.

- Δεν μπορώ να σε βοηθήσω σε τίποτα; τη ρώτησε. Τον κοίταζε συλλογισμένη. Της φάνηκε τόσο νέος, τόσο παιδί! Πώς μπορούσε να του εμπιστευθεί ένα τέτοιο μυστικό;

- Δεν μπορώ τίποτα να κάνω για σένα; ρώτησε πάλι ο νέος.

Η Θέκλα πήρε την απόφαση της.

- Πες μου, ο αδελφός σου είναι μεγαλύτερος ή μικρότερος από σένα; ρώτησε.

- Ποιος, ο Θεόδωρος; Είναι μεγαλύτερος. Με περνά μερικά χρόνια.

- Θα ήθελα να τον δω, είπε η Θέκλα. Σε κείνον θα δώσω το δαχτυλίδι αφού είναι πρωτότοκος. Κι έχω και κάτι να του προτείνω.

Ο νέος έστειλε ευθύς ένα δούλο να ειδοποιήσει τον αδελφό του πως ήθελε να του μιλήσει. Και με τη Θέκλα και τον Παγράτη πήγαν στο δωμάτιο του Θεόδωρου.

Ο δούλος σήκωσε την κουρτίνα και μπήκαν στην κάμαρα όπου ο Δυνάστης τούς περίμενε όρθιος.

Ήταν ψηλός, μελαχρινός, το ύφος του αγέρωχο, τα γένια του πυκνά και μαύρα.

- Με ζήτησες; Τι με θέλεις; ρώτησε τον αδελφό του, ενώ με περιέργεια κοίταζε το χλωμό κι ευγενικό πρόσωπο της κόρης και το εσύγκρινε με τα χωριάτικα ρούχα της.

- Εγώ σε ζήτησα, είπε η Θέκλα και του έτεινε το δαχτυλίδι του Χρυσήλιου. Πες μου, το αναγνωρίζεις αυτό;

Ο Θεόδωρος χλώμιασε.

- Πώς ήλθε στα χέρια σου; ρώτησε με αλλαγμένη φωνή.

Η Θέκλα έσφιξε τα δυο της χέρια στο στήθος της, για να σταματήσει της καρδιάς της τους γδούπους που την έπνιγαν.

- Λοιπόν το αναγνωρίζεις; ξεφώνισε.

- Ναι!... και ξέρω σε ποιον το έδωσε ο πατέρας μου και ξέρω και γιατί...

Σταμάτησε, διστάζοντας να πει περισσότερα. Η Θέκλα τον κοίταξε κατά πρόσωπο, τα μάτια της έβγαζαν σπίθες.

- Και τι άλλο ξέρεις; ρώτησε.

Ο Θεόδωρος γύρισε στον αδελφό του.

- Άφησε μας μια στιγμή, είπε με φωνή που έτρεμε. Και πάρε μαζί σου το γέρο. Έχω να μιλήσω με τούτη την κόρη. Ύστερα σε φωνάζω και σου λέγω ό,τι πρέπει και συ να μάθεις τώρα πια.

Ο Παγράτης βγήκε με το νεώτερο αδελφό, και ο Θεόδωρος έμεινε μόνος με τη Θέκλα.

- Στο δαχτυλίδι αυτό, από μέσα, έχει χαραγμένα έξι γράμματα, είπε ο Δυνάστης. Ξέρεις ποια είναι η σημασία τους;

- «Είς οιωνός άριστος, αμύνεσθαι περί πάτρης», αποκρίθηκε η Θέκλα.

Τα χείλια του Θεόδωρου έτρεμαν. Ακούμπησε στο τραπέζι και σταύρωσε τα χέρια του.

- Λέγε τώρα, είπε.

- Πρώτα πες μου εσύ, είπε η Θέκλα, αν είσαι έτοιμος να κρατήσεις τους όρκους του Χρυσήλιου.

Ο Θεόδωρος την κοίταξε πάλι με προσοχή.

Τα μεγάλα θερμιασμένα μάτια της, που μόνα ζούσαν στο αναίματο πρόσωπο της, διηγούνταν τέτοια ιστορία λύπης και πίστης, που δε δίστασε πια.

- Ναι! αποκρίθηκε απλά.

- Ρώτησε με ό,τι θέλεις, είπε η Θέκλα. Είμαι έτοιμη ν' απαντήσω.

- Πώς είναι το δαχτυλίδι αυτό στα χέρια σου; Ποια είσαι;

Η Θέκλα έβγαλε το πιστοποιητικό έγγραφο και το γράμμα του Αυτοκράτορα και του τα έδωσε. Τα εξέτασε ο Θεόδωρος κι ύστερα κοίταξε τη Θέκλα.

- Όλα αυτά είναι στ' όνομα του Αλέξιου Αργυρού. Πώς βρέθηκαν στα χέρια σου;

- Είμαι η γυναίκα του, είπε η Θέκλα.

- Γιατί σ' έστειλε σένα να μου τα φέρεις και δεν ήλθε ο ίδιος;

Δυό φορές προσπάθησε ν' απαντήσει, μα δεν μπόρεσε. Στο τέλος άρθρωσε με κόπο:

- Κοιμάται... στη Σκάμπα.

Ο Θεόδωρος, από το ύφος της περισσότερο παρά από τα λόγια, μάντεψε έξαφνα την τραγική ιστορία.

Μαλάκωσε το ύφος του και πιο γλυκά ρώτησε:

- Και ήλθες στη θέση του εσύ για να μου φέρεις την είδηση;

- Ναι! είπε η Θέκλα.

Με σεβασμό φίλησε το χέρι της.

- Είσαι γενναία και μεγάλη, είπε βαθιά παραγμένος. Την έβαλε να καθήσει, και, όρθιος κοντά της, άκουσε τις πληροφορίες που του έδινε.

Του είπε πως ο Βασίλειος Β ' είχε δεχθεί με χαρά την πρόταση του Ασώτη Ταρωνίτη και του Αλέξιου Αργυρού, να παραδώσει ο Χρυσήλιος το Δυρράχιο. Πως ετοίμασε αμέσως το στόλο κι έστειλε τον Αλέξιο μερικές μέρες μπροστά να δώσει την είδηση, για να προετοιμάσει ο Χρυσήλιος τη χώρα. Πως θα έφθανε σε λίγο ο στόλος με τον Ευστάθιο Δαφνομήλη, κι έπρεπε να είναι οι άρχοντες όλοι προετοιμασμένοι για την παράδοση, με τρόπο ώστε η βουλγάρικη φρουρά να μείνει απομονωμένη και να μην τολμήσει ν' αντισταθεί.

Και αφού είπε όσα είχε να πει, σηκώθηκε να φύγει.

Μα ο Θεόδωρος τη σταμάτησε.

- Φεύγεις; Πού πηγαίνεις; ρώτησε.

- Η αποστολή μου τέλειωσε, αποκρίθηκε η Θέκλα.

- Μα πού πηγαίνεις;

Δεν ήξερε. Σταμάτησε στη μέση της κάμαρας χωρίς ιδέα, χαμνήνη.

Ένας κόμπος είχε μαζευθεί στο λαιμό του υπερήφανου Δυναστή.

Με καλοσύνη και φροντίδα την έπεισε πάλι να καθήσει, και τη ρώτησε ποια ήταν η πατρίδα της και πώς την ανακάτωσαν, αυτήν γυναίκα, στην τόσο μυστική διαπραγμάτευση για την παράδοση του Δυρραχίου.

Μα η Θέκλα δεν αποκρίθηκε παρά με μονοσύλλαβα.

- Η αποστολή μου τέλειωσε, ξανάλεγε κάθε τόσο. Του φάνηκε τόσο κουρασμένη, που δεν επέμεινε.

Φώναξε τον αδελφό του και του διηγήθηκε μπροστά στη Θέκλα πως, πεθαίνοντας, ο πατέρας του του είχε πει το μυστικό του όρκο στον Αυτοκράτορα και του είχε αφήσει παραγγελία να τον βαστάξουν τα παιδιά του, αν ο Αυτοκράτορας παραδέχονταν το σχέδιο που είχε κάνει με τον Ταρωνίτη και τον Αργυρό. Του είπε πως η Θέκλα έφερνε την είδηση ότι έφθανε ο Αυτοκρατορικός στόλος σε λίγες μέρες, και πως το δαχτυλίδι του Χρυσήλιου ήταν το σημείο με το οποίο έπρεπε να γνωρίσουν το βασιλικό αγγελιαφόρο.

Ύστερα πλησίασε τη Θέκλα και της είπε με συγκίνηση:

- Εσύ, Δέσποινα, ωστόσο, μείνε δω. Θα σε πάγω στη γυναίκα μου και θα φροντίσω να μη σου λείψει τίποτα όσες μέρες θελήσεις να μας τιμήσεις μένοντας μαζί μας. Όταν φθάσει ο στόλος κι επιστρέψει το Δυρράχιο στην εξουσία του Βασιλέα μας, τότε κάνεις ό,τι θέλεις. Μα ως τότε μείνε δω. Για μας είναι χαρά και τιμή να σε φιλοξενήσουμε.

Αφού έδωσε όσες διαταγές χρειάζονταν, ο ίδιος οδήγησε τη Θέκλα στα δωμάτια της γυναίκας του. Ύστερα φώναξε τον Παγράτη και του ζήτησε να του πει όσα ήξερε για το θάνατο του Αλέξιου Αργυρού.

Με δάκρυα του διηγήθηκε ο γέρος ό,τι είδε και όσα άκουσε από τη Θέκλα. Μα δεν ήξερε τι ήταν η μυστική αποστολή του Αλέξιου, αποστολή που θέλησε να την εκτελέσει η γυναίκα του αφού πέθανε κείνος.

Αργότερα έμαθε ο Θεόδωρος από την ίδια τη Θέκλα όσα ήθελε να ξέρει.

Του είπε πώς με τη βοήθεια της Αυτοκράτειρας άφησε μυστικά το παλάτι για ν' ακολουθήσει τον άντρα της και πώς, αφού με το πλοίο έφθασαν στη Θεσσαλονίκη, πήραν ύστερα το δρόμο της ξηράς, περνώντας όσο το δυνατό από βουνά και δάση, αποφεύγοντας τις πόλεις και τους μεγάλους δρόμους.

Δεν είχαν κατορθώσει όμως να ξεφύγουν την προσοχή ενός κατάσκοπου Βουλγάρου, που τους υποψιάστηκε και τους ακολούθησε μυστικά ως πέρα από τη Σκάμπα.

Του διηγήθηκε πώς, αφού σκότωσε ο Αλέξιος τον κατάσκοπο, τον έπιασαν οι Βούλγαροι στρατιώτες, και, σαν κλέφτη και φονιά, τον έκλεισαν στη φυλακή της Σκάμπας, όπου ήταν δεσμοφύλακας ο

Παγράτης, κι όπου σκοτώθηκε ο Αλέξιος για να φύγει εκείνη και να φέρει την είδηση στο Δυρράχιο.

Του είπε πως ο Αλέξιος δεν παραδέχθηκε να δραπετεύσει, γιατί του φάνηκε η φυγή αμφίβολη και δεν ήθελε να κινδυνεύσει ν' αποτύχει η αποστολή του, που θα επιτύχαινε ασφαλώς αν πήγαινε μόνη η Θέκλα στο Δυρράχιο.

Τα έλεγε με ήσυχο περίλυπο τρόπο, που ήταν πιο λυπηρός παρά τα δάκρυα.

Και η γυναίκα αυτή του φάνηκε του Θεόδωρου σα ραγισμένη λύρα που δεν ηχούσε πια.

ΙΖ'. ΤΙ ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

ΌΤΑΝ φάνηκαν τα Βυζαντινά καράβια εμπρός στο Δυρράχιο, τα πράματα όλα ήταν προετοιμασμένα για να παραδοθεί η χώρα χωρίς μάχη.

Οι στρατιώτες της φρουράς, όταν είδαν πως οι άρχοντες είχαν πάγει με το Αυτοκρατορικό κόμμα, δεν έκαναν καμιάν αντίσταση. Με την αστασία που χαρακτήριζε την εποχή εκείνη, παραδέχθηκαν την Αυτοκρατορική αρχή όσο εύκολα είχαν παραδεχθεί οι μεγιστάνες, λίγα χρόνια πρωύτερα, να παν στην υπηρεσία του Σαμουήλ.

Όστε ο πατρίκιος Ευστάθιος Δαφνομήλης παρέλαβε το Δυρράχιο χωρίς καμιά δυσκολία, και οι γιοί του Χρυσήλιου διορίστηκαν πατρίκιοι, ως ανταμοιβή για τις εκδουλεύσεις τους.

Ετοιμάστηκε αμέσως ένας δρόμων να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη, για να πάγει την είδηση.

Όταν το έμαθε, η Θέκλα ζήτησε από τον Θεόδωρο την άδεια να φύγει με το ίδιο πλοίο, κι ο Θεόδωρος την έδωσε αμέσως.

Πήγε ο ίδιος στα δωμάτια της να την αποχαιρετήσει και με συγκίνηση της είπε:

- Για μας είναι βαθιά η λύπη που σε αποχωριζόμαστε. Μα καταλαβαίνω πως θέλεις να επιστρέψεις να ζήσεις κοντά στη Βασίλισσα που σου έδειξε πάντα πολλή αγάπη.

Και τον αποχαιρέτησε η Θέκλα, χωρίς να του πει πως το σχέδιο της δεν ήταν να πάγει στο παλάτι.

Ο πιστός Παγράτης την πήγε ως απάνω στο δρόμωνα.

- Η καρδιά μου τσακίζεται που σ' αποχωρίζομαι, κόρη μου, της είπε με λύπη, και θα έδινα ό,τι έχω στον κόσμο για να σε κρατήσω κοντά μου. Μα θέλεις να πας πίσω, εκεί που συνήθισες, και σε καταλαβαίνω.

Το βλέμμα που του έριξε η Θέκλα ήταν φορτωμένο λύπη και σκέψη.

- Και συ λοιπόν, σαν τον Δυνάστη Θεόδωρο, νομίζεις πως πηγαίνω στο παλάτι; έκανε. Όχι, καλέ μου Παγράτη, ο κόσμος τελείωσε για μένα όταν έχασα τον καλό μου. Θα ζήσω στη μονή του Στουδίου...

Λίγη ώρα σώπασαν κι οι δυο.

Ο γέρος σκούπισε τα δάκρυα που θάμπωναν τα μάτια του. Πέρασε μ' ένα χάδι το χέρι του στα μαλλιά της.

- Κρίμα στα... είπε με βραχνή φωνή.

- Γιατί; ρώτησε η Θέκλα, - και πρόσθεσε: Δε θέλησε να τα κόψω τότε, σα ντύθηκα αγόρι. Τώρα θα τ' αφιερώσω στην Παναγία.

- Αν δεν ήταν για το παλικάρι που κοιμάται στον πλάτανο από κάτω, στην αυλή της φυλακής μου, θα ερχόμουν μαζί σου, είπε ο γέρος και η φωνή του έτρεμε.

Μα ξέρω πως θα είναι παρηγοριά για σένα να ξέρεις, πως ένας χριστιανός θα φροντίζει κάθε μέρα το λάδι της καντήλας που καίει πάνω στον τάφο, και πως θα περάσει καμιά μέρα από κει ο γιος μου, ο καλόγερος, να πει κανένα μνημόσυνο, να συχωρεθεί η ψυχή του...

Η Θέκλα ακούμπησε σιγά το χέρι της στο τραχύ και ρυτιδωμένο χέρι του γέρου και το έσφιξε σιωπηλά. Η καρδιά της ήταν πάρα πολύ γεμάτη για λόγια.

- Τη ζωή του την έδωσε για την πατρίδα χωρίς να τη λογαριάσει, εξακολούθησε ο γέρος. Και συ θα θάψεις τη δική σου ζωή στο μοναστήρι όπου θα κλειστείς... Μπορείς να πεις πως ακριβοπληρώσατε την επιστροφή του Δυρραχίου στην εξουσία του Βασιλέα.

- Όχι, καλέ μου Παγράτη, είπε η Θέκλα. Πες την πληρώσαμε, όχι όμως την ακριβοπληρώσαμε. Ένα από τα τελευταία του λόγια, όταν του είπα πως πέθαινε ατιμασμένος ήταν: «Εγώ είμαι ένας, θα περάσω και θα ξεχαστώ, η Πατρίδα όμως θα μείνει.» Κι εγώ, Παγράτη, είμαι άλλος ένας. Το Δυρράχιο είναι μια δύναμη για την πατρίδα. Σκέψου πως, τώρα, ο Σαμουήλ θα έχει να πολεμά ανατολή και δύση μαζί. Λογάριασε, τι είναι δυο ζωές που θυσιάστηκαν, κοντά στο έργο που έγινε...

Και πιο σιγά πρόσθεσε, σα να μιλούσε του εαυτού της περισσότερο παρά του Παγράτη.

- Τίποτα μεγάλο δε γίνεται χωρίς θυσίες... Πρέπει τις θυσίες αυτές να ξέρομε να τις κάνομε χωρίς υπολογισμούς.

Ο Παγράτης είχε ακουμπήσει το μέτωπο του στο χέρι του, και συλλογισμένος την άκουε.

- Έχεις δίκαιο, είπε στο τέλος. Η Πατρίδα είναι όλο το έθνος, και

μεις, ο καθένας μας, είμαστε από ένα μόριο ασήμαντο του μεγάλου αυτού έθνους.

Όταν έφθασε η ώρα να ξεκινήσει ο δρόμων, ο Παγράτης πήρε τη Θέκλα στην αγκαλιά του και τη φίλησε όπως θα φιλούσε την κόρη του.

Τα δάκρυα τον έπνιγαν και η καρδιά του ράγιζε. Την άφησε απότομα και πήδηξε στη βάρκα που περίμενε να τον πάρει πίσω στη στεριά.

Το πλοίο απομακρύνονταν, τα σπίτια του Δυρραχίου λίγο - λίγο μίκραιναν, έσβηναν, χάνονταν πέρα στον ορίζοντα.

Η Θέκλα, ακουμπισμένη στην κουπαστή, κοίταζε τη γη της Ηπείρου όπου κοιμούνταν ο αγαπημένος της το στερνό του ύπνο.

Θυμήθηκε το περιβολάκι της φυλακής, το μεγάλο πλάτανο, τον απλοϊκό κι ακατέργαστο σταυρό. Και το χώμα το νωπό που σκέπαζε το πεθαμένο παλικάρι.

Της φάνηκε τόσο μόνος, τόσο έρημος, σαν παραπονεμένος στην κρύα γη. Αισθάνθηκε όλο το βάρος, όλη την κούραση της δικής της ερημιάς.

- Για την Πατρίδα... μουρμούρισε. Τα χείλη της έτρεμαν. Ένα αναφιλητό φούσκωσε την καρδιά της. Ακούμπησε το κεφάλι στα διπλωμένα χέρια της. Και πρώτη φορά αφότου πέθανε ο άντρας της έκλαψε απελπισμένα.

Τι στοιχίζει το καθήκον, το αισθάνονταν ως τα βάθη της ψυχής της. Μα δε μετάνιωνε που το είχε κάνει.

Η ευγενική ψυχή δεν κάνει υπολογισμούς όταν έλθει η ώρα της αυτοθυσίας, όσο βαριά κι αν είναι.

Το πάρσιμο του Δυρραχίου δεν τέλειωσε το βουλγάρικο πόλεμο. Εξακολούθησε να ποτίζεται με αίμα άλλα είκοσι σχεδόν χρόνια το χώμα της άτυχης Μακεδονίας και της Ηπείρου. Μα ευκόλυνε πολύ τις στρατιωτικές επιδρομές του Βασιλείου και βοήθησε ώστε, αγάλια μα βέβαια, να καταστραφεί το βουλγάρικο κράτος.

Ο Σαμουήλ αναγκάστηκε να διαμοιράσει τις δυνάμεις του, και κάθε λίγο έχανε και από ένα φρούριο. Τόσο τον στενοχωρούσαν τα Ελληνικά στρατεύματα από την ανατολή και τη δύση, ώστε αναγκάζονταν ολοένα να υποχωρεί προς τ' άγρια βουνά, όπου ήταν κρυμμένη η πρωτεύουσα του.

Στα 1014, τον Ιούλιο, ο Σαμουήλ νικήθηκε από τον Βασίλειο και το στρατηγό του Νικηφόρο Ξιφία στα στενά του Κλειδιού¹⁵, και θα αιχμαλωτίζονταν μάλιστα αν δεν τον έσωζε ο παλικαράς ο γιός του ο Ρωμανός, με κίνδυνο της ζωής του.

Στον Πρίλαπο¹⁶, όπου κατέφυγε τότε με το γιο του, πέθανε ο Σαμουήλ τρεις μήνες αργότερα, από τη λύπη του, όταν είδε τους δεκαπέντε χιλιάδες τυφλωμένους αιχμαλώτους Βουλγάρους, που του έστειλε πίσω ο φοβερός Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος.

Ύστερα από το θάνατο του Σαμουήλ, αδυνάτισε πολύ η αντίσταση των Βουλγάρων.

Μα και πάλι δεν τελείωσε ο αγώνας.

Οι διάδοχοι του εξακολούθησαν τον πόλεμο με λύσσα, και, δυο-τρεις φορές, το Δυρράχιο πολιορκήθηκε, επειδή για τους Βουλγάρους το φρούριο αυτό με το λιμένα του είχε πολύ μεγάλη σπουδαιότητα.

Μα ως το τέλος το Δυρράχιο βάσταξε, και δεν μπόρεσαν να το κατακτήσουν.

Στα 1018, οι τελευταίοι υπέρμαχοι της βουλγάρικης ανεξαρτησίας υποτάχθηκαν στον Βουλγαροκτόνο, και η Βουλγαρία έγινε επαρχία Βυζαντινή.

15 Κλειδίον: Κλεισούρα μεταξύ των Σερρών και του Μελένικου κοντά στο Δεκίρ Τσάρ.

16 Πρίλαπος: ο σημερινός Περλεπές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'.	Έλληνες και Βούλγαροι.....	7
Β'.	Σκλαβιά.....	11
Γ'.	Το νικημένο θηρίο.....	15
Δ'.	Ο όρκος.....	22
Ε'.	Στο παλάτι.....	29
ΣΤ'.	Ο γάμος.....	36
Ζ'.	Πραματευτής και παραγιός.....	43
Η'.	Ο καλόγερος.....	50
Θ'.	Οι λύκοι.....	57
Ι'.	Ο πάτερ - Παφνούτιος.....	62
ΙΑ'.	Ο κατάσκοπος.....	73
ΙΒ'.	Θέκλα.....	81
ΙΓ'.	«Για την Πατρίδα».....	87
ΙΔ'.	Ο τάφος του Παλικαριού.....	95
ΙΕ'.	Στο Δυρράχιο.....	99
ΙΣΤ'.	Το δαχτυλίδι του Χρυσήλιου.....	103
ΙΖ'.	Τι στοιχίζει το καθήκον.....	110

